

Jäljennös läheletty Kisko-seuralle
(pub. joht. kanttori A. Rönnemaa)

M. Huurre

K i s k o n inventointikertomus 1963.

S i s ä l l y s

	Sivu
Esipuhe	s. 1-4.
I. Kivikausi	s. 5.
A. Asuinpaikat	
HONGISTO	
1. Lindgrenin nummi	s. 5.
2. Pyymäki N	s. 6.
3. Pyymäki S	s. 7.
TIEKSMÄKI	
4. Jokkinen (Jokinen)	s. 8.
5. Mustanoja	s. 9.
6. Lampolan nummi	s. 10.
7. Nummela	s. 11.
8. Ylispakka	s. 13.
9. Humalakankare	s. 14.
10. Arkkila	s. 14.
11. Kulmala	s. 16.
12. Leppämäki	s. 17.
METOLA (METSOLA)	
13. Ihala	s. 19.
14. Nummenpää	s. 20.
15. Niitynpää	s. 21.
16. Heikkilä II	s. 22.
17. Sivaro I	s. 22.
18. Sivaro II	s. 23.
19. Uusitupa	s. 24.
20. Peltonen	s. 25.
21. Kivirinne	s. 25.

SILLANPÄÄ

✓ 22.	Sortto	s.	26.
✓ 23.	Karisto	s.	27.
✓ 24.	Karistonahde	s.	28.
25.	Kuoppanummi	s.	29.
26.	Sillanpään Seppä	s.	30.
✓ 27.	Latoniitty	s.	33.
✓ 28.	Koskenniemi	s.	33.
✓ 29.	Myllypakka	s.	34.

KAUKURI

✓ 30.	Kivioja	s.	35.
✓ 31.	Kolmesilta	s.	36.
✓ 32.	Kunnan hiekkakuoppa	s.	37.
✓ 33.	Metsäranta	s.	38.
✓ 34.	Vuorela	s.	39.
✓ 35.	Maaniittu	s.	40.
36.	Nummenniityn ahde	s.	41.
37.	"Kivikauden nummi"	s.	42.
38.	Kaukurin Seppä	s.	45.
39.	Kankare	s.	48.
40.	Kaukurin kansakoulu	s.	49.
41.	Pellonpää	s.	50.
42.	Saari (Saarenmetsä)	s.	50.

TOIJA

43.	Nummila	s.	52.
44.	Kaukossuo	s.	52.
✓ 45.	Kotiranta	s.	54.

KIRKONKYLÄ

✓ 46.	Puosta	s.	55.
✓ 47.	Koivula	s.	56.

- ✓48. Pappilanniemi s. 57.
✓49. Isohaka s. 57.

HAAPANIEMI

- ✓50. Haapaniemi s. 58.

KAIJALA

51. Marjaniemi s. 60.

KURKELA

- ✓52. Jokirinne s. 61.
✓53. Sara s. 62.
✓54. Hangasoja s. 63.
✓55. Koivusilta s. 64.
✓56. Koskela s. 64.
✓57. Lammashaka s. 65.
✓58. Peltola s. 66.
✓59. Siltapyöli s. 67.
✓60. Kurkelan kansakoulu s. 67.
✓61. Liuhto s. 68.
✓62. Ylöjärvi s. 69.

SORTTILA

- ✓63. Sortti s. 70.

YLÖTKYLÄ

- ✓64. Lehtola s. 70.

JYLY

- ✓65. Kotikallio s. 71.

LEILÄ

- ✓66. Purola s. 72.
✓67. Leitän nummi s. 73.

B. Irtolöydöt

MARTTILA (not 68-70)	s.	74.
HONGISTO (not 72-78)	s.	75.
TIEKSMÄKI (n:ot 79-98)	s.	78.
METOLA (n:ot 99-109)	s.	82.
SILLANPÄÄ (n:ot 110-114)	s.	86.
KAUKURI (n:ot 115-136)	s.	88.
SAMMALO (n:o 137)	s.	94.
VILIKKALA (n:ot 138-153)	s.	94.
VIIARI (n:ot 154-162)	s.	98.
TOIJA (n:ot 163-174)	s.	102.
KAVASTO (n:ot 175)	s.	105.
KIRKONKYLÄ (n:ot 176-181)	s.	106.
HAAPANIEMI (n:o 182)	s.	108.
KAIJALA (n:ot 183-185)	s.	109.
KURKELA (n:ot 186-201)	s.	110.
YLÖTKYLÄ (n:ot 202-210)	s.	115.
SORTTILA (n:o 211)	s.	117.
LEILÄ (n:ot 212-216)	s.	118.
JYLY (n:ot 217-219)	s.	120.
ORIJÄRVI (n:o 220)	s.	121.
TARKEMPI LÖYTÖPAIKKA TUNTEMATON.	s.	122.

II. Pronssikausi

A. Irtolöytö

KURKELA

238. Liuhto	s.	125.
-------------------	----	------

III.	Rautakausi	s.	125.
	TIEKSMÄKI (239)	s.	125.
	TOIJA (240-241)	s.	126.
	KURKELA (242)	s.	126.
IV.	Historiallisia ja ajaltaan epä- määräisiä muinaisjäännöksiä	s.	127.
	A. Linnanrauniot (243)	s.	127.
	B. Kuoppia (244-248)	s.	127.
	C. "Renkaat kalliossa" (249)	s.	130.
	D. Kivistä ladottuja uuneja (250-251)..	s.	130.
	E. Uhrilähde ja aarrelähde (252-253)...	s.	130.
	F. Kvartsikallio	s.	131.
	G. Ruuhia	s.	132.
	H. Luonnonmuodostumia	s.	133.
	J. Kuoppia ja "kuvia" kallioissa.....	s.	133.
	K. "Jäpinkankare"; muita paikannimiä ..	s.	135.

KARTAT

16 VALOK. PÄIVIA

K i s k o n inventointikertomus 1963.

Kiskon pitäjä on Varsinais-Suomen itäosassa aivan Uudenmaan rajalla. Sen naapureina ovat Uudenmaan puolella Karjalohja, Pohja ja Tenhola; Varsinais-Suomessa taas Perniö, Muurla, Pertteli, Kiikala ja Suomusjärvi.

Kisko on alaltaan varsin laaja, sen pinta-ala on 262,3 km². Tästä on kuitenkin vettä paljon, sillä pitäjässä on useita suuria järviä. Niistä on keskeisin Kiskon Kirkkojärvi, jonka korkeus meren pinnasta on 26,8 m. Se on n. 9 km pitkä, mutta kapeahko. Pitkä ja kapea on myös mutkikas Hirsjärvi pitäjän luoteisosassa (korkeus 48,4 m y.m.p.), josta Mommolanjoki laskee Kirkkojärven pohjoispäähän. Toinen sen pohjoispäähän laskeva joki on Kurkelanjoki, joka tulee Kiskon koillisosassa olevasta Kurkelanjärvestä (korkeus 27,1 m) ja johon yhtyy Suomusjärven Aneriojärvestä laskeva Aneriojoki. Kaukurin kylässä Kirkkojärven länsirannalla laskee järveen Muurlan rajoilta alkava joki, jonka nimi vaihtelee sen virratessa eri kylien halki. Sen nimiä ovat ainakin Hongistonjoki, Tieksmäenjoki ja Metolanjoki. Kiskon Kirkkojärven lounaispäästä lähtee merta kohden Kiskonjoki. Muita järviä ovat Naarjärvi (korkeus 46,8 m) lännessä Perniön rajalla ja Iso- ja Vähä-Kisko, Määrjärvi sekä Orijärvi pitäjän eteläosassa, pienempiä mainitsematta.

Kyliä on pitäjässä 23: Aijala, Hongisto, Honkapyöli, Jyly, Kaijala, Kavasto, Kaukuri, Kirkonkylä, Kurkela, Lappi, Leilä, Liuhto, Marttila, Metola, Orijärvi, Sammalo, Sillanpää, Sorttila, Tieksmäki, Toija, Viiri, Vilikkala ja Ylötkylä. Tässä kertomuksessa on Honkapyöliin kuuluva Maaniittu käsitelty Kaukurin

yhteydessä (n:o 35) ja Liuhto Kurkelan yhteydessä. Metolan eli Metsolan kylän nimi ei ole vakiintunut. Esim. tienviitoissa on Metsola ja samaa käyttää myös postilaitos. Sen sijaan kartoilla on yleensä Metola (pitäjänkartalla vltta 1923-24 kuitenkin Metsola) ja se esiintyy myös Suomenmaa-teoksessa. Paikkakunnalla on kummallakin muodolla kannattajansa, joskin Metola tuntui olevan yleisempi.

Tässä kertomuksessa on peruskartan mukaan käytetty muotoa Metola (ja Metolanjoki), joskin valokuvateksteihin pääsi pujahtamaan Metsola. Viimeksi mainittu muoto esiintyy myös postin käytännön mukaisesti osoitteissa.

Suurin osa muinaislöydöistä on peräisin Kirkkojärven ja siihen laskevien Kurkelanjoen ja Metolanjoen alueilta. Varsinkin viimeksimainittu seutu on runsaslöytöistä, mm ^{yli} ~~400~~ puolet kivikautisista asuinpaikoista on siihen kuuluvien Hongiston, Tieksmäen, Metolan, Sillanpään ja Kaukurin kylien alueilta. Asuinpaikkoja ei tunneta ollenkaan Kavaston, Marttilan, Orijärven, Sammalon Viiarin ja Vilikkalan alueilta, Aijalasta ja Lapista ei ole edes hajalöytöjä.

Kisko on vanhastaan tunnettu kivikautisista löydöistään, onhan sen mukaan nimitetty Suomusjärven kulttuurin nuorin vaihe Kiskon asteeksi (tai Kiskon kulttuuriksi). Paikkakunnalla ei kuitenkaan ole suoritettu minkäänlaisia kaivauksia. Asuinpaikkoja on sieltä nyt tiedossa 67, niistä tunnetuimmat Sillanpään ja Kaukurin Sepät (n:ot 26 ja 38). Asuinpaikkojen korkeus on yleensä 40-45 m y.m.p. Hajalöytöjä on n. 170 kpl.

Myöhäisemmät löydöt ovat niukat. Liuhdon maalta on tosin pronssitikarin katkelma (n:o 238), mutta kaikki "hiidenkiukaat", jotka tulivat tietoon, osoittautuivat luonnonmuodostumiksi. Rauta-

kautta edustaa neljä soikeaa tuluskiveä, (n:ot 239-242).

Vuosisadan vaihteessa pitäjässä liikkuneista muinaisesi-
neitten keräilijöistä on Kiskossa eniten vaikuttanut K.A. Lind-
ström, joka on täältä toimittanut paljon esineitä museoon.
Hänet muistettiin vielä monin paikoin ja arveltiin, etteivät
hänen esineisiin liittämänsä löytötiedot aina ole täysin luo-
tettavia. Myös Kustaa Vass-Suomentähti on kierrellyt Kiskossa.

Kuten sanottu, ei pitäjässä ole toistaiseksi suoritettu
kaivauksia. Kihlakuntakertomuksessaan "Kiinteitä muinaisjäännök-
siä Halikon kihlakunnassa" (SMYA VI, 1883) puhuu A. Björck myös
Kiskon muinaisjäännöksistä, joskaan siitä ei ollut suurta apua
inventoinnille. 1909 on Appelgren-Kivalo käynyt tarkastamassa
Sillanpään ja Kaukurin Seppiä ja piirtänyt niiden alueista
kartat; samoin hän kävi Kaukossuon asuinpaikalla (n:o 44).
1917 on Äyräpää valokuvannut kahta edellä mainittua paikkaa
ja 1962 on A-L. Hirviluoto käynyt Kaukurin kylässä. Näiden
topografisessa arkistossa olevien kertomusten lisäksi ei Kis-
kosta - muutamien vähäisten tiedonantojen ohessa - olekaan mui-
ta tietoja kuin mitä esineiden mukana on tullut.

Inventointi suoritettiin pääasiassa polkupyörällä. Rehevä
kasvillisuus häyttasi monin paikoin työtä. Hankaluutta tuotti
myös karttojen puute. Peruskarttoja ei ollut vielä käytettä-
vissä; vasta talvella kertomusta kirjoitettaessa oli saatavis-
sa puolivalmiita peruskartan lehtiä 1:10000, jotka ovat tämän
kertomuksen liitteinä. Tosin suurimmasta osasta pitäjää oli
vuosina 1946-47 painettuja pitäjänkartan lehtiä 1:20000, jot-
ka hyvin kelpasivat maastokäyttöön, mutta pitäjän eteläosasta
niitäkään ei saanut vaan oli käytettävä pitäjänkarttaa vltta
1923-24 (1:20000) joka on varsin heikko ja aivan vanhentunut.

Liitteet: Pitäjänkartta 1923-1924. (Yleiskartta)

Peruskartat: 2023 01 A, B (osa), C, D

1:10000

2023 02 A (osa) ja C (osa)

2023 04 A, B, C ja D

2023 05 A

~~PITÄJÄNKARTTA~~ 201403

~~Topografikartta~~ 201406

1:20000

} TIEDOT SIIRRETTY
PERUSKARTOILLE

Valokuvat 1 - 33 (filmit 29385-431)

KUVA 28 EI OLE

19. 2. 1965

Matti Hauuri

I. K i v i k a u s i.

A. Asuinpaikat

HONGISTO

01 0001

1. Lindgrenin nummi

Hongisto RNo 1⁴⁸

mv. Jorma Suurpää, Hongisto, Salo

Vaihemäki RNo 1²⁹

Peruskartta 202301 D

Korkeus n. 45 m

KM 15986:1-3. Kvartsi-esineitä ja -iskoksia.

KM 15968:1-3

Hongiston kartano (esiintyy Kansallismuseon papereissa joskus Hamarin nimellä) on Salosta Kiskoon vievän maantien varressa, n. 20 km Salosta ja 5 km Kiskosta.

N. $\frac{1}{2}$ km päärakennuksesta pohjoiskoilliseen pistää peltojen väliin metsäinen mäki, jonka itäpuolelta virtaa Tieksmäen joen alkuaihe.

Mäki on mäntynummea, sen lounaislaidalla on tehty tiiliä, suuria hiekkakuoppia on sen ylitse vievän poikkitien varressa (kaikkia kuoppia ei ole peruskartalla).

Pelloilta mäen etelä- ja kaakkoislaidalta löytyi kvartsi-iskoksia ja pari esinettä. Maasto on hietikkoista loivaa pelto-rinnettä. Mäen eteläosassa on ollut aikoinaan Lindgrenin torppa, jonka mukaan sitä nimitetään Lindgrenin nummeksi.

K.A. Lindström ilmoitti 10/7 1912 että "Kiskon pitäjän Hongiston kylän rusthollin Mäenpään torpan pellon vieressä on kivilatamus, jonka läheisyydestä on löydetty paljon kiviaseita,

tahkokiviä ja muita. Torpasta n. 100 m länsietelään päin!"
Hongiston rustholli on Hongiston kartano, mutta Mäenpään torppa ei siellä enempää kuin muuallakaan muistettu. Tuntuu kuitenkin oikealta olettamus, että se olisi sama kuin Lindgrenin torppa, ja kiviesineiden löytöpaikka juuri nyt käsiteltävä. Mitään kivilatomusta ei kuitenkaan näkynyt, eikä tiedetty paikalta koskaan mitään löytyneen.

Hiekkakuopissa, jotka ovat ylempänä nummella (yli 50 m y m p) ei näkynyt mitään.

01 0002
2. Pyymäki N. (RNo 2³⁹)

mv. Lauri Elonen, Hongisto, Salo

Peruskartta 202301 B

Korkeus n. 45 m

Valokuva 1

Löydöt KM 6034:1 Alkeellinen taltta, :2 Pieni eteläsuomalainen tasataltta, :3 Käyräselkäisen(?) kourutaltan teräpala, :4 Tasataltta, :5 Hioin, :6 Pohjalainen tasataltta.

KM 15969 Kvartsi-iskoksia.

Pyymäen talo on Salosta Kiskoon vievän maantien lounaispuolella, Hongiston kartanosta n. 750 m länteen, maantieltä Tieksmäelle vievän tien itäpuolella. Talo on peltoalueen keskellä olevalla hiekkakumpareella.

Pyymäen maalta on 1912 tullut Kansallismuseoon kuusi kivi-esinettä (KM 6034), joiden tarkemmat löytöpaikat isäntä Oskar Pyymäki on samana vuonna museossa käydessään ilmoittanut. Hänen antamiensa tietojen mukaan ovat esineet löytyneet seuraavasti:

1 ja 2) pelloilta 30 sylvästä asuinrakennuksesta pohjoiseen; 3) samasta pellosta, asuinrakennuksesta n. 75 sylvästä luoteeseen; 4 ja 5) Samasta pellosta, n. 60 sylvästä asuinrakennuksesta länteen; 6) Samasta pellosta, muutamia sylväitä asuinrakennuksesta etelään. Summit-
taiset löytöpaikat on merkitty kartalle. Löydöt ovat siis peräisin kumpareen rinteiltä eri puolilta taloa.

Talo sijaitsee kummun laen eteläosassa. Sen ja ulkorakennusten seudulta on maasto niin tasoitettu ja myllätty, että siellä ovat kaikki mahdollisesti olleet asuinpaikan jäljet hävinneet. Kummun pohjois- ja länsireunoja ei voinut sakean viljan vuoksi tutkia. Sen sijaan etelärinteeltä löytyi jonkin verran kvartseja.

Pyymäen nykyiset asukkaat eivät ole löytäneet mitään kivi-esineitä.

3. Pyymäki S

mv. Lauri Elonen, Hongisto Salo

Peruskartta 202301 B

Korkeus 40-45 m

Valokuva 1

Löydöt KM 15970:1-2 Kiviaseen sirpale, kvartsi-iskoksia

01 0203
Pyymäki +
Jokinen

Pyymäen talonmäeltä jatkuu etelään hietikkoharjanne, aluksi matalana, mutta kohoaa eteläosassaan, Tieksmäen kylän rajalla, korkeammiksi kumpareiksi. Täältä aivan kylän rajalta löytyi taas asuinpaikan merkkejä, n. 350 m Pyymäen talosta etelään, harjanteen ja siinä olevien kumpareiden itärinteeltä. Etäisyys edelliseen asuinpaikkaan on sen verran suuri ja välillä on niin ala-

va paikka, että yhtenäinen asuinpaikka tuskin on kysymyksessä. Sen sijaan seuraava, Tieksmäen kylän Jokisen paikka kuuluu yhteen tämän kanssa.

TIEKSMÄKI

01 0003

4. Jokkinen (Peruskartta: Jokinen) RNo 2⁶

mv. Kustaa Vienola Hongisto Salo

Peruskartta 202301 B

Korkeus 40-45 m

Valokuva 1

Löydöt KM 6026:2 Pohjalainen tasatalta

KM 15971:1-2 Tuluspiitä, kvartsia

Jokkisen talo on Salon maantieltä Tieksmäelle vievän tien varressa aivan Hongiston ja Tieksmäen kylien rajalla.

Taltasta KM 6026:2 ilmoitetaan, että se on löytynyt "Tieksmäen kylän Lampolan talon Jokkisen torpan pellosta, 1. torpan poika Kalle Gabr. Heinonen. Lp. sijaitsee n. 260 m etelään torpasta ja n. 100 m länteen jokirannasta ja on samasta paikasta enemmänkin löytöjä!"

260 m Jokkisesta etelään vie alavalle niitylle ja matka joenrantaan olisi n. 250 m. Tässä, enempää kuin useissa muissakaan tapauksissa ei vanhoja löytötietoja ole syytä ottaa aivan kirjaimellisesti. Todennäköisempi löytöpaikka taltalle on Pyymäeltä tulevan hiekkaharjanteen pää n. 200 m Jokkisen talosta kaakkoon, josta vanhan riihenpaikan vaiheilta, löytyi kvartsi-iskoksia. Paikka liittyy edelliseen (no 3). Yllä mainituista muista löydöistä ei ole enempää tietoja.

Mitään ei ole tiettävästi myöhemminkään löydetty.

5. Mustanoja RNo 225

mv. Aarre Vartiainen, Hongisto, Salo

Peruskartta 202301 B

Korkeus n. 50 m

Löydöt KM 2912:155 Jäkärän tyypin kirves.

KM 10618: 7 Tasataltta.

KM 15972: 1 Tasataltan teräpala, 2-3 Hiointen
paloja.

4. Kvartsiesine. 5. Poikkikirves.

Mustanojan talo on Hongiston kartanosta n. 2.4 km länsi-lounaaseen, n. 1 km Naarjärven rannasta itään. Talon ohi kulkee tie, joka Hongiston - Tieksmäen tiestä erkanee Alhon talon kohdalta länteen, Mustanoja on Alhosta n. $1\frac{1}{2}$ km. Talo on hiekkanutmen laidassa, sen luoteispuolella kohoaa Nairasmäki. Itäänpäin nummen laita viettää jyrkästi, Nairassuosta alkunsa saavaa Mustanojaa kohti (Alempana Mustanojan nimi muuttuu Kyrön ojaaksi). Talon eteläpuolella virtaa pienessä notkossa Mustanojaan laskeva puro, jonka eteläpuolella maasto jälleen nousee. Länteen päin on maasto loivaa etelään viettävää rinnettä. Talon pohjoispuolella on maastoa tasoitettu kentäksi, muuten ympärillä on peltoa.

KM 2912:155 löytöpaikasta ei ole tarkempia tietoja. Sen sijaan KM 10618:7 on Aarre Vartiainen löytänyt pellosta n. 50 m talosta länteen. Taltan teräpalan ja hiointen palat (KM 15972: 1-3) hän on löytänyt Saunapellosta talon eteläpuolelta ja kirveen KM 15972:5 mäen itärinteestä, alhaalla olevasta ladosta n. 20 m länteen. Näiden lisäksi on pelloista löytynyt muitakin esineitä ja paloja, mutta niitä ei ollut tallessa.

Paikalla on selvästi asuinpaikka, mutta kvartsia löytyi

vain yksi esine talon nurkalta. Löydöt osoittavat asuinpaikan olleen aivan talon ympäristössä.

01 0005

6. Lampolan nummi.

Lampola RNo 230

mv. Heikki Joutsen, Hongisto, Salo

Peruskartta 202301 B

Korkeus 45 m.

Löydöt KM 15973:1-3 Kourutaltan(?) pala, kvartsi-iskoksia.

Kisko, Tieksmäen kansakoulu: Alkeellinen kirves.

Mustanojan itäpuolella kulkee Alhon talon luota tuleva tie pitkin Lampolan talolle kuuluvan nummen lounaislaitaa. Mustanojan, Korvenojan ja Lampolan rajapyykin kohdalla, n. 300 m. Mustanojan talosta itään, on tien koillispuolella leikkaus, josta Aarre Vartiainen oli löytänyt alkeellisen kirveen ja kourutaltan palan. Inventoidessa tästä leikkauksesta löytyi pari kvartsi-iskosta. Siinä näkyi myös hiukan hiiltä n. 20-30 sm syväällä. Maaperä on hiekkaa, maasto viettää lounaaseen.

N. 100 m tästä luoteeseen pistää nummesta länteen niemeke, jonka pohjoispuolella on Nairassuo. Niemekkeellä oli kesällä 1963 puupinoja, joiden luo tieltä nousi kaksi tietä. Kummankin näiden tien kohdalta löytyi kvartssia (KM 15973:3) niemekkeen etelärinteestä. Maaperä on pehmeää hiekkaa. Niemekkeellä on ollut sysihautoja.

Näiden kahden paikan väliltä ei löytynyt mitään, mutta todennäköisesti ne kuuluvat samaan asuinpaikkaan.

01 8706

7. Nummela RNo 2⁹

mv. Olli Vainio, Hongisto, Salo

Alho RNo 2⁴

mv. Ahti Aarnio, Hongisto, Salo

Peruskartat 202301 A - 202301 B

Korkeus n. 40 m

Löydöt:(?) KM 6428:2 Poikkikirves, särkynyt.

6866:3 Eteläsuomalainen tasataltta

6866:5 Pohjalainen tasataltta

6866:6 Nelisivuinen poikkikirves

6905:5 Hioin

9362:11-13 Hioimen paloja

15976 Kourutaltta

Nummelan talo on Hongiston ja Tieksmäen kylien rajalla, Hongiston kartanosta n. 800 m lounaaseen, Tieksmäen joen itäpuolella. Talo on korkealla jyrkkärinteisellä nummimäellä. Sen eteläpuolella maasto on loivempaa, länteen viettävää peltorinnettä ja siellä on myös Alhon talon maata (Itse Alhon talo on Tieksmäenjoen länsipuolella Nummelasta n. 600 m lounaaseen. Sen luota kääntyy tie Mustanojalle päin).

Löydöistä tiedetään seuraavaa:

KM 6428:2 "Löytänyt torpan poika Yrjö Salokannel (Lunden).

Tieksmäen kylän Lampolan talon maalta Alhon torpan pellosta".

Todennäköisesti pelto on juuri e.m. Alhon pelto.

KM 6866:3. "Tieksmäen k. Lampolan talon maalta suutari Wiikbergin torpan pellosta. Löytänyt Juljus Wigkberg 200 syl. torpasta kaakkoon päin". (Verif).

Suutari Vikberg on asunut Nummelan torpassa. 200 sylvä

(n. 360 m) siitä kaakkoon vie kauas nummelle jossa ei peltoa ole. Todennäköisesti löytöpaikka on peltorinne Tieksmäenjoen laakson poikki tulevan peltotien pohjoispuolella vajaat 200 m etelään Nummelasta.

KM 6866:5-6: "Tieksmäen kylän Lampolan talon maalta Alhon torpan pellosta Yrjö ja Frans Salokannel Lehtinen. 200 m löytöpaikkojen väliä!" (Verif.).

Ilmeisesti jostain nyt puheena olevasta pellosta. Luettelossa sanotaan niiden löytyneen joen varrelta n. 200 m KM 6866:3 löytöpaikasta ja verifikaattina olevassa kysymyslehdessä on Tallgrenin(?) tekemä varsin vaikeasti tutkittava karttapiirros(?), joka viittaa myös siihen, että esineet ovat löytyneet joen varresta. Mistään ei kuitenkaan ole löytynyt mainintaa, että joku olisi paikalla käynyt. Verifikaatissa ei puhuta joen rannasta mitään ja sen mukaan näyttäisi esineiden 6866:5 ja 6 löytöpaikkojen väli olleen 200 m, eikä niiden ja 6866:3. Mikäli esineet olisivat joen rannasta, olisivat ne veteen aikoinaan joutuneita.

KM 6905:5: "isäntä Lundell eli Johan Lehtinen Lampolan talon Alhon torpan Jokipellosta!"

Pelto tarkoittanee juuri puheena olevaa peltoa.

KM 9362:11: "Kiskon pitäjän Tieksmäen kylän Alhon palstalta savimaata kynnettäessä niitystä Vikbergin palstan maalta!"

Sama pelto, ilmeisesti rinteiden alaosasta, missä savimaa alkaa.

KM 15976. Nummelan talon eteläpuolella olevalta pellolta n. 150 m talosta etelään löytänyt mv. Olli Vainio.

Mitään kvartssia tms ei pellolta löytynyt. Kasvillisuus

haittasi havaintojen tekoa, mutta löytöjen suuren määrän perusteella on paikalla oletettava asuinpaikka.

8. Ylispakka

Heikkilä RNo 1²³

mv. Iitto Salomaa, Hongisto Salo

Peruskartta 202301 A

Korkeus 40-45 m

Valokuvat 2 ja 3

Löydöt KM 10608:1 Eteläsuomalainen tasatalta

15980:1-3 Kvartsiesine ja iskoksia, hioma-laa'an paloja.

Tieksmäen Heikkilän talo (ent. rustholli) on Tieksmäen kylätien pohjoispuolella, Tieksmäen joen itärannalla, Hongiston kartanosta n. 2 km etelälounaaseen. Talosta n. 400 m länteen, Tieksmäenjoen ja Kyrönojan välillä on Ylispakka (eli Tohterpakka aikoinaan siellä asuneen parantajan mukaan). Kylätien eteläpuolella maasto laskee lounaaseen (Kyröjoaan), etelään ja itään (Tieksmäenjokeen). Rinne on hietikkoista peltoa, jossa on raivaamattomia kallioisia saarekkeita ja niemekkeitä (vrt kartta ja valokuvat 2 ja 3). Pellolta löytyi muutama kvartsi ja eräästä raivaamattomasta saarekkeesta pellolta kerättyjen kivien joukosta kappaleita kiertäen hangatusta hiomalaa'asta.

Taltoa KM 10608:1, jonka löytäjä Heikki Laaksonen nykyisin omistaa Kulmalan talon, on peräisin tältä samalta mäeltä, mutta kylätien pohjoispuolelta, nyt hävinneen Haapalan talon rakennusten läheltä, perunamaasta. Asuinpaikan ulottuminen sinne asti on epä-

varmaa, (kartalla a).

01 0003

9. Humalakankare

Lampola RNo 2³⁰

mv. Heikki Joutsen, Hongisto, Salo

Peruskartta 202301 A

Korkeus n. 40 m

Valokuva 3

Löydöt KM 15981:1-3 Kvartsiesineitä

Lampolan talo on Tieksmäen kylätien varressa Heikkilästä n. 350 m itään. Tien eteläpuolella, talosta n. 200 m lounaaseen on pellon keskellä viljelemätön saareke, Humalakankare, jonka ylitse kulkee sähkölinja.

Tämän kankareen eteläpuolelta, lounaaseen, Tieksmäen jokeen, viettävältä peltorinteeltä löytyi muutamia kvartseja. Maaperä on savista.

01 0009

10. Arkkila RNo 1¹

mv. Niilo Tuomi, Hongisto, Salo

Kulmala RNo 1¹⁸

mv. Heikki Laaksonen, Hongisto, Salo

Peruskartta 202301 A

Korkeus n. 40 m

Valokuvat 2, 3

Löydöt KM 10674:1 Hioinkivi

15977:1 Poikkikirves

Löydöt KM	15977:2	Eteläsuomalainen tasataltta
	15977:3	Tasataltta
	15977:4	Kirveen kappale
	15977:5	Kourutaltan(?) kanta
	15977:6	Pieni tasataltta
	15977:7	Kiviesineen sirpale
	15977:8-13	Hioimia ja niiden paloja.
	15977:14	Hioinlaatan kappale
	15977:15	Taltan kanta
	15977:16-19	Kvartsiesineitä ja -iskoksia
	15977:20	Nelisivuinen oikokirves
		Kiskon museo: Kourutalтта
	-"-	Poikkikirves.

Lisäksi kiertäen hangattu hiomalaaka, joka jäi Arkkilaan myöhemmin Kiskon museoon toimitettavaksi. Myös osa Tieksmäen kansakoululla säilytettävistä esineistä, joiden löytötiedot puuttuvat, ^{ON} ovat Arkkilan maalta.

Arkkilan talo on Kyrönojan länsipuolella, Tieksmäeltä Metolaan vievän tien varressa, Heikkilästä n. 750 m länsilounaaseen.

Talon mailta on runsaasti kiviesinelöytöjä. Niiden kaikkien tarkat löytöpaikat eivät ole tiedossa, mutta suurin osa on löydetty talon kaakkoispuolella olevalta, v:n 1960 vaiheilla rai-
vatulta peltorinteeltä n. 300 m päässä talosta. Maasto on itään viettävää rinnettä, länsipuolella on metsäinen mäki. Rinteestä läheltä metsän reunaa löytyi kvartssia. Sen eteläosasta, Kulmalan talon maalta, ulkorakennusten luota, on peräisin nelisivuinen oikokirves KM 15977:20, (kartalla a). Osa asuinpaikasta lie-

nee vielä metsän alla.

Talosta n. 100 m pohjoisluoteeseen, kylätien mutkasta, länsipuolella olevasta leikkauksesta löytyi hiomalaaka (kartalla b), joka jäi Kiskon museoon toimitettavaksi. Sen lähistöltä ei -
hiekkakuopastakaan - löytynyt mitään muuta.

01 0716
11. Kulmala RNo 1¹⁸

mv. Heikki Laaksonen, Hongisto, Salo

Arkkila RNo 1¹

mv. Niilo Tuomi, Hongisto, Salo

Leppämäki RNo 1⁷

mv. Esko Virtanen, Hongisto, Salo

Korkeus n. 40 m Peruskartta 202301 A

Valokuva 3

Löydöt: KM 15978:1-6 Kvartsiesineitä ja iskoksia

15978:7 Pieni tasataltta

15978:8-9 Kvartsiesine ja iskos

15978:10 Hioin

15978:11-14 Kvartsiesineitä ja iskoksia

Lisäksi osa löydöistä, jotka luetellaan asuinpaikan n:o 12 yhteydessä. Kulmalan talosta on joku kiviesine myös Tieksmäen kansakoululla.

Arkkilan talon eteläpuolella pistää nummesta itään hiekkainen harjanne, joka keskivaiheiltaan on melko alava ja kostea, mutta itäpäätä nousee mäeksi, jonka laidassa on asuinpaikka n:o 10. Harjanteen eteläpuolella on Kulmalan ja Leppämäen talojen välillä peltoalue, johon Kulmalaan vievän tien pohjoispuolella liit-

tyy Arkkilan talon pieni pelto.

Tältä etelään ja kaakkoon viettävältä peltoalueelta löytyi runsaasti kvartssia. Arkkilan pellostä on peräisin Niilo Tuomen löytämä pieni tasataltta KM 15978:7 ja Leppämäen puolelta navetan takaa Esko Virtasen hioin KM 15978:10. Useat muutkin Esko Virtasen lahjoittamista esineistä KM 15979 ovat peräisin tästä pellostä, mutta koska ei muistettu, mitkä, luetellaan ne seuraavan asuinpaikan n:o 12 yhteydessä.

Mahdollisesti tämä paikka kuuluu samaan edellisen ja myös seuraavan kanssa joskin välillä on löydötöntä aluetta.

12. Leppämäki RNo 17

mv. Esko Virtanen, Hongisto, Salo

Peruskartta 202301 A

Korkeus n. 40 m

Valokuva 3

Löydöt: KM 3163:3 Käyräselkäinen kourutaltoa
3163:4 Eteläsuomalainen tasataltoa
3163:5 Pieni kirves
3684:34 Käyräselkäisen kourutaltoa pala
5698:2 Eteläsuomalainen tasataltoa
5698:3 Alkeellinen kirves
5698:4 Alkeellinen kirves
5698:5 Alkeellisen(?) kirveen katkelma
5698:6 Eteläsuomalainen tasataltoa
5698:7 Eteläsuomalainen tasataltoa, terä särky-
nyt
5698:8 Kaitataltoa
6024:4 Tilapäismuotoinen tasataltoa

Löydöt: KM 6428:3	Pohjalainen tasataltta
10636:1	Eteläsuomalainen tasataltta
10636:2	Käyräselkäinen kourutalтта
10636:3	Lattea reikäkivi
10636:4	Alkeellinen kirves
10636:5-8	Hioimia
10653:3	Epämääräinen pieni reikäkivi
10686:	Alkeellinen kirves
10687:1-11	Hioimen kappaleita
15979:1	Pieni tasataltta
15979:2	Iskukivi
15979:3-12	Hiointen paloja
15979:13	Painokivi
15979:14-19	Kvartsiesineitä ja iskoksia.

Osa näistä löydöistä edelliseltä asuinpaikalta (n:o 11) Leppämäen maalta.

Leppämäen (joskus Lepsmäki) talo on n. 250 m Arkkilasta etelään. Sen mailta on paljon kiviesinelöytöjä, mutta monista ei tarkempien löytötietojen perusteella voida sanoa, miltä puolelta taloa ne ovat. Tällaisia ovat KM 3163:3, 3163:4-5, 3684:34, 6024:4, 10636:1-8, 10653:3, 10686, 10687:3-11 sekä 15979:1-19. Kuten edellä on mainittu, on osa näistä löydöistä peräisin asuinpaikalta n:o 11, talon koillispuolella olevalta pellolta. Mutta myös muualta on löytöjä.

Niinpä KM 5698:2-8 ovat löytyneet "Koivulan torpan pellosta Kiskon Tieksmäen rusthollin maalta". Tätä Koivulan torppaa ei enää ole olemassa. Se on sijainnut aivan Leppämäen lounaispuolella ("vanhan vaarin rakennus") ja sen pellot kuuluvat Leppämäen

maihin. Näitä Koivulan peltoja on ollut Leppämäen lounaispuolella oleva lounaaseen viettävä peltokieleke, josta löytyi melkoisesti kvartseja. Samalta paikalta lienevät myös löydöt KM 10687:1-2, joiden sanotaan löytyneen pellostä talon länsipuolelta (lännessä ei ole peltoja). KM 6428:3 on löydetty pellostä "torpasta 700 m S". 700 m Leppämäestä etelään vie pitkälle Metsolan kylän puolelle, lähelle Nummenpäättä (n:o 14), joten etäisyys ei voi olla oikea. Ilmeisesti myös tämä taltta on Koivulan pellostä tai sen eteläpuolelta, mistä myös löytyi kvartseja.

Tämä viimeksi mainittu alue on Leppämäen ladon vaiheilla ja siitä etelään. Se on kaakkoon viettävää loivaa peltoa, jonka Koivulan pellostä erottaa pieni puro. Maaperä on hiekkaa. Täältä löytyi kvartseja, etäisimmät n. 200 m Leppämäen talosta kaakkoon. Löydöt tulivat läheltä metsän reunaa ja mahdollisesti asuinpaikka jatkuu vielä etelään päin metsän alla. Peltoalueen eteläosan tutkimista häyttasi vilja.

METOLA (METSOLA)

13. Ihala

mv. Juho Jokinen Metsola Koski as.

Peruskartta 202301 A

Korkeus n. 40-45 m

Valokuva 3

Löydöt KM 15982:1-4 Kvartsiesineitä ja iskoksia

Ihalan talo on aivan Tieksmäen ja Metolan kylien rajalla, n. 550 m lounaaseen Leppämäestä, sen mäntynummen etelälaidassa, jonka itärinteellä edellinen asuinpaikka on. Ihalan eteläpuolella pistää peltoalueesta länteen kostea notko.

Talon itäpuolelta, itään viettävältä melko jyrkältä hietikko-

pellolta löytyi kvartsia. Paikka liittyy ehkä Leppämäen asuin-
paikkaan. Niiden välillä tosin on löydötön alue, mutta se joh-
tuu ehkä siitä että sen tutkiminen oli vaikeaa **METSÄN TAKIA**

14. Nummenpää RNo 2¹²

mv. Yrjö Helander Metsola Koski as.

Mäntylä RNo 2¹⁰

mv. Eero Lindfors Metsola Koski as.

Peruskartta 202301 A

Korkeus n. 45 m

Valokuvat 3

Löydöt KM 3163:6	Kourutaltoa
3163:7	Poikkikirves
6024:2	Pieni kirves, uusintateroitusta
? 9138:1	Pohjalainen tasatalta
10583:1	Alkeellinen tasatalta
10583:2	Poikkikirves
10653:1	Eteläsuomalainen tasatalta
15983:1	Eteläsuomalainen tasatalta
15983:2	Hiottu kivenpala
15983:3	Hioimen siru
15983:4-34	Kvartsiesineitä ja iskoksia
15983:35	Liuskelaatta
15983:36	Liuskekärjen teelmä

N. 700 m Leppämäen talon eteläpuolella pis-
tää hiekkannummesta itään nummiharjanne, jonka tyvellä on Män-
tylän talo ja itäpäässä Nummenpään talo. Harjanteen itäpuo-
lella on Sivaronojan laakso, oja laskee lounaasta koilliseen,

Kyrönojaan.

Harjanteen päästä, sen itä- ja etelärinteillä olevilta pelloilta löytyi runsaasti kvartsia y.m. asuinpaikkaan kuuluvaa tavaraa. Ylempänä, talon ympärillä, ei mitään näkynyt, maa on siellä tosin suureksi osaksi koskematon, mutta on myös polkuja y.m., joista havaintoja voi tehdä. Lännessä tuli löytöjä vielä Mäntylän pellostä talon itäpuolelta, lähinnä Mäntylän ja Nummenpään rajan vaiheilta. Sinne jäi mm iso kiertäen hangattu hioinlaaka, jonka kuljettamiseen pois ei ollut mahdollisuutta.

Aikaisemmista löydöistä ei useimmista sanota muuta kuin että ne ovat torpan pellostä. KM 6024 on pihasta santakuopasta (ei enää voitu määrittää paikkaa). Perunamaa, josta löydöt KM 10583:1 ja 2 ovat, lienee talon itäpuolinen pelto. Sieltä on myös KM 10653:1, joka museon luetteloiden mukaan on löydetty Tieksmäen kylän Kotirannan perunamaasta (Kotiranta Ojalan talon luona Leppämäestä vajaa 1 km luoteeseen). Löytäjä, Impi Koskinen, joka Kotirannan omistaa, ilmoitti kuitenkin löytäneensä taltan juuri Nummenpään perunapellosta talon itäpuolelta.

KM 9138:1 on ilmoituksen mukaan "tilanomistaja Männistön" löytämä Metolan kylästä. Ketään tällaista henkilöä ei Metolan kylässä tunnettu, ja tiedon arveltiin tarkoittavan Mäntylää. Varmuutta ei asiasta saanut.

15. Niitynpää

Heikkilä RNo 2³⁰

mv. Anto Rannikko, Metsola, Koski as.

Peruskartta 202301 A

Korkeus n. 40 m

Valokuva 6

Löydöt KM 5698:15 Poikkikirveen katkelma

16 Hioinkivi

15984: 1 Pieni tasataltta

15984: 2-4 Kvartsiesineitä ja iskoksia.

Metolan kylän Heikkilän talo on Sivaronojan kaakkoispuolella. Vastapäätä, ojan luoteispuolella olevasta peltorinteestä löytyi kvartsia, sitä oli myös metsän puolella tiellä, joka nousee ylös rinnettä ja jota pitkin pääsee Naarjärven rantaan, (Järvitie). Pelto on nimeltään Niitynpään pelto ja sieltä ovat peräisin myös aikaisemmat löydöt. Maasto on kivikkoisen hietikkonummen laitaa, kaakkoon viettävää melko jyrkkää rinnettä. Tieltä tuli löytöjä n. 20 m matkalta pellon reunasta metsään päin.

01 0015

16. Heikkilä II. RNo 2³⁰

mv. Anto Rannikko

Peruskartta 202301 A

Korkeus n. 42 $\frac{1}{2}$ m

Löydöt KM 15985:1-2 Kvartsitaltta ja iskos.

Heikkilän talon koillispuolelta, talosta n. 50 m löytyi luoteeseen, Sivaronojaan päin viettävältä peltorinteeltä kvartsitaltta ja iskos. Viljelys esti tarkemman tutkimisen, mutta todennäköisesti kysymyksessä on asuinpaikka.

01 0016

17. Sivaro I RNo 1⁴⁶

mv. Heikki Salmi, Metsola, Koski as.

Pääskyvuori RNo 1¹⁴

mv. Emil Rannikko, Metsola, Koski as.

Peruskartta 202301 A

Korkeus n. 45 m

Valokuva 6

Löydöt KM 3163:8 Vasarakirveen kappale

3684:32 " "

6409:1 Kourutaltan "

6409:2 Hioinkiven "

10653:2 Kaksoiskourutaltta

15986 Kvartsi-iskos

Sivaron talo on idästä päin Sivaronojan varteen pistävän numminiemekkeen päässä. Sen itäpuolella, n. 120 m, on Pääskyvuoren talo. Nummen rinteet ovat loivia etelään ja länteen viettäviä peltoja. Sivaron mailta ilmoitetuista löydöistä ei tarkempia paikkoja ole tiedossa. Navetan itäpuolelta löytyi kvartsi-iskos, mutta peltojen tarkempi tutkiminen jäi kasvillisuuden vuoksi puutteelliseksi.

Sama koskee Pääskyvuoren paikkoja. KM 6409:1 ja 2 ovat ehkä löytyneet samalta peltorinteeltä kuin e.m. kvartsi. Sen sijaan KM 10653:2 on löytynyt Pääskyvuoren talosta n. 15 m pohjoiseen olevaa latoa pystytettäessä, (kartalla a). Ladon itäpuolella on niittyaukio. Maasto on tasaista soranummea, asuinpaikan merkkejä ei siellä näy.

18. Sivaro II

mv. Heikki Salmi

Peruskartta 202301 A

Korkeus 40-45 m

Löydöt KM 15987 Kvartsi-iskoksia 5 kpl.

Sivaron ohitse Lehmussaaren kautta Naarjärven rantaan vievä tie kiertää Sivaronojan länsipuolella hietikkonummen itä- ja eteläreunaa. N. 300 m Sivaron talosta lounaaseen on siinä jyrkkä mutka. Tämän mutkan vaiheilta löytyi jonkin verran kvartsi-iskoksia ojan leikkauksesta. Nummi kohoaa tiestä varsin jyrkkänä ja asuinpaikka(?) jatkuu tuskin sinne. Pellon puoli on loivaa, mutta kasvillisuus esti havaintojen teon.

01 0018

19. Uusitupa RNo 1²⁵
mv. Edvard Parkki, Metsola, Koski as.

Peruskartta 202301 A

Korkeus 55-60 m(?)

Löydöt KM 5698:17 Hioin?

5698:18 Taltan(?) katkelma

5698:19 Hioiden pala

5698:20 Hiomalaaka

Edelläluetellut esineet on löydetty Metsolan kylän Uudentuvan pellosta, talosta n. 70 m etelään. Uusitupa on Sivaron talosta n. 650 m lounaaseen kahden vuoren välisessä notkossa. Notko aukeaa koilliseen päin. Talon eteläpuolella on tasainen hietikkoinen pelto, josta esineet ilmeisesti on löydetty. Löydöt viittaavat asuinpaikan olemassaoloon, mutta kasvillisuuden takia sitä ei saatu varmistetuksi.

81 019

20. Peltonen RNo 1¹⁷

mv. Hjalmar Salonen, Metsola, Koski as.

Peruskartta 202301 A

Korkeus n. 45 m

Valokuva 5

Löydöt: ? Kisko, Tieksmäen kansakoulu: Käyräselkäinen kourutaltta

KM 15988 Kvartsi-iskoksia.

Peltosen talo on Metolanjoen länsipuolella nummen itärinteellä, Eskolan talosta n. 600 m etelään. Talon itäpuolella olevalta pellolta n. 50 m talosta löytyi pari kvartsi-iskosta. Maasto on itään viettävää hietikkopeltoa. Tieksmäen koululla olevasta kourutaltasta sanotaan, että sen on löytänyt K. Peltonen "Metolan kylästä hiekkavaltaisesta pellosta". Todennäköisesti on kysymys samasta pellosta.

21. Kivirinne RNo 1³³

Peruskartta 202301 C

Korkeus 45 m

Löydöt KM 15989 Kvartsi-iskoksia

Tilkkalan talosta n. 350 m etelään, talon luota etelään, Nummilaan vievän tien itäpuolella on länteen viettävällä rinteellä Kivirinteen pieni peltoalue. Se on hietikkoista nummen reunaa, lännessä laakson pohjalla virtaa pohjoiseen, Metolanjokeen laskeva oja. Pellolta löytyi pari kvartsia, joten asuinpaikka on todennäköinen. Maa on aikaisemmin kuulunut Tilkkalan talolle, joten on mahdollista, että Tilkkalan mailta löydetyiksi ilmoitetuista esineistä jotkut ovat täältä, (ks. n:ot 104-109).

81 020

SILLANPÄÄ

Sillanpään yksinäistilän mailla, jotka nykyisin kuuluvat useammille eri taloille, on monia kivikautisia asuinpaikkoja. Sellainen on todennäköisesti myös varsinaisen Sillanpään talon päärakennuksen vaiheilla. Koska siellä ei kuitenkaan voinut kasvillisuuden ja rakennusten takia sen olemassaoloa todeta, luetellaan löydöt, jotka ovat melko laajalta alueelta, hajalöytöjen yhteydessä (ks. n:ot 111-114).

01 0021.
22. Sortto

Sillanpää RNo 118

mv. Markku Olenius, Sillanpää, Koski as.

Peruskartta 202301 C

Korkeus n. 40 m

Valokuva: 7

Löydöt KM 5058:7-8 Hioimen paloja

5361:12 Poikkikirveen katkelma

?10618:4-6 (ks. n:o 23)

15990:1 Alkeellinen kirves

15990:2 Kvartsiesine

15990:3 Kvartsi-iskoksia

Sillanpään talo on Kaukurista Metsolaan vievän tien varrella, Metolanjoen yli vievän sillan luona joen eteläpuolella. Joen pohjoispuolella on Sortto-niminen pelto, jonka kulmuksesta, Sillanpäästä n. $\frac{1}{2}$ km pohjoisluoteeseen löytyi kvartssia ja sen lisäksi alkeellinen kirves. Samoilta paikoilta on entisiä löytöjä: KM 5058:7-8 (uudispellosta n. $\frac{1}{2}$ km Sepän paikasta) ja 5361:12 ("pellon-

kulman ulkopuolelta(?) itäpuolelta Tieksämän jokea ja $\frac{1}{2}$ km talosta pohjoiseen").

Pelto on loivasti etelään, Metsolanjokeen viettävää hietikkoista rinnettä, alempana se muuttuu saviseksi.

23. Karisto RNo 1³

mv. Aarre Ojamo, Metsola, Koski as.

Peruskartta 202301 C

Korkeus 37 $\frac{1}{2}$ m

Löydöt KM 9362:9 Pohjalaisen tasataltan teelmä

? 10618:4 Eteläsuomalainen tasataltta

? 10618:5 -"- -"- ?

? 10618:6 Poikkikirves

15992:1-3 Hioimen paloja, liusketta.

Kariston talo on Toijasta Kosken asemalle vievältä maantieltä Sillanpähän ja Metolaan vievän pohjoisemman kylätien pohjoispuolella, Sillanpäästä n. 700 m koilliseen. Talon itäpuolella on lähes pohjois-eteläsuuntainen pitkä ja kapea pelto-alue, jonka keskellä virtaa pieni Karistonoja etelään päin. Pelto on alavaa ja melko tasaista, etupäässä savista maata, mutta pohjoisessa, missä se ojan länsipuolella kohoaa, on hiekkaa, samoin itäreunalla, missä maasto nousee vähitellen hiekkannummeksi.

Aarre Ojamon lahjoittamat löydöt ovat peräisin tältä peltolta sen itälaidalta n. 300-350 m talosta pohjoiseen. Vilja esti pellon lähemmän tarkastelun, mutta sen laiteilla, missä kulkee mm peltotie hietikkoista nummen reunaa, ei näkynyt mitään.

Samoilta paikoilta, n. 250 m talosta pohjoiseen on peräisin myös löytö KM 9362:9. Löydöt viittaavat asuinpaikan olemassa-oloon, mutta kuten sanottu, sitä ei saatu varmistetuksi.

Löydöt KM 10618:4-6 on löytenyt Juho Ojamo pellolta n. 6 m alueelta n. 500 m talosta länteen. Mikäli ilmansuunta pitää paikkansa, eivät ne olisikaan Kariston vaan Sillanpään maalta, Sorton pellolta (ks. ed.). Todennäköisesti ilmansuunta on kuitenkin vaihtunut ja sen pitäisi olla pohjoisluoteinen. Täällä n. 600 m talosta, on etelään viettävää hietikkorinnettä, josta ainakin joskus on jotain löydetty. Nyt ei sielläkään näkynyt mitään (23 a).

01 6023

24. Karistonahde

Karisto RNo 1³

mv. Aarre Ojamo

Peruskartta 202301 C

Korkeus n. 45 m

Löydöt KM 15993 Kvartsi-iskoksia 2 kpl.

Paikkaa, missä Toijasta Kosken asemalle vievältä maantiel-tä erkaneva Metolaan vievä pohjoisempi kylätie laskeutuu hiekka-nummelta Karistonniitylle nimitetään Karistonahteeksi. Tästä ah-teesta, Kariston talosta n. 200 m itään löytyi tieleikkauksesta pari kvartsi-iskosta. Maasto on länteen viettävää pehmeähiekkais-ta nummea. Kvartsien lisäksi ei näkynyt mitään merkittävää.

Su² 25. Kuoppanummi

Jokialho RNo 1¹⁷

mv. Anto Viman, Metsola, Koski as.

Karisto RNo 1³

mv. Aarre Ojamo, Metsola, Koski as.

Peruskartta 202301 C

Korkeus 40 m

Appelgren-Kivalo: kartta 1909

Valokuva 9

Karttaluonnos

Löydöt: KM 3684:28 Piinuoli

15991A:1 Reikäkivi

2-3 Kvartsia

4. Hioimen pala.

Saman tien varressa kuin Karistonahde, tien kaakkoispuolella siinä kohdassa, missä tie nousee Karistonniityn ylitettyään jälleen nummelle, on Kuoppanummen pelto. Osa siitä kuuluu Jokialhon talolle, osa Karistoon.

Pelto on Oromäen kaakkoiskulmassa, itään ja kaakkoon viettävää hiekkanutmea, joka vasta muutamia vuosia sitten on raivattu viljelykselle. Siinä on vielä pari pientä raivaamatonta kielekettä, toinen tilojen rajalla, jossa kasvaa puitakin, toisessa on tien varressa perunakuoppa. Peltoa raivattaessa oli Risto Viman löytänyt tilojen rajan läheltä suuren pyöreän reikäkiven. Kariston puolelta on peräisin hioimen pala. Nyt siellä maa oli heinäällä, joten mitään ei löytynyt. Sen sijaan Jokialhon puolelta perunamaasta löytyi kvartsia.

Piinuolen on 1860-luvulla löytänyt Kustaa Strömberg-Saarinen

ojaa kaivaessaan nummen alapuolelta Karistonniitystä. Löytöpaikan ilmoitetaan olevan Sepän torpasta 2-300 m NE. Tämä vie Kuoppanummen itäpuolella, tien eteläpuolella olevalle niitylle. Appelgrenin karttapiirroksessa vltta 1909 (tehty Sillanpään tilan-kartan mukaan, mm ilmansuunta virheellinen) on kuitenkin löytöpaikka sijoitettu tien pohjoispuolelle.

Kuoppanummi liittyyne välittömästi seuraavana kuvattuun Sepän asuinpaikka-alueeseen. Niiden välille jäävä pieni aukko jöh-tunee siitä, että vilja ja heinä haittasivat tarkastusta.

01 0025.

Su² v 26. Sillanpään Seppä

Niemelä RNo 1¹¹

mv. Eino Viman, Metsola, Koski as.

Mäkirinne RNo 1¹⁰

Impi Viman y.m. Metsola, Koski as.

Jokialho RNo 1¹⁴

mv. Anto Viman, Metsola, Koski as.

Kivelä RNo 1¹²

Heikki Aavaharju

Peruskartta 202301 C

Korkeus n. 37 $\frac{1}{2}$ m

Valokuvat 8, 9-10 ja 12

~~Karttaluonnos~~

Ailio: Wohnplatzfunde II s. 68-69

Appelgren-Kivalo 1909 (kartta)

Europaeus 1917 (valokuva 5210)

Löydöt: KM 3875:1-3, 4163:9-10, 5058:3-6, 5361:9-10, 5698:

9-14, 5855:2, 6024:3, 6080:5, 6131:1-2, 6321:1, 6866:7,

7301:3-5, 9154:5-9, 9362: 7-8, 10618:1-3, 12164:1-5,

12531:1-4, 13723:1-3, 15991:1-2; Turun hist. museo 234, 235.

Sillanpään entisen Sepän torpan paikka on Metolanjoen pohjoispuolella, Oromäen eteläpäässä. Sen kohdalla yhtyvät Toijan ja Kosken aseman väliseltä maantieltä tulevat tiet.

Entiset torpan rakennukset ovat hävinneet, maat on jaettu perikunnan kesken ja nummen reunaan on rakennettu uusia taloja. Itäisin taloista, Niemelä, on entisen torpan paikalla, siitä satakunta metriä länteen on Mäkirinne, tästä n. 100 m luoteeseen on Jokialho, josta n. 70 m länteen Kivelä. Vertaamalla Äyräpään 1917 ottamaa maisemakuvaa (f 5210) kesällä 1963 otettuun, nähdään muutos maisemassa. Appelgren-Kivalo on 1909 piirtänyt alueesta kartan Sillanpään tiluskartan perusteella. Se poikkeaa melkoisesti peruskartasta, mm sen pohjoisnuoli osoittaa peruskartan mukaan luoteeseen.

Alue on hietikkoista etelään ja kaakkoon viettävää nummenlaitaa, joka muuttuu tasaiseksi niityksi. N. 100 m Niemelästä kaakkoon on pellossa hiekkakumpare.

Sepän alueelta on tullut paljon löytöjä, joista useimmat ovat Gabriel Vimanilta ja tämän lapsilta Einolta, Antolta ja Impiltä, jotka nykyisin omistavat suurimman osan alueesta. Useinkaan ei löytöpaikkaa ole tarkemmin määritelty, esineiden ilmoitetaan löytyneen Sepän pelloista tai torpan edustalta olevista pelloista. Joskus on paikka lähemminkin määritelty, ja nämä löydöt on yritetty sijoittaa paikoilleen peruskartan mukaan tehdyille karttaluonnokselle. Appelgren on kartalleen merkinnyt lisäksi muutamia löytöpaikkoja, joista ei ole tarkempia tietoja, ja mainitsee sellaisia myös luettelossa KM 4163:9-10 kohdalla. Vanhoista löydöistä eivät enää löytäjätäkään muistaneet tarkemmin.

KM 5361:9 on löydetty "n. 200 m torpasta etelään erään Tieks-

sämän jokeen itäpuolelta laskevan ojan pohjasta" (Appelgrenin kartta, n:o 1). Oja tarkoittanee Karistonojaa, joka kuitenkin laskee Metolanjokeen Niemelän (eli entisen Sepän torpan) kaakkoispuolella. Appelgrenin kartan mukaan löytö on edellä mainitun peltokumpareen läheltä. Ilmeisesti löytöpaikka on siis Sepästä kaakkoon. Myös peltokumpareelta on jotain löytöjä, Appelgren mainitsee (KM 4163:9-10), että siellä oli palomaata ja että (kertoman mukaan) neljä suurta kiveä oli ollut nelikulmaiseen kehään asetettuina kuin rakennuksen nurkkakiviksi, vaikka muistin mukaan ei siellä mitään rakennusta ole ollut.

Sepän torpan Kotipelto, joka mainitaan KM 6024:3 yhteydessä oli torpan eteläpuolella. Läheltä sitä on myös KM 7301:4, löydetty "torpan riihen luota pihasta n. 50 m SSW läheltä joen rantaa". (Appelgren, paikka 8?).

KM 9362:7 löydetty "hiekkaisesta töyrästä Sillanpään Sepän talon rakennuksesta n. 100 m länteen olevan Kaapriel Wiimanin asuinrakennuksen perustuksia kaivettaissa". Löytöpaikka on Mäkrinteen talo. Sen luota on muitakin löytöjä. Appelgrenin kartan mukaan on siellä eräs löytöpaikka (n:o 7) ja myöhemmin on sieltä tulleet löydöt KM 12164:1-5, 12531:1-4 ja 13723:1-3. Löydöt ovat peräisin - ainakin pääasiassa - Mäkrinteen pohjois- ja koillispuolella olevasta perunamaasta, joka on melko tasaista maata talon ja pienen kallionnyppylän välillä.

Inventointimatalla ei paikkaa päässyt kunnolla tarkastamaan kasvillisuuden vuoksi, esim. koko Niemelän ympäristö oli heinällä tai viljalla, joten mm peltokumpare jäi tutkimatta. Vain Jokialhon eteläpuoliselta peltorinteeltä löytyi jokunen kvartsi ja sieltä lienee peräisin myös Anto Vimanin luovuttama eteläsuomalainen tasatalta KM 15991:1. Muita uusia löytöjä ei alu-

eelta saatu, vaikka ainakin Anto Vimanin hallussa niitä lie-
nee, joskaan hän ei sitä suoraan myöntänyt.

K.A. Lindström muistettiin täällä hyvin. Kivi-Linssiksi hän-
tä oli sanottu ja kerrottiin, miten hän oli hylännyt halvek-
sien jotkut kivet, milloin saalis muuten oli ollut hyvä, mut-
ta toisella kertaa, kun löytöjä oli niukasti, oli hän ne kel-
puuttanut ja vieläpä kehumut: "Hijeplaani parasta laatua!"

27. Latoniitty

Sillanpää RNo 1¹⁸

mv. Markku Olenius, Metsola, Koski as.

Peruskartta 202301 C

Korkeus n. 37 $\frac{1}{2}$ m

Löydöt KM 7301:2 Hioimen paloja

15995 Kvartsi-iskoksia 2 kpl.

Sillanpään talon Latoniitty on Sillanpään talosta n. 600 m
kaakkoon, Metolanjoen länsirannalla. Se on tasaista vain loi-
vasti jokeen päin viettävää peltoa, lännessä, metsän puolella
maasto nousee jyrkemmin. Maaperä on hiesua.

Tätä peltoa pohjoiseen päin raivattaessa löytyi sieltä 1911
pari hioinkiven palaa. Inventointimatalla löytyi pari kvartsi-
iskosta pellon pohjoisosasta, ojan reunasta. Itse pelto oli
viljalla, joten sitä ei enempää voitu tarkastaa.

28. Koskenniemi RNo 1⁶

mv. Veikko Koskinen, Kaukuri, Koski as.

Peruskartta 202301 C

Korkeus n. 37 $\frac{1}{2}$ m

Appelgren-Kivalo, kartta, 1909

Löydöt KM 15996:1 Pieni tasataltta

2 Kvartsi-iskoksia

Appelgren-Kivalon kartalla on n. 1.4 km etelälounaaseen Sillanpään talosta merkitty joen mutkan kohdalle löytöpaikka (n:o 6), josta löytyneet esineet on hukattu. Tämä paikka, joka todellisuudessa (Appelgrenin kartassahan on väärät ilmansuunnat) on Sillanpäästä eteläkaakkoon, on nykyisen Koskenniemen talon paikka.

Talo on rakennettu Metolanjoen mutkassa olevan metsäisen kumpareen eteläosaan, länsipuolella on notko, josta joki lienee joskus mennyt. Talon luona olevilta pelloilta muistaa nykyinenkin isäntä jotain löydetyn, mutta löytöjä ei ole tallessa.

Inventoitaessa löytyi talon koillispuolelta olevalta itään (jokeen) viettävältä pellolta kvartsi-iskoksia ja pieni tasataltta, joka pellolta oli heitetty ojan penkalle. Löydöt tulivat lähinnä pellon pohjoisreunasta, sen ja laitumena olevan nummen välillä olevan ojan luona. Maaperä on hiekkaa.

Yksi kvartsi-iskos löytyi pellolta talon eteläpuolelta. Täällä kuitenkin kasvillisuus esti tarkemmat tutkimukset. Todennäköisesti asuinpaikka jatkuu (?) myös tänne.

61 0028

29. Myllypakka

mv. Kalevi Salmenjaakko, Kaukuri, Koski as.

Pitäjänskartta 201403

Löydöt KM 3684:29 Kourutaltta

- | | | |
|--------|----------|------------------------------|
| Löydöt | 5698: 1 | Tasataltta |
| | 16003: 1 | Eteläsuomalainen tasataltta |
| | 2. | Tasataltta |
| | 3. | Kiviaseen sirpale |
| | 4. | Hioinlaatan kappale |
| | 5-7 | Kvartsiesineitä ja iskoksia. |

Myllypakan talo on Sillanpäästä 1,7 km etelään, Metolanjoen länsirannalla. Talo on numminiemekkeen kaakkoispäässä, sen ympärillä on koillisesta etelään ja länteen peltoja. Joen rannassa talosta kaakkoon on ollut mylly.

Esineistä on kourutaltan 3684:29 löytänyt Kustaa Strömberg-Saarinen n. 1889 "Myllypakan torpasta n. 50 sylvä etelään vanhan myllyn paikalta!" Samoilta seuduilta kertoi nykyinen isäntä löytäneen myös pyöreän uurteellisen kiven (uurrenuijan?), jota oli käytetty rysänpainona ja siitä pudonnut jokeen. Inventoitaessa löytyi talon ja myllynpaikan väliltä kvartsia peltorinteen ala-osa, ylempänä vaikeutti tutkimusta kasvillisuus. Samasta syystä jäi myös talon etelä- ja länsipuolisten peltorinteiden tarkastus tuloksettomaksi. Mv. Salmenjaakon löytämät esineet 16003: 1-4 ovat peräisin niistä. Tasataltta 5698:1 on löydetty ojaa kaivettaessa Myllypakan torpan Kotonitystä, joka on talosta n. 200 m länteen, etelästä Vuorelan ohi tulevan tien länsipuolella.

Löydöistä päätellen on kysymyksessä verraten laaja asuinpaikka, vaikka - kuten sanottu - vain vähäinen osa siitä oli helposti tarkastettavissa. (Vrt. myös löydöt n:o 120-122).

KAUKURI

30. Kivioja

Pauli Salmisen perikunta, Kaukuri, Koski as.

Pitäjäkartta 201403

Löydöt KM 3684:26 Pohjalainen tasataltta
5861:1 Pohjalainen tasataltta
5861:2 Pohjalainen tasataltta
16009:1 Kaitataltta
16009:2 Kivipuikko
16009:3-6 Kvartsia

AILIO: WOHNPLATZFUNDE II 1.68

Kiviojan talo on Toijasta Kosken asemalle vievän maantien varressa sen ja Kiskonjoen välillä lähellä Perniön rajaa. Tien varressa, eteläpuolella, talosta n. 150 m länteen on pelto, joka viettää pitäjien rajalla olevaan Myllyjojaan päin. Maaperä on hiesua. Tästä pellostä, maantien ja raivaamattoman pensaikkoalueen väliltä löytyivät inventointilöydöt KM 16009.

Aikaisemmista löydöistä mainitaan vain, että ne ovat peräisin Kiviojan torpan pelloista. Ehkä nekin ovat edellä mainitusta tienvarsipellosta, josta kerrottiin ennen sotaa löytyneen myös sittemmin hukkaantuneita esineitä, kirves ja taltta. Tosin talon ympärillä Kiskonjokeen viettävät pellot sopisivat maaston puolesta myös asuinpaikoiksi, mutta niiden tutkiminen jäi kasvillisuuden vuoksi heikoksi.

61 0830

31. Kolmesilta

mv. Kaarlo Toivonen, Kaukuri, Koski as.

Pitäjäkartta 201403

Valokuva 13

Löydöt KM 16006:1 Kvartsiesine

KAUKURI

30. Kivioja

Löydöt 16006:2 Kiviesineen sirpale
16006:3 Kvartsi-iskoksia.

Kolmesillan talo on Toijasta Kosken asemalle vievän maantien länsipuolella, maantiestä n. $\frac{1}{2}$ km ja Perniön rajasta (linnuntietä) n. 1,6 km. Taloon johtava tie erkanee maantiestä n. 200 m Aijalan tien haarasta Toijaan päin.

Talosta n. 50 m itään on laaja hiekkakuoppa nummiharjanteessa. Tämän kuopan pohjoisosasta, jossa maa jo viettää pohjoiseen, tulivat useimmat löydöt. Pari kvartsia löytyi myös kuopan länsipuolella olevasta etelään viettävästä peltorinteestä.

Asuinpaikka näyttää tuhoutuneen suurimmaksi osaksi, joskin sitä jonkin verran lienee jäljellä kuopan länsipuolisessa pellossa.

32. Kunnan hiekkakuoppa

Kiskon kunta

Pitäjänskartta 201403

Löydöt KM 16008:1 Palanutta luuta
16008:2 Sädekiviliuskeiskos
16008:3 Kvartsi-iskoksia.

Toijasta Kosken asemalle vievän maantien varressa n. 9 km Toijasta on hiekkakuoppa-alue. Tien itä- tai oikeammin kaakkoispuolella aivan tien laidassa olevan kunnan omistaman hiekkakuopan koillispuolelta löytyi kivikautiseen asuinpaikkaan viittaavia merkkejä. Kuoppa on täällä kaksihaarainen ja löydöt tulivat itäisemmän haaran itäreunasta.

Maaperä on hienoa hiekkää, kuoppa on täältä melkoisesti

pensoittunut. Paikalla näyttää olleen myös sysimiiluja. Asuinpaikka jatkunee metsänpuolelle, missä on kaakkoon viettävää rinnettä.

61 0032
33. Metsäranta

Uljas Leskinen, Kaukuri, Koski as.

Kiskon kunta

Pitäjänpöytä 201403

Valokuva 14

Löydöt KM 16007:1

Poikkikirves

16007:2-6

Kvartsiesineitä ja iskoksia.

Lähellä Kiskonjoen niskaa, sen luoteisrannalla on U. Leskinen omistama Metsärannan talo. Talon koillispuolella olevasta perunapellosta, n. 20 m rannasta, oli Martti Leskinen löytänyt poikkikirveen 16007:1. Täällä ei kuitenkaan näkynyt mitään asuinpaikan merkkejä. Sen sijaan Metsärannan länsipuolella olevan kunnan omistaman hiekkakuopan itäreunasta löytyi kvartssia. Kuoppa on n. 90 m pitkä ja 30 m leveä, pohjois-eteläsuuntainen. Sen yli miltei pituussuunnassa kulkee sähkölinja ja maantieltä Metsärantaan vievän tien eräs haara kulkee sen eteläosan poikki. Toinen sähkölinja kulkee kuopan ja Metsärannan väliltä pohjois-eteläsuunnassa. Sen kohdalta, pohjoiseen vievältä polulta, Metsärannasta n. 90 m pohjoiseen löytyi myös kvartssia.

Hiekkakuoppa näyttää osittain tuhonneen asuinpaikan, mutta pohjoisessa päin se on säilynyt. Myös kuopasta itään, taloon päin on säilynyt aluetta, joskin tiet ovat rikkoneet sitä.

Löytynyt kirves on ehkä kulkeutunut ylempää, koska pellossa

ei näkynyt muuta. Myöskään Metsärannan eteläpuolella olevan Oi-
va Kalloksen talon luota ei löytynyt mitään.

34. Vuorela

mv. Tauno Ylimaa, Kaukuri, Koski as.

Pitäjänkartta 201403

Valokuva 15

- Löydöt KM 10626:1 Poikkikirves
10626:2 Poikkikirves
10626:3 Pieni alkeellinen tasataltta
16005:1 Eteläsuomalainen tasataltta
16005:2 Kvartsi-iskos
16005:3 Kiertäen hangatun hiomalaa'an paloja

Kiskon museo : Eteläsuomalainen tasataltta.

Vuorelan talo on Metolanjoen länsirannalla lähellä Sillan-
pään rajaa. (Talon vanha nimi on Kulju). Se on hiekkanutmen
laidassa, sen vierestä kulkee joen länsipuolella maantieltä Mylly-
pakkaan ja Sillanpään vievä kärrytie.

Yllä luetellut löydöt ovat pääasiassa talon pohjoispuolella
olevalta jokeen päin viettävältä pellolta kanalan lähistöltä.
Hiomalaa'an kappaleet olivat tiellä pellon kohdalla, nähtävästi
niillä oli yritetty paikata tiessä olevaa kuoppaa. Verifikaat-
tin 10626 mukaan on talossa ollut 1937 kaksi hiomalaakaa, joi-
den myöhemmistä vaiheista ei ole tietoa. Kuuluvatko palaset toi-
seen niistä vai ovatko ne myöhempiä löytöjä, on epävarmaa. Sa-
massa verifikaatissa mainitaan myös, että paikalta on löydetty
enemmänkin esineitä, jotka ovat hukkaantuneet.

Mainittu tie kulkenee asuinpaikan yläosan ylitse. Ainakin aivan tien vierestä löytyi pellolta kvartsi-iskos. Peltojen ollessa heinällä ja viljalla ei tarkempia huomioita voinut tehdä.

61 0634

35. Maaniittu

Metsola

mv. Ilkka Henttinen, Kaukuri, Koski as.

Honkapyöli

mv. Pauli Päivärinta, Kaukuri, Koski as.

PITÄJÄNKARTTA 2014 03

Valokuva 16

Löydöt KM 4102:3 Hiomakivi

? 4163:8 Vasarakirves

16004:1 Hiolinlaatan kappale

16004:2 Kvartsi-iskoksia.

ALIC : WOHNPLATZ FUNDE II 1. 68

Honkapyölin yksinäistilaan kuulunut Maaniittu on Kaukurin kylän alueitten keskellä, Metolanjoen itäpuolella Kaukurin rukousnuoneelta n. $\frac{1}{2}$ km länteen. Alue on pääasiassa niittyaukeaa.

Aikaisempien löytöjen paikat jäivät tarkemmin selvittämättä.

"Tahkokivestä" 4102:3 ilmoitetaan, että se on löydetty "Honkapyölin talon Maaniittu - nimiseltä niityltä heinäladon siltaa tehtäessä" ja myöhemmin on lisätty tieto (Äyräpää?), että paikka on Mustan talon tiluksien keskellä, luoteeseen talon rakennuksista runsaat $\frac{1}{2}$ km. Löytäjä on torppari Karl Vikberg.

Vasarakirves 4163:8 taas on löydetty "Honganbölen maalla Kiskon pitäjässä Kiskonjärven länsipuolella, talosta n. $1 \frac{1}{2}$ km Kosken ruukkiin päin (eli lähellä Perniön rajaa) Kalle Viikbergin torpan pellosta. Torppa on Honganbölestä tullen oikealla puolen maan-

tietä ja pelto on torpan ja maantien välissä. Samasta pellosta lienee löytynyt iso sileä tahkokivi, josta Appelgren kuuli puhuttavan, mutta jota torpan emäntä ei saanut käsiinsä kun isäntä ei ollut kotona. Löytäjät torpparit Kalle Viikberg. (Luultavasti sama kuin N:o 4102:3)!"

Viitteet esineiden löytöpaikoista menevät ristiin. Siksi onkin luultavaa, että ne eivät olekaan samasta paikasta vaan varakirves on Viikbergin torpan luota ja hiomalaaka Maanitusta, ehkä läheltä Metsolan taloa.

Joka tapauksessa löytyi Metsolan talon eteläpuolelta laidunmaalta vanhan rakennuksenpaikan luota kappale hiomalaattaa, joka on ilmeisesti heitetty sinne pelloilta. Talo on niittyalueeseen idästä pistävällä numminiemekkeellä ja kysymyksessä oleva pelto on nummen hietikkoisella etelärinteellä. Sieltä löytyi myös kvartsiiskos.

Yksi kvartsi löytyi myös Metsolasta n. 200 m SSO, niittyalueen itälaidalta, länteen viettävältä pelloilta. Samoin löytyi kvartseja niittyalueen halki. Vuorelan talon luota Huhtiniityn talon kautta Kaukuriin kulkevan ^X/metsän reunaan. Nämä hajanaiset löydöt voivat viitata laajempaan asuinpaikkaan, joskin vilja esti tarkemman tutkimisen. ^X metsätien eteläpuolelta n. 50 m tiestä läheltä --

36. Nummenniityn ahde

Hakaniitty RNo 6²

mv. Arvo Forsten, Kaukuri, Koski as.

Peruskartta 202301 C

Korkeus n. 45 m

Valokuva 10

Löydöt KM 15997:1-3 Kvartsiesineitä ja -iskoksia.

Nummenniityn ahde on Kaukurista Sillanpään ja Metsolaan vievällä kylätiellä n. 700 m Kaukurin tiehaarasta. Täällä tie laskeutuu Roitmäen ylitettyään Sillanpään Sepän luona olevalle viljelysaukealle. Tien leikkauksesta, länteen viettävästä sorarinteestä löytyi muutamia kvartseja. Samoilta paikoilta on Aarne Forsten kuuleman mukaan löytänyt reiällisen kivikirveen, jota kuitenkaan en saanut käsiini. Löytäjä ei ole henkisesti täysin terve ja esine voi olla hänen kätköissään.

37-42. Kaukurin kivikautinen keskusalue. 01.0036

Kaukurin kylän Sepän talon ympäristöstä on laajalta alueelta runsaasti kivikautisia löytöjä. Kysymyksessä näyttää olevan laaja yhtenäinen asuinpaikka-alue, joka tässä kertomuksessa on käytännöllisistä syistä jaettu useammaksi asuinpaikaksi. Alue ulottuu Kankareen talon "Kivikaudennummesta" (n:o 37) Sepän (n:o 38), Kankareen (n:o 39), kansakoulun (n:o 40), Pellonpään (n:o 41) ja Saaren (n:o 42) maille sekä vielä Toijan kylän puolella Nummilan (n:o 43) ohitse Kaukossuon (n:o 44) luokse. Se käsittää n. 3 $\frac{1}{2}$ km pitkän kaistaleen hiekkanutmen laiteita. Tosin on välillä vähäisiä aukkopaiikkoja löydöissä, mutta ne johtunevat lähinnä siitä, että raivaamattomasta metsästä on löytöjä vaikea tehdä.

01 0036

37. "Kivikauden nummi"

Kankare RNo 3¹²

mv. Risto Korhonen, Kaukuri, Koski as.

Hakaniitty RNo 6²

mv. Arvo Forsten, Kaukuri, Koski as.

Forsten RNo 7⁴

Peruskartta 202301 C

Korkeus 37 $\frac{1}{2}$ m

Valokuvat: 10 (ks. A. Kaurinkosken valokuvat vltta 1949
15351-15352)

Löydöt: 2 KM 6899:5	2 hiointa
12197:1	Vasarakirves tyyppiä 1
12197:2-3	Eteläsuomalaisia tasatalttoja
12197:4	Käyräselkäinen kourutaltoa
12197:5	Veitsenä käytetty kiviesineen sirpale
12197:6-7	Hioimia
12197:8-9	Iskoksia
15998:1	Eteläsuomalainen tasataltoa
15998:2	Tasataltoa
15998:3	Eteläsuomalainen tasataltoa
15998:4	Tuuran kärki
15998:5-7	Taltan ja kirveen kappaleita
15998:8	Tasataltoa
15998:9	Hiomalaa'an kappale
15998:10-13	Kvartsiesineitä
15998:14-15	Kvartsi-iskoksia
Kaukurin kansakoulu	Poikkikirves
-"-	Tasataltoa

Kaukurista Metsolaan vievän tien etelä(lounais-)puolelta, n. $\frac{1}{2}$ km tienhaarasta, Roitmäen kaakkois- ja itäpuolella olevasta pellostasta on löytynyt paljon kiviesineitä, jonka johdosta Kankareen

entinen omistaja ylikonstaapeli Artturi Korhonen on antanut paikalle nimen "Kivikauden nummi". Sen sanottiin olevan sama kuin Kankareen Nummipelto (6899:5; vrt kuitenkin Äyräpään valokuva 1917 ja n:o 42). Myös nimi Forstenin kuru kuuluu tähän paikkaan (12197).

Paikka on etelään ja itään viettävää hiekkaista nummenreunaa, joka kylätieltä Hakaniityn taloon johtavan tien itäpuolella on peltona lukuunottamatta Forstenin talon ympäristöä. Tämän talon kohdalta etelään pistävästä viljelemättömästä niemekkeestä on Kankareen puolelta otettu hiekkaa ja tällöin löydetty kiviesineitä. Niitä on tullut myös pellon puolelta, josta löytyi myös kvartseja.

Asuinpaikka jatkuu länteen päin tien toiselle puolelle, mistä Hakaniityn perunamaasta tuli kvartseja. Hakaniityn talo on Metsolanjoen itärannalla olevalla metsämäellä, jonka Roitmäestä erottaa kapea notko, entinen salmipaikka. Roitmäen lounais- ja länsipuoli on jyrkkää kalliota (vrt valok. 10 ja 12) jonka juurella metsä ja viljelys estivät tarkempien havaintojen teon. Kuitenkin näyttää siltä, ettei asuinpaikka ulotu kovin kauas sinne päin.

Sen sijaan Forstenin talo näyttää olevan asuinpaikalle rakennettu, sen ja kylätien välisestä pellostä löytyi kvartseja. Nummenniityn ahteen löytöpaikalle on täältä matkaa n. 150 m, välillä ei ole löytöjä. Maantielle (Sepän taloon) päin mennessä on peltorinteiltä kvartseja.

Pellonpään talon pihassa on täältä peräisin oleva kiertäen hangattu hiomalaaka punaista hiekkakiveä. Toinen samanlainen on särkynyt, sen pala on 15998:9.

38. Kaukurin Seppä

Seppä RNo 3²⁰

mv. Hannes Tuominen, Kaukuri, Koski as.

Kankare RNo 3¹²

mv. Risto Korhonen, Kaukuri, Koski as

Saari RNo 3¹⁶

mv. Väinö Karenius, Kaukuri, Koski as.

Peruskartta 202301 C

Korkeus n. 40 m

Valokuvat 11 ja 12

Hj. Appelgren-Kivalon kertomus 1909 karttaliitteineen.

Äyräpään valokuvat 1917 5208 - 5209

A-L. Hirviluodon kertomus 1962 valokuvineen

Löydöt KM 5058:9 Kiviaseen teelmä

5058:10 Hiekkakivilevy

5361:15 Keihäänkärjen katkelma

5790:1-5 Hioinkiven paloja

5855:1 Hioin

6080:2 Kiviesineen pala

6080:3 Hioimen pala

6899:6 Hioimen pala

6899:7 Sädekiviliuskeen pala

7301:6 Kourutaltta

7301:7 Tasataltta

7301:8 Hioimen pala

7301:9 Iskoksia

9362:6 Tasataltta

10045:1 Vasarakirves

13694 Vasarakirves tyyppi I

16000:1	Riipushioin, katkennut
16000:2	Tasataltta
16000:3	Palanutta luuta
16000:5-9	Kvartsiesineitä
16000:10	Kvartsi-iskoksia
16000:11	Hioinlaatan kappale

Kaukurin Sepän talo on Toijasta Kosken asemalle vievän maantien ja Kaukurista Metsolaan vievän kylätien välisessä kulmassa. Se on etelään pistävällä hiekkanutmen niemekkeellä, länsipuolelta pistää nummeen pohjois-eteläsuuntainen notkelma, jonka pohjalla virtaa vähäinen oja. Suurin osa Sepän alueesta on raivattua, vain luoteiskolkassa on vähäinen raivaamaton metsäalue.

Verrattaessa Appelgren-Kivalon 1909 tekemää karttaa peruskarttaan (1963) nähdään että entiset rakennukset ovat kaikki hävinneet ja uusia rakennettu. Näiden rakennustöiden johdosta on koko rakennusalue lähes kokonaan pengottu.

Aikoinaan paikka on kuulunut Härjäsen taloon, joka taas on ollut Mommolan kartanon alainen, ja sitä on nimitetty Härjäsen tai Mommolan Sepäksi. Kuten Sillanpään Sepän talossa on täälläkin asunut Viman-nimisiä, mutta tiettävästi nämä eivät kuitenkaan olleet sukua keskenään. Nykyinen omistaja on muualta muuttanut, joten hän ei tunne vanhoja löytöjä.

Löytöjä on tehty ympäri koko aluetta ja kvartssia näytti löytyvän miltei kaikkialta missä maan tarkastaminen oli mahdollista. Vanhojen löytötietojen perusteella voidaan löytöpaikkoja määritellä seuraavasti: talon lounaispuoliselta peltorinteeltä on löydetty hio-malaaka "n. 50 m tuvasta haapojen alta" (vrt Appelgrenin kertomus ja kartta). Se oli säretty ja ehkä KM 5790:1-5 ovat sen palasia.

Samasta pellosta ("Kotipellosta") lienee myös hioin 5855:1 ja tasaltta 7301:7. Teelmä 5058:9 lienee peräisin vanhan asuinrakennuksen luoteispuolella (nykyisestä koilliseen) olleen perunakuopan kohdalta. Keihäänkärki 5361:15 ja ilmeisesti myös vasarakirves 10045:1, (joka on löytynyt jo ennen vuotta 1909 ja saatu Kansallismuseoon 1935 vapaaherra C.G.A. Mellinin kokoelmista), ovat löytäneet hiekka-kuopasta n. 25 m koilliseen vanhasta asuinrakennuksesta, paikalta, joka on jäänyt myöhemmin rakennetun navetan alle. Vasarakirveen 13694 löytöpaikka on navetan pohjoispuolella olevan ulkorakennuksen luona. Löytötietojen mukaan se on löydetty n. 40 sm syvästä hiekka-kuopasta, joten kysymyksessä voi olla hauta. Talon luoteispuoleisesta pellosta on myös löydetty taltta, joka ei ole tallella.

Eräänä löytöalueena mainitaan suo n. 100 m talosta pohjoiseen. Tämä suo on edellä mainitun notkon pää, joka nykyisin on ojitettu ja on peltona. Täältä ovat peräisin 6080:2 ja 3, 6899:6 ja 7 sekä 7301:6, ilmeisesti myös 16000:1. Notkon reunat ovat hiekkopeltoa, varsinkin itärinteeltä löytyi paljon kvartseja, länsirinteeltä jokunen, mutta alhaalta ojan varressa ei niitä ollut. Idässä asuinpaikka näyttää jatkuvan Saaren puolelle, lännessä taas Kankareen maille. Viimeksi mainitulla suunnalla oli kvartseja kylätien länsi- ja eteläpuoleisilla peltorinteillä mm Kankareen suuren ladon luona sekä tien varressa (pohjoispuolella) olevan mökin, Nu-julan, kohdalla. Kuten edellä on sanottu, jatkunee alue ilman suuria aukkoja "Kivikaudennummelle" asti (n:o 37).

Sepän talon lounaispuolelta tuli kylätien leikkauksesta myös löytöjä ja nähtävästi Kankareen talon luota tehdyt löydöt (n:o 39) liittyvät välittömästi tähän alueeseen, samoin Sepän alueen itäpuolella olevat Pellonpään (n:o 41) ja Saaren (n:o 42) paikat.

Edellä luetelluista löydöistä ovatkin 7301:8-9 varsinaisen Se-

pän alueen ulkopuolelta, entisen pajan kohdalla maantien itäpuolella olleesta hiekkakuopasta.

Kaukurin kansakoululla olevista esineistä ovat jotkut Sepän alueelta.

d1 0036

39. Kankare RNo 3¹²

mv. Risto Korhonen, Kaukuri, Koski as.

Peruskartta 202301 C

Korkeus 37 $\frac{1}{2}$ m

Valokuva 10

Hj. Appelgren-Kivalon kartta 1909

A. Äyräpään valokuva vltta 1917

Löydöt KM 5361:14	Tasataltta
? 6362:3	Hioimen kpl
7301:10	Hioimen kpl
? 9362:3	Tasataltan katkelma
? 9362:4	Poikkikirves
? 9362:5	Kirveen katkelma
15999:1	Palaneen luun siru
15999:2	Kvartsi-iskoksia 2 kpl

Kankareen talo on Toijasta Kosken asemalle vievän maantien varressa sen länsipuolella, Metsolaan johtavan kylätien haarasta n. 50 m etelään. Vanha rakennus, joka näkyy Appelgren-Kivalon kartalla ja Äyräpään ottamassa valokuvassa, on purettu ja paikalle on rakennettu uusi asuinrakennus, samoin ulkorakennuksia. Myös pihamaa on tasoitettu, paikalle on mm ajettu maata, joten ainakin talon ympäristö on täysin pengottu. Alue on Sepän kohdalla olevan numminiemekkeen jatkoa, joka loivasti viettää sekä itään

että länteen.

Aikaisemmista löydöistä ovat 5361:14 ja 7301:10 löytöpaikat Appelgrenin kartalla. Ne ovat peräisin maantien varressa olleesta perunapellosta vanhan rakennuksen SSO-puolelta. Inventointilöydöt 15999 ovat peräisin nykyisen piha-alueen ulkopuolelta pellon laidasta talon länsi- ja eteläpuolelta.

Löytö 6362:3 on "Kankareen torpan pellosta", 9362:3-5 on "ostettu Kaukurin kylän Kankareen palstasta (Sepän vieressä)". Tiedoista ei siis selviä, ovatko ne peräisin talon luota vai ehkä muista Kankareen pelloista, esim. "Kivikauden nummesta!"

40. Kaukurin kansakoulu

Kiskon kunta

Peruskartta 202301 C

Korkeus 37 $\frac{1}{2}$ m

Valokuva 10

Löytö KM 9362:2 Oikokirves

Kaukurin kansakoulu on Toijasta Kosken asemalle vievän maantien länsipuolella Kankareen talosta n. 100 m etelään. Se on rakennettu edellä (n:o 39) mainitun numminiemekkeen päähän. Lähiympäristö on rakennusten, pihankunnostuksen ja puutarhan vuoksi pengottua.

Koulun tontilla on ainoa löytö 9362:2, eikä inventointi tuottanut tuloksia. Maaston perusteella on kuitenkin syytä olettaa, että Sepän ja Kankareen alueilla oleva asuinpaikka ulottuu tänne asti. Toisaalta on tietysti mahdollista, että kirves on joutunut varsinaisen asuinpaikan ulkopuolelle.

Maantien itäpuolelta Peltolan maalta ei löytynyt mitään, jos-

kin sen tarkastaminen oli hankalaa viljelysten vuoksi.

- 01 036
41. Pellonpää RNo 3¹⁵
ent. ylikonstaapeli Artturi Korhonen, Kaukuri, Koski as.
Peruskartta 202301 C
Korkeus n. 40 m
Valokuva 12
Hj. Appelgren-Kivalon kartta vltta 1909
A. Äyräpään valokuva vltta 1917
Löydöt KM 16001:1 Poikkikirves
16001:2 Kvartsi-iskoksia 2 kpl

Pellonpään talo on Toijasta Kosken asemalle vievän maantien itäpuolella vastapäätä Seppää. V:n 1909 kartassa ja 1917 valokuvassa se on puuseppä Hemstedtin asunnon nimellä.

Alue on etelään ja kaakkoon viettävää nummenreunaa ja liittyy välittömästi Sepän alueeseen. Aikaisempia löytöjä ei ole tiedossa, mutta samana päivänä kun poikkesin inventointimatalla talossa, löysi rouva Veera Korhonen kivikirveen 16001:1 perunamaan laidasta, n. 5 m asuinrakennuksen nurkasta itään. Paikalta löytyi myös pari kvartsi-iskosta.

- 01 036
42. Saari eli Saarenmetsä, RNo 3¹⁶
mv. Väinö Karenius, Kaukuri, Koski as.
Peruskartta 202301 C
Korkeus n. 40 m
Valokuva 12
A-L. Hirviluodon tarkastuskertomus 1962

Löydöt	KM 9154:2	Eteläsuomalainen tasataltta
	9154:3	Pohjalainen tasataltta
	9154:4	Pieni reikäkivi
	15693	Kvartsi-iskoksia
	16002:1	Tasataltta
	16002:2	Kiviesineen kärki
	16002:3	Kvartsi-iskoksia
	16002:4-5	Hiomalaa'an palasia 2 kpl

Saaren eli Saarenmetsän talo on Toijasta Kosken asemalle vievän maantien itäpuolella, Sepän kohdalla. Rakennukset ovat niittyalueen keskellä olevalla pienellä mäellä, jonka korkeus jää alle 40 m. Mv. Karenius muisteli, että joku kiviesine olisi löytynyt täältäkin, mäen itärinteeltä, joku taas alavalta maalta maantien ja mäen väliltä. Mitään asuinpaikan jälkiä ei mäellä ollut näkyvissä. Sen sijaan nummen itään viettävästä rinteestä maantien varressa olevasta pellosta löytyi kvartssia ja hioinlaa'an paloja. Aikaisemmista löydöistä ovat jotkut sieltä.

Alue liittyy välittömästi Sepän alueeseen; myös maantien länsipuolelta on Saaren alueelta löytöjä (ks n:o 38). Samoin näyttää alue jatkuvan pohjoiseen. Sen ja Nummilan löytöalueen (n:o 43) välillä on kuitenkin n. 200 m raivaamatonta metsikköä, joten ei voitu todeta, ovatko ne samaa aluetta. Kuitenkin se on todennäköistä. N. 30 m mainitun metsän eteläreunasta pohjoiseen, maantien länsipuolelta ojasta on kvartssia (15693) ja siellä on myös punaista palomaata (Hirviluoto 1962).

Edellä lueteltujen löytöjen lisäksi on Saaren mailta tietoja löytämisen jälkeen hukkaantuneista kiviesineistä. Verifikaatissa 9154 mainitaan silmän kohdalta katkennut kirves, ja 1963 V. Karenius puhui parista taltasta, joiden talletuspaikkaa hän ei muistanut.

TOIJA43. Nummila RNo 1¹³

mv. Aksel Nieminen, Kaukuri, Koski as.

Peruskartta 202301 C

Korkeus n. 40 m

Valokuvat 18-19

Löydöt KM 16027:1 Tasataltta

16027:2-4 Kvartsiesineitä ja iskoksia

16027:5 Hiomalaa'an kappale

Nummila on Saaresta pohjoiseen Toijan kylän puolella. Talo itse on niittyalueen keskellä vähäisellä kumpareella n. 200 m maantiestä itään. Löydöt tulivat nummen itärinteestä, joka on jatkoa Kaukurin nummelle.

Maantieltä taloon vievän tien varresta sen pohjoispuolella olevasta pellostä löytyi hiominlaa'an kappale 16027:5 ja jokunen kvartsi. Enemmän kvartssia oli kuitenkin tien eteläpuolisella peltorinteeltä. Sen yläosasta, johon mv Nieminen juuri oli kaivamassa nis-kaojaa pellon ja metsän välille, löytyi taltta 16027:1, joka tuli esille ojasta nostetusta hiekasta. Asuinpaikka jatkuu myös metsän puolelle.

Kuten edellä on sanottu, liittyyne tämä paikka välittömästi edelliseen, Saaren alueeseen. Samoin jatkunee alue pohjoiseen, Kaukossuon luo, joskin välillä oleva raivaamaton alue esti havaintojen tekoa.

44. Kaukossuo RNo 1¹⁸

mv. August Forsbom, Kaukuri, Koski as.

vuokr. Salme ja Lauri Lindström

Peruskartta 202301 C

Korkeus n. 40 m

Valokuva 17

Hj. Appelgren-Kivalon kertomus vltta 1909

Löydöt KM 5051:1 Kieputtaen hiottu hiomalaa'an kpl.

5861:3 Poikkikirves

? 6190:46 Poikkikirveen kpl

? 6190:47 Nelisivuisen oikokirveen kpl

? 6190:48 Kourutaltoa

? 6190:50 Tasataltoa

6899:3 Poikkikirves

6899:4 Poikkikirves

7301:12 Hioimen pala

16026:1-4 Kvartsiesineitä

16026:5 Kiviesineiden siruja

16026:6 Liuskeiskoksia

16026:7 Kvartsi-iskoksia

Kaukossuon talo on Toijasta Kosken asemalle vievän maantien itäpuolella, tiestä n. 150 m. Se on nummen reunassa, tien ja talon välillä on metsää, talon koillis-, itä- ja kaakkoispuolella on peltoa.

Entisistä löydöistä vanhimman, hiomalaa'an kappaleen 5051:1 on löytänyt August Forsbom 1908 Truuskansyrjä-nimisestä pellosta n. 150 m torpan rakennuksista koilliseen. Samassa yhteydessä mainitaan, että paikalta on muitakin kiviesineitä, joskaan niitä ei ole otettu talteen. 1909 kävi Appelgren-Kivalo paikalla ja piirsi siitä karttaluonnoksen. Samoilta paikoilta ovat myös 5861:3 ja 7301:12. Kirveet 6899:3-4 ovat samalta pellolta, mutta lähempää, n. 100 m torpasta.

Löytöjen 6190:46-48 ja 50 löytöpaikka on epävarma. Verifikaatin

mukaan ne on saatu Kaukurin kylän Kauksuon (tai Hauksuon) vaarilta Wimanilta. Kaukurin kylässä ei tämännimistä taloa tai torppaa tunneta. Haapaniemen kylässä sen sijaan on Hauksuon torppa lähellä Määrjärven Hauksuonlahden rantaan, mutta esineiden löytöpaikaksi se on epätodennäköinen. Kauksuo voi olla typistymä Kaukossuosta, joka tosin ei ole Kaukurin kylässä, mutta kuitenkin aivan lähellä. Kuitenkaan ei Kaukossuossa ole tietävästi koskaan asunut ketään Vimania. Niinpä tämä löytöpaikka on jätettävä epävarmaksi.

Inventoinnissa löytyi Kaukossuon koillispuolella olevalta peltoilta runsaasti asuinpaikan merkkejä, vaikka lähimpänä taloa olevan osan tutkiminen jäi viljan vuoksi vähäiseksi. Paikka on loivasti itään viettävää hietikkorinnettä. Kvartssia löytyi myös aivan metsän reunasta, joten osa asuinpaikasta lienee vielä metsän alla.

01 0037

37 (45). Kotiranta RNo 3¹⁰⁹

mv. Touko Norva, Toija, Salu.

Peruskartta 202304 A

Korkeus n. 40 m

Löydöt KM 16025 Kvartsi-iskoksia 2 kpl.

Löytöpaikka sijaitsee Toijan meijeristä n. 1 km koilliseen, Suomusjärvelle vievän maantien ja Kurkelanjoen välillä, tiestä n. 150 m ja joesta yhtä kaukana. Lähellä olevasta Aijalinin talosta se on n. 100 m kaakkoon.

Paikka on kaakkoon, jokeen päin, melko jyrkästi viettävää peltorinnettä, maaperä on kivikkoista hiekkamaata. Täältä löytyi etelään pistävän metsäniemekkeen lounaispuolelta pari kvartsi-iskosta. Löytäjän vähäisyydestä huolimatta näyttää asuinpaikka melko varmalta.

KIRKONKYLÄ46. Puosta RNo 2¹⁰mv. Kustaa Reunanen, Puosta, Toija, Salo

Peruskartta 202304 B

Korkeus n. 40 m

Valokuva 20

Löydöt KM 12437 Tasataltta

13247:1-20 Hioimen paloja, tasataltta, kvartsia

14328:1-7 Talttoja ja teelmiä

16028:1 Liuskekärki

16028:2 Tasataltta

16028:3 Taltan pala

16028:4 Hioimen paloja

16028:5 Hiottu kivenpala

16028:6 Kvartsi-iskoksia

Kurkelan kansakoulu: Eteläsuomalainen tasataltta

Kirkonkylään kuuluva Puostan tila on varsinaisesta kirkonkylästä erillään, Suomensjärvelle vievän maantien ja Kurkelanjoen välillä n. 3 $\frac{1}{2}$ km Toijasta Suomensjärvelle päin. Paikka on etelään ja kaakkoon, Kurkelanjokeen päin viettävää hiekkanutummen reunaa; joka osittain on raivattu pelloksi.

Talon lähetyviltä on löydetty runsaasti kivikautista aineistoa. Useimmat ovat tulleet talon koillispuolella olevalta pellolta läheltä metsän reunaa tai talon luona olevasta puutarhasta. Tasataltta 12437 on löydetty n. 100 m talosta koilliseen ja 100 m maantiestä etelään, taloon tulevan tien itäpuolelta metsäojaa kairattaessa. Taltan kappale 16028:3 on talon pohjoispuolelta puimalan luota, liuskekärki 16028:1 talon luoteispuolelta pihamaalta, Kurkelan koululla oleva taltta taas talon lounaispuolelta puutarhasta. Muita löytöjä ei ole paikallistettu tarkemmin. Inventoitaes-

löytyi jokunen kvartsi pellon yläosasta. Siellä asuinpaikka, joka näyttää ulottuvan kauemmaksikin metsään, on melko koskematon. Sen sijaan talon ympäristö: puutarha, pihamaa ja ulkorakennusten seutu on varsin pengottua.

01 5039

47. Koivula

herastuomari Ilmari Laaksovaara, Kisko

Peruskartta 202304 A

Korkeus n. 35 m

Löydöt KM 16030:1 Vasarakirves, tyyppiä 1.

16030:2 Hioinlaatan kappale

16030:3 Kiviaseen teelmä, sädekiviliusketta

16030:4 Kvartsiesine

16030:5 Kvartsi-iskos

Koivulan talo on Kiskon kirkosta n. 1 $\frac{1}{2}$ km pohjoiseen, Toijasta kirkolle tulevan maantien itäpuolella, Kavastonjärvestä Kirkkojärveen laskevan ojan kaakkoispuolella. Varsinainen päärakennus on korkealla kivikkoisella nummella, siitä n. 50 m luoteeseen, maantien varressa on herastuomari Laaksovaaran huvila.

Maasto on luoteeseen ja pohjoiseen viettävää rinnettä, joka rakennusten pohjoispuolella on peltoa.

Vasarakirves on löydetty vanhan navetan alta viemäriä kaivettaessa n. $\frac{1}{2}$ m syvyydeltä. Paikka on n. 30 m itään päärakennuksesta. Navetta on nykyään purettu. Sen lähiympäristössä ei näkynyt mitään asuinpaikan merkkejä. Kysymyksessä voi olla hautalöytö.

Muut löydöt ovat peräisin pellolta. Lueteltujen lisäksi sieltä on löytynyt vielä kourutaltoa, joka ei ole tallessa. Hioinlaatan kappale löytyi pellon ylälaidassa olevasta kivikasasta,

kvartsit pellon yläosasta.

Rinteen alapuolelta on ojanvarren alavasta pensaikkoisesta suomaasta löydetty mutaa otettaessa jäännöksiä sälekatiskasta.

48. Pappilanniemi RNo 1

Kiskon seurakunta

Peruskartta 202301 C

Korkeus n. 30 m

Löydöt? KM 2026 Vasarakirves

16029 Kvartsi-iskoksia

Vasarakirveen on lahjoittanut tohtorinna Rosell 1880. Se on löytynyt Kiskon Kirkkojärven rannasta Paloniemestä, joka on saanut nimensä juhannuskokoista.

Nykyisin ei Kiskossa tunneta Paloniemeä. Arveltiin sillä tarkoitettavan Pappilanniemeä, joka jakaa Kirkkojärven pohjoispään kahteen osaan. Tämän n. 1 km pitkuisen niemen päässä on luonnon-suojelualue ja lounaisimmassa osassa leirialue. Niemen länsipuolelle jäävän lahden länsirannalla on Mommolan kartano, jossa tohtorinna Katarina Rosell eli viime vuosisadan loppupuolella.

Leirialueelta löytyi leiriläisten kuluttamalta maanpinnalta jonkin verran kvartsia. Maasto on kallioista ja kivikkoista nummea, joka kasvaa mäntyä ja kuusta.

49. Isohaka

Immonen RNo 2⁴⁰

mv. Eino Viima, Kisko

Mäntyrinne RNo 3²

mv. Eino Vitikainen, Kisko

Peruskartta 202304 A

Korkeus 40 m

Valokuva 21

Löydöt KM 6905:1 Hioimen kpl

16031 Kvartsi-iskoksia 3 kpl.

Entinen Pappilan ja Immosen Isohaka on Kiskon kirkosta itään päin n. 300-400 m, Kärkelään ja Karjalohjalle vievän maantien eteläpuolella. Nykyisin Pappilan osa siitä kuuluu Mäntyrin-
teen talolle.

Alue on etelään viettävää peltorinnettä. Meren ollessa 40 m korkeudella on paikka ollut itään aukeavan lahden rannalla, lahden eteläpuolella on ollut niemenkärki, nykyisin mäkenä, jolla on mm. Immosen talo.

Hioimen kappaleen ilmoitetaan löytyneen "Pappilan maalta Uudestapellosta". Tämä Uusipelto tarkoittanee juuri Isohakaa. Kvartsit löytyivät Immosen puolelta, saralta, joka on n. 50 m kilometripylvästä 3/15 kirkolle päin. Mäntyrin-
teen puolella ei kvartseja näkynyt, mutta siellä haittasi kasvillisuus tarkastusta.

61 0092
HAAPANIEMI

50. Haapaniemi RNo 1¹⁰⁸

Oy. Fiskars Ab., tilanhoitaja Paul Jonsson, Kärkelä, Kisko

Kujanpää RNo 1⁸⁵

mv. Reino Karvonen, Kisko

Koivumäki 1⁸²

Jooseppi Äikäksen perikunta, Kisko

Peruskartta 202301 C

Korkeus n. 35 m

Löydöt KM	3959:1	Tuura
	4076:1	Tasataltta
	4076:2	Kourutaltoa
	4076:3	Pohjalainen tasataltta
	4118:1	Pohjalainen kirves
	4118:2	Poikkikirves
	4359:3	Kiviaseen sirpale
	5449:2	Kirves
	16032:1-2	Kvartsi-iskoksia
Haapaniemen museo :		Nelisivuinen oikokirves
-"-		: Pohjalainen kourutaltoa
-"-		: Pohjalainen tasataltta
-"-		: Pohjalainen tasataltta
-"-		: Kourutaltoa
-"-		: Pienoiskourutaltoa
-"-		: Pieni reikäkivi
(Björck SMYA VI s. 66 :		"Haapaniemen rusthollin maalta sanottiin löydetyn kivivasara y.m. vanhoja kiviaseita, vaan ne oli saanut Fiskarin tehtaan omistaja herra von Julin").

Haapaniemen kartanon mailta on runsaasti kiviesineitä, mutta vain harvoista on tarkempia löytötietoja. Inventoidessa saattoi todeta että kartanon ympäristössä on ollut kivikautista asutusta, mutta kasvillisuus häytti tutkimuksia.

Kartano on Kiskon Kirkkojärven itärannalla, kirkosta n. 800 m lounaaseen. Paikka on metsäinen kukkula lähellä rantaa, sen korkeimmalla kohdalla on keskiaikaisen kivilinnan rauniot. Kukkulan järven puoleinen osa on tiheän metsikön peittämä. Etelä- ja itäpuolella, alavan peltoalueen laiteilla on sen rinteitä raivattu pelloksi.

Kvartssia löytyi kahdelta kohdalta. Toinen alue on päärakennuksesta n. 100 m itään oleva pieni muusta pellostä erillinen perunamaa, josta tuli yksi iskos. Ovatko täältä peräisin myös esineet 4076:1-3 jää epävarmaksi. Niiden sanotaan löytyneen "tuskin 25 sylvä talon vieressä olevasta kellarista perunamaasta! Tämän pellon ja talon välillä on vanha perunakellari, jota maininta voisi tarkoittaa. Jos sen sijaan kellarilla tarkoitetaan linnan rauniota, jota ainakin toisinaan lienee puhuteltu kellariksi, tulisi löytöpaikkana kysymykseen siitä lounaaseen oleva peltotilkku, joka kuitenkin on siitä n. 80 m päässä. Kvartsin löytöpaikan läheltä, Reino Karvosen maalla olevan muuntajan luota on entisen tilanhoitajan Eemil Karnakosken mukaan löydetty yksi Haapaniemen museossa säilytettävistä taltoista.

Toinen kvartsipaikka on päärakennuksesta n. 250 m etelään oleva pelto, josta löytyi pari iskosta läheltä peltotietä. Näiltä seuduilta lienee myös yksi Haapaniemen museon kourutaltoa.

Muut Haapaniemen museon esineistä ovat pelloista eri puolilta peltoja. Näyttää siltä, että molemmat kvartsinlöytöpaikat kuuluvat samaan asuinpaikkaan, vaikka sitä ei saatu varmistettua.

^{Huom.}
(Tilanhoitaja Paul Jonssonin ilmoituksen mukaan kourutaltoa on Kärkelän kartanon läheltä Kiskon pitäjältä, pienoiskourutaltoa taas saman kartanon maalta Karjalohjan puolelta (vrt 214-215).)

KAIJALA

51. Marjaniemi

Kosken kartano, Koski as.

Pitäjänskartta

Valokuva 22

Löydöt: ? KM 2794:5 Nelisivuinen oikokirves

? 2794:6 Tasataltoa

3103:6 Kourutaltoa

3103:7 Tasataltoa

3103:8 Kourutaltoa
3103:9 Poikkikirves
? 3103:15 Kourutaltoa
16033: Kvartsi-iskos

Marjaniemen tila sijaitsee Kiskon Kirkkojärven itärannalla olevassa niemessä n. 5 $\frac{1}{2}$ km kirkosta lounaaseen. Päärakennus on purettu, paikalla on vain pieni asuinrakennus ja jotain ulkorakennuksia.

Varhaisemmista löydöistä ei tiedetä muuta kuin että ne ovat Marjaniemen pelloista. Esineiden 2794:5 ja 6 löytöpaikka on vielä epävarmempi. Ne ovat ruukinpatruuna E. von Julinin kokoelmasta ja mahdollisesti Marjaniemestä. Kourutaltoa 3103:15 on "Marjaniemen kylän niitystä", eikä ole varmaa, onko se talon lähetyvilta.

Inventoinnin aikaan talon luona olevat pellot kasvoivat viljaa, eikä niitä voinut kunnolla tarkastaa. Joka tapauksessa löytyi talonpaikasta n. 50 m etelälounaaseen hiesupellon reunasta rantatörmän päältä kvartsi-iskos, joka merkitsee ehkä asuinpaikkaa. Maasto on sellaiseksi sopivaa, viettä loivasti etelään, jossa on pieni puro. Järven puolella on korkea ja jyrkkä törmä.

KURKELA

52. Jokirinne

Sara RNo 4⁶

mv. Seppo Lietzen, Kurkela, Salo

Peruskartta 202304 B

Korkeus n. 50 m

Valokuva 23

Löydöt KM 16010:1 Saviastian pala. Nuorakeramiikkaa
16010:2 Kiviesineen sirpale
16010:3 Tuluspiitä
16010:4-9 Kvartsiesineitä
16010:10 Kvartsi-iskoksia
16010:11-12 Hioinlaatan paloja

Jokirinteen talo on Suomusjärven Aneriojärvestä laskevan Aneriojoen länsirannalla n. 1 km pohjoiseen Toijasta Suomusjärvelle vievästä maantiestä. Talo on nummen laidasta itään pistävällä niemikkeellä, sen pellot, jotka ovat jokeen päin viettävillä rinneillä, ovat nykyisin Seppo Lietzenin omistuksessa.

Pelto oli juuri kynnetty ja sen tutkiminen vaivatonta. Maaperä on hiekkamultaa, rinne muodostaa terassin. Paikalla oli runsaasti kvartssia ym asuinpaikkalöytöjä, joista valtaosa löytyi terassin päältä. Keramiikan pala viittaa nuorakeraamiseen aikaan. Tällöin paikka on ollut jo joen varressa, kosken niskalla.

DI 5045

53. Sara RNo 4¹⁷

mv. Seppo Lietzen, Kurkela, Salo

Juurimaa

mv. Artturi Peltonen, Kurkela, Salo

Peruskartta 202304 B

Korkeus n. 45 m

Löydöt KM 16011 Kvartsi-iskoksia 4 kpl.

Löytöpaikka on Toija - Suomusjärvi maantieltä Jokirinteen ohi vievän tien länsipuolella, maantiestä n. $\frac{1}{2}$ km pohjoiseen. Paikka on etelään ja itään viettävää peltoa, jonka keskellä on joita-

kin pieniä raivaamattomia saarekkeitä. Pellon poikki virtaa notkelmassa pieni puro itään, Aneriojokeen.

Paikalta löytyi muutamia kvartsi-iskoksia. Yksi niistä löytyi Juurimaan pellolta, muut Saran maalta pienen metsäsaarekkeen etelä- ja itäpuolelta.

54. Hangasoja

Heikkilä RNo 3⁴⁸

mv. Antero Lietzen, Kurkela, Salo

Peruskartta 202304 B

Korkeus 35 m

Löydöt KM 2025:5 Kourutaltta (ks Björck SMYA VI s. 66)

5058:2 Poikkikirves

16021:1-5 Kvartsiesineitä ja iskos

Hangasojan entinen torppa on ollut Toijasta Suomusjärvelle vievän maantien varressa n. 5 km Toijasta. Paikka on kahden pohjoisesta Kurkelanjokeen laskevan ojan välillä. Lännenpuoleisen ojan itärannalla on maantien pohjoispuolella ojaan viettävä peltorinne, jonka yläosasta löytyi melkoisesti kvartsia. Maaperä on hiekkaista, pellon itäpuolella on kalliota.

Maantien eteläpuoli on Kurkelanjoen varren peltoaukeaa. Sieltä löytyi yksi kvartsiesine n. 50 m maantiestä etelään, joten asuinpaikka jatkunee sinnekin. Myös kirves 5058:2 on löydetty tien eteläpuolelta "Hangasojan torpan Jokisuon niitystä sijaitseva torpan alapuolella n. 350 m päässä Kiskon joelle päin idän ja etelän välillä". Tämän mukaan löytöpaikka olisi melko alhaalla lähellä jokea. Kourutaltan löytöpaikkaa ei ole tarkemmin määritelty.

55. Koivusilta RNo 3⁵⁰
 mv. Paavo Teuri, Kurkela, Salo
 Peruskartta 202304 B
 Korkeus n. 40 m
 Valokuva 26
 Löydöt KM 16020 Kvartsi-iskoksia 2 kpl

Löytöpaikka on Toijan - Suomensjärven maantien ja Kurkelanjoen välillä, kilometripylvään 6/12 kohdalta n. 200 m etelään, Koskelan talosta n. 200 m pohjoisluoteeseen. Suunnilleen maantien ja joen puolivälissä on peltoaukion keskellä metsikkömäki.

Tämän lounaispuolen keskivaiheilta löytyi länteen viettävältä pellolta pari kvartsi-iskosta. Maaperä on hiesua. Löydöt tulivat pellon yläosasta.

56. Koskela RNo 3⁴⁹
 mv. Oiva Katajakoski, Kurkela, Salo
 Heikkilä RNo 4²⁸
 mv. Antero Lietzen, Kurkela, Salo
 Peruskartta 202304 B
 Korkeus n. 35 m
 Valokuva 26.
 Löydöt KM 14550 Pohjalainen kourutaltoa
 15439 Tasataltoa?
 16019:1-2 Kvartsiesineitä
 16019:3 Kvartsi-iskoksia

Koskelan talo on maantien Toija - Suomensjärvi ja Kurkelanjoen

välillä, kilometripylvästä 6/12 n. 400 m kaakkoon. Sen pohjoispuolella on edellisessä mainittu metsikkö.

Molemmat aikaisemmat löydöt ovat peräisin talon itäpuolella olevasta pellosta, n. 20 m navetasta itäänpäin. Maasto on loivasti jokeen, kaakkoon, viettävää peltoa. Se on pinnalta kivistä savikkoa, mutta syvempänä tulee pehmeä hiekkamaa, johon "kanki uppoaa kuin tyhjään!" Kourutaltan ilmoitetaan löytyneen n. 20 sm syvyydeltä hiekkamaasta, eli savikerroksen alta. Samalla syvyydellä oli ollut myös nokimaata.

Pelloilta löytyi muutamia kvartseja, etupäässä itälaidalta läheltä Heikkilän rajaa. Asuinpaikka jatkunee myös Heikkilän puolelle, mutta siellä ei viljan vuoksi voinut tarkastusta suorittaa.

Navetan eteläpuolella on kivikkoista joutomaata. Sen länsipuolella on ollut jotain kuoppia, jotka kuitenkin lienevät joutuneet pellon alle. Ainakaan ei niitä enää löytynyt.

57. Lammashaka RNo 3²¹

01 5049

Heikkilä

mv. Antero Lietzen, Kurkela, Salo

Peruskartta 202304 B

Korkeus n. 40 m

Valokuva 28

Löydöt KM 16012:1-5	Kvartsiesineitä
16012:6	Kvartsi-iskoksia
16012:7	Hiomalaa'an kappale

Heikkilän talon Lammashaan pelto on maantien Toija - Suomusjärvi pohjoispuolella, kilometripylvästä 7/11 pohjoiseen. Lammas-

suosta Aneriojoen suuhun laskevan Saunaojan luoteispuolella. Heikkilän talosta se on n. 200 m luoteeseen.

Alue on kaakkoon viettävää hietikkoista peltoa. Kvartsia löytyi sen yläosasta, mm läheltä metsänreunaa. Metsikössä maasto ko-
hoaa melko jyrkästi.

01 5050
58. Peltola

Himbergin perikunta, Kurkela, Salo

Ali-Pipo RNo 1⁴³

mv. Pentti Aarnio, Kurkela, Salo

Peruskartta 202304 B

Korkeus n. 40 m

Löydöt KM 16013:1-8 Kvartsiesineitä

16013:9 Kvartsi-iskoksia.

Löytöalue on maantieltä Toija - Suomensjärvi Kavastolle lähtevän kylätien haarasta, Himbergin kaupan luota 150 - 200 m etelään.

Paikka on etelään ja itään viettävää peltoa, jonka halki kylätie kulkee. Sen kaakkoispuolella on urheilukenttä. Pelto on hietikkoista loivaa rinnettä, löytöjä tuli tien kummaltakin puolelta, hiukan myös Peltolan maan itäpuolella olevan Ali-Pipon pelton yläosasta.

Maantien varressa olevan Himbergin kaupan pihasta on löydetty reikäkivi ja talttoja(?), jotka eivät kuitenkaan ole tallessa. Se merkitsee ehkä sitä, että asuinpaikka on ulottunut sinne asti. Rakennukset ja pihan kuluminen ovat kuitenkin hävittäneet sieltä mahdolliset jäljet.

59. Siltapyöli RNo 813

mv. Amos Lehtinen, Kurkela, Salo

Peruskartta 202304 D

Korkeus n. 35 m

Löydöt KM 16015:1-3

Kvartsiesineitä

16015:4

Kvartsi-iskoksia

Löytöpaikka on Kurkelan kylän urheilukentän eteläpuolella olevalla kummulla, jonka länsipäässä, Kavastolle vievän kylätien varressa on kansakoulu ja itäpäässä Siltapyölin talo. Kummun koillispäässä, urheilukentän kohdalla, on vanha hiekkakuoppa. Tämän kuopan reunasta ja pellolta sen etelä- ja itäpuolelta löytyi kvartseja. Pelto on itään viettävää hiekkamaata.

60. Kurkelan kansakoulu

Kiskon kunta

Peruskartta 202304 B

Korkeus n. 35 m

Löydöt KM 5957:1

Poikkikirves

16014:1

Kvartsi-esine

16014:2

Kvartsi-iskos

Kurkelan kansakoulu on Kurkelanjoen pohjoisrannalla olevan kummun länsipäässä, Kavastolle vievän kylätien itäpuolella. Koulusta etelään, jokeen päin on savikkoinen peltorinne. Siinä on ilmeisesti ollut se perunamaa josta kirveen ilmoitetaan löytyneen. Kvartsit löytyivät suunnilleen rinteen puolivälistä. Kylätien leikkauksessa ei näkynyt merkkejä asuinpaikasta.

61. Liuhto RNo 734

mv. Jorma Hammar, Kurkela, Salo

Peruskartta 202304 D

Korkeus n. 35 m

Valokuvat 24, 25

Löydöt ?	KM 2027	Käyräselkäinen kourutaltoa
?	3101:8	Kourutaltoa
	3937:4	Tasataltoa
	3937:5	Taltan katkelma
?	3968:4	Nelisivuinen oikokirves
	4341:3	Tasataltoa
?	4663:1	Tasataltoa
	5696:2	Tasataltan pala
	5812:2	Pohjalainen tasataltoa
	16017:1-2	Kvartsiesineitä
?	Turun museo 6792	Tasataltoa

Liuhdon talo on Kurkelanjärven pohjoisrannalla lähellä paikkaa, jossa Toijasta Suomensjärvelle vievä maantie tekee jyrkän mutkan pohjoiseen, n. 8 km Toijasta. Talon eteläpuolelta menee järven pohjoispuolitse Järventaustan metsätie. Nykyisin kuuluu Liuhdon maihin osa Heikolan rusthollin entisistä pelloista, mm Kurkelanjärven rannassa.

Talon ja metsätien eteläpuolella on Kotopelto, kaakkoon (Kurkelanjärveen) ja itään viettävä järvenrantapelto. Täältä löytyi inventoitaessa pari kvartsia, ei enempää, vaikka pelto oli vasta kynnetty ja siis hyvin tutkittavissa. Täältä alueelta lienevät peräisin useimmat entisistä löydöistä, vaikka niiden löytötiedot ovat yleensä melko epämääräisiä.

Ilmeisemmin ovat tältä pellolta 3937:4 ja 5, löydetyt 1901 "Kurkelan Heikolan perunamaasta lähellä Kurkelan järveä. Toisen kiven löysi Mooses; toisen Aaron"; 4341:3 "Kurkelan kylän Heikolan rustitilan maalta kotopeltoa kyntäessä 1. torppari Mooses Kaarehaka"; 5696:2 "Kurkelan kylän Heikolan talon maalta Ossijalan rannasta" (mainittu ranta tuntematon, ilmeisesti kuitenkin Kurkelanjärven rantaa) sekä 5812:2 "Kurkelan kylän Liuhton talon Kotopellosta". Epävarmoja ovat 2027 ja 3101:8 "löydetyt Liuhton talon pellosta" sekä 3968:4 ja 4663:1 "löydetyt Heikolan talon pellosta". Turun museon tasatalta on alunperin merkitty löydetyksi Suomensjärven Lahnajärven kylän Liuhton talosta, mutta myöhemmin korjattu Kiskon Kurkelan Liuhdoksi.

Asuinpaikka, joka ilmeisesti paikalla on, voi jatkua Ali-Pipon puolelle länteen päin. Ali- ja Yli-Pipon mailta on kivi-esinelöytöjä, jotka löytötietojen epämääräisyyden vuoksi kuitenkin luettelaa hajalöytöinä (n:ot 190-192). Ali-Pipon peltojen tarkastuksen esti vilja.

Kvartseista toinen löytyi Ali-Pipon rajan läheltä, toinen siitä n. 150 m päästä, itään viettävän rinteen päältä.

Maaperä on etupäässä savista, paikoin vähän hietikkoo.

62. Ylöjärvi

mv. Toivo Kauko, Kurkela, Salo

Peruskartta 202304 D

Korkeus 40 m

Valokuva 24

Löydöt KM 16018:1-2 Kvartsiesineitä

16018:3 Kvartsi-iskos

Ylöjärven talo on Kurkelanjärven itärannalla vastapäätä Liuhdon Kotopeltoa. Ranta on jyrkkä ja korkea, kalliainen. Talon kaakkoispuolella on pelto, joka viettää loivasti järveen päin. Maaperä on savea.

Tältä pellolta löytyi muutama kvartsi, jotka viittaavat asuinpaikan olemassaoloon.

SORTTILA

63. Sortti RNo 3¹⁴

mv. Onni Nuolivirta, Hannu, Suomensjärvi

vuokraaja mv. Reino Raunio, Sorttilla, Toija, Salo

Peruskartta 202304 D

Korkeus n. 40 m

Valokuva 29

Löydöt KM 16024:1 Kvartsiesine

16024:2 Kvartsi-iskoksia 4 kpl.

16024:3 Hioinlaatan kappale

Löytöpaikka on Kurkelasta Kärkelään vievän tien ja Kurkelanjärven välillä, Koirlahden länsirannalla, Udestatalosta n. 300 m pohjoiskoilliseen. Tie kulkee täällä hiekkaharjanteen päällä, länsipuolella on matalaa notkoa, itäpuolella on järveen melko jyrkästi viettävä hiekkainen pelto. Löydöt tulivat tämän pellon yläosasta läheltä tietä.

YLÖTKYLÄ

64. Lehtola RNo 1⁷

mv. Kaarlo Salin, Kavasto, Toija, Salo

Peruskartta 202304 B

Korkeus n. 40 m

Löydöt KM 16023

Kvartsi-iskoksia 2 kpl.

Lehtolan talo on lähellä Kavaston rajaa Kurkelanjoen itäpuolella olevan metsäisen mäen itälaidalla. Mäen itäpuolella on alava viljelysnotko, josta maasto kohoaa hiekkanutmeksiksi. Tämän nummen länsirinteellä, Lehtolan talosta n. 300 m kaakkoon pistää ylös raivattu laidunmaan kulma. Sen pohjoisosasta on joskus otettu hiekkaa. Varsinaista hiekkakuoppaa ei siinä tosin ole, vaan vain jyrkkä törmä, jossa hiekka on näkyvissä. Tästä törmästä löytyi kaksi kvartsi-iskosta. Metsän reunassa olevasta ojasta, jossa myös on hiekka näkyvissä, ei sen sijaan näkynyt mitään. Muualla rinteessä esti kasvillisuus tarkemman tutkimisen.

JYLY

65. Kotikallio RNo 5

mv. Toivo Havia, Jyly, Kisko

Peruskartta 202304 C

Korkeus n. 50 m

Valokuva 30

Löydöt KM 16034:1

Tuluspiitä

1603⁴:2

Kvartsiesine

Kotikallion talo on Jylynjärvestä etelään, Kiskosta nummen ylitse tulevan tien varressa korkean nummen laidassa. Itään päin viettää peltorinne jyrkästi laaksoon, jonka pohjalla virtaa pieni oja pohjoiseen. Jylynjärveen ja jossa myös Karjalohjalle vie-

vä maantie kulkee. N. 50 m talosta kaakkoon on muuntaja ja sen läheltä löytyi rinteestä kvartsiesine. Runsas kasvillisuus esti paikan tarkemman tutkimisen, mutta näyttää ilmeiseltä että siinä on asuinpaikka.

LEILÄ

66. Purola RNo 1¹³¹

mv. Toivo Hietanen, Kärkelä, Kisko

Peruskartta 202304 C

Korkeus n. 40 m

Löydöt KM 5855:4 Soikeateräinen kirves

16035 Kvartsinen iskukivi

Kirves on löydetty 1911 "Kiskon Kärkölän kartanon Parkmannin pellosta" Vanhalla pitäjänkartalla näkyy Barckman. Sen paikalla on nyt Purolan talo. Osa "Parkmannin" vanhasta pellosta on mv. Heikosen omistuksessa (RNo 1³⁸), mutta kirves lienee löytynyt Purolan maalta.

Purola on Kurkelanjärven etelästä laskevan Kärkelänjoen länsirannalla vajaat 1 $\frac{1}{2}$ km luoteeseen Kärkelän kartanosta, Kärkelästä Kurkelaan johtuvan tien varressa. Talon itäpuolella laskee pelto-
rinne kohtalaisen jyrkästi itään päin. Jostakin tästä pellosta lienee kirves löydetty. Inventoitaessa löytyi kvartsinen iskukivi pellon reunasta n. 100 m itään talosta. Kasvillisuus haittasi tutkimusta.

67. Leilän nummi

Oy Fiskars Ab

Topografikartta 201406 - 476/6677

Korkeus 55-85 m

Löydöt KM 16036:1-14, 16-32 Kvartsiesineitä
16036:15, 33 Kvartsi-iskoksia

Löytöpaikka on Kiskon kaakkoiskulmassa, Orijärven ja Määrjärven välisen niemen tyvessä, Leilän Uudesta talosta n. 1 km länteen, Määrjärven rannassa olevasta autiosta Rannanpellon talosta pohjoiseen ja Orijärven kaakkois kulmassa olevasta Ojaperän talosta kaakkoon.

Alue on korkeaa kallioista hiekkanutmea. Lähellä Määrjärven ja Seljänalan järven välistä kannasta Rannanpellon itäpuolella on hylättyjä kaivoskuiluja. Nummella kulkee metsäteitä, joista tärkein on Leilän Uudentalon luota Ojanperään vievä. Tähän yhtyy Rannanpellosta pohjoiseen vievä polku.

Viimeksi mainitulta polulta, Rannanpellon saunan vaiheilta talosta n. 50 m pohjoiseen (korkeus n. 55 m) alkoi löytyä kvartseja. Sitä oli polun pinnassa jatkuvasti ylöspäin rinnettä kii-vettäessä, mutta metsän puolelle kaivetut koekuopat eivät tuottaneet tulosta. Mitään ei näkynyt myöskään polun varressa olevissa pienissä hiekkakuopissa eikä suuremmassakaan, joka on Rannanpellosta tulevan polun ja Udestatalosta Ojanperään vievän tien risteyksessä. Tästä risteyksestä itään päin ei kvartseja juuri ole, sen sijaan länteen, Ojanperään, mentäessä sitä yhä on tien pinnassa. N. $\frac{1}{2}$ km Ojanperästä kaakkoon ja Rannanpellosta n. 750 m luoteeseen erkanee tiestä länteen vähäinen polku paikalla, jossa tie kääntyy miltei pohjoiseen ja alkaa laskeutua Orijärveen päin.

Tämän polun alussa on tasainen alue, jota ehkä on käytetty puutavarapinojen paikkana. Tältä alueelta aivan tien varressa on n. 2 m² alue kvartsinsirpaletta niin tiheässä, että lapio ei kunnolla maahan uponnut. (Paikan korkeus 75-80 m). Vielä tästäkin paikasta eteenpäin, pohjoiseen viettävältä rinteeltä, yhä tieltä, löytyi kvartseja aina niityn reunaan asti Ojanperästä n. 250 m kaakkoon. (Korkeus n. 55 m).

Näin siis kvartssia löytyi metsätieltä n. 1 km matkalta, mutta tien ulkopuolelta ei edellä mainittua paikkaa lukuunottamatta löytynyt mitään. Olisiko kvartsi levinnyt tavalla tai toisella tämän pesäkkeen kohdalta pitkin tietä? Koko alue tuskin on ainakaan yhtenäistä asuinpaikkaa, onhan siinä jo korkeuseroakin 30 m. Mahdollisesti ei kysymys ole asuinpaikasta ollenkaan. Voisi jopa ajatella, että mainitun pesäkkeen kohdalla olisi kvartsilohkare särkynyt esim. liikenteen alla ja sirpaleita levinnyt siitä, jollei löytöjen joukossa olisi esineitäkin. Ne ovat tosin huonoja (puolivalmiita?), mutta joka tapauksessa ihmisen tekemiä. Ehkä kysymyksessä on kvartsiesineiden tekopaikka. Lähellä olevissa kallioissa ei tosin pikaisessa tarkastuksessa näkynyt kvartssia, mutta voisi ajatella, että sitä on tuotu pesäkkeen paikalle jostain läheltä ja siinä lohottu ja muodosteltu.

B. Irtolöydöt

MARTTILA

68 -70. Norsjoki RNo 1⁴⁵

mv. Aarne Järvinen, Valkjärvi, Kruusila

Peruskartta 202302 C

Korkeus 50-60 m

Löydöt: 68	KM 6105:4	Kivi, yksi pinta hiottu. Tuskin kivikautinen
69	6105:5	Kourutaltoa
70	6117:2	Punaliuskeen(?) kappale. Hiottu

Norsjoen talo on Kiskon pohjoisosassa, Hirsjärven länsirannalla Perttelin rajalla. Talo on viljelysaukion keskellä sen lounaispuolella on kapea notko, jonka pohjalla laskee puro kaakkoon, Hirsjärveen. Puron lounaispuolella on korkea ja jyrkkä vuorenselämä.

Löydöistä sanotaan vain että ne ovat Bergvikin Norsjoen torpan maalta. Alueen tarkastaminen oli vaikeaa, sillä osa maasta oli laitumena ja loput viljalla. Mitään asuinpaikkaan viittaavaa ei löytynyt. Sellainen voi kuitenkin olla paikalla, vaikka löytö 6105:4 ei kai olekaan kivikautinen.

71. Marttila RNo 3¹¹

mv. Antti Määttänen, Valkjärvi, Kruusila

Peruskartta 202302 C

Korkeus 50-60 m

Löytö KM 4494:1 Jäkäriläkirves.

Marttilan talo on Hirsjärven länsirannalla vastapäätä Vilikkalan kylää. Se on pienen kapean lahden etelärannalla, pohjoisrannalla on Bergvikin talo.

Esineen tarkempi löytöpaikka on tuntematon.

HONGISTO

72-73. Ali-Lammi RNo 2⁴⁴

mv. Hemmi Lammi, Hongisto, Salo

Peruskartta 202302 C

Korkeus n. 62 $\frac{1}{2}$ m

Löydöt: 72 KM 3684:38 Pohjalainen tasataltta

73 3684:39 Tasataltan katkelma

Ali-Lammin ja Yli-Lammin talot ovat Kiskon luoteisosassa, Lammijärven pohjoispään itärannalla Muurlan rajalla. Nykyisin tilat ovat yhdistettynä, Ali-Lammin nimellä.

Esineiden löytöpaikka on Yli-Lammin riihipelto "n. 70 sylvä torpasta itään! Ne löytyivät ojaa kaivettaessa ja samoilla paikoilla on nähty mustaa multaa ja hiiltä.

Talot sijaitsevat Lammijärven pohjoispään ja Tervalammin välissä olevalla kumpareella, jonka eteläpuolelta laskee puro Lammijärveen. Ympäristö oli heinällä eikä siitä saanut mitään selvää. Löytötiedoista päätellen kysymyksessä voisi olla asuinpaikka ja maastokin sopisi sellaiseksi. Koska asiaa ei saatu varmistetuksi, on esineet kuitenkin lueteltu irtolöytöinä.

(Vanhalle pitäjänkartalle on joskus tehty tätä löytöä koskeva merkintä joka poikkeaa löytötiedoista. Siinä punainen merkki on Yli-Lammin talon pohjoispuolella ja Ali-Lammin itäpuolella. Mistään ei kuitenkaan selviä, onko joku joskus käynyt tarkastamassa paikkaa).

74-75. Pellonpää RNo 1²²

mv. Bruno Solas, Hongisto, Salo

Peruskartta 202301 D

Korkeus 40-45 m

Löydöt: 74. KM 15967:1 Alkeellinen kirves

75. 15967:2 Lattea kivilevy

Pellonpään talo (peruskartalla Nummila) on Hongistonjoen länsirannalla Hongiston kartanosta n. 1,3 km pohjoiseen. Talon ympäristö on itään viettävää peltorinnettä, länsipuolella on metsänummea.

Kirves on löytynyt pelloilta talosta n. 200 m kaakkoon, läheltä latoa. Heinän vuoksi ei paikkaa voinut tutkia, mutta paikan laatu: alavaa tasaista savipeltoa, ei näytä asuinpaikalta. Myöskään ylempänä rinteellä ja talon ympäristössä ei näkynyt mitään asuinpaikkaan viittaavaa.

Kivilevy on löydetty yhdessä toisen samanlaisen, hukkaantuneen levyn kanssa alhaalta joen varrelta savesta. Kivi on veden kuluttama ja voi olla luonnontyötä.

76. Hongisto RNo 148^B
mv. Jorma Suurpää, Hongisto, Salo
Peruskartta 202301 D
Korkeus 40-50 m
Löytö KM 4593:9 Hicoin

Löydetty "Hongiston Hamarin puutarhasta!"

Hongiston kartano (=Hamari) on Salosta Kiskoon vievän maantien varressa n. 20 km Salosta ja 5 km Kiskosta. Talon puutarhasta ei voinut saada mitään selvää. Varmaa ei myöskään ole, että hicoin on kivikautinen.

77. Hongisto

Löytö: Turun museo: Linderin kokoelma n:o 155 Tasataltta.

Löydetty "på ett berg under Hongisto rusthåll (Hamari)

i Kisko!"

78. Hongisto

Löytö: Turun museo. Linderin kokoelma n:o 156. Nelisivuinen oikokirves.

Löydetty "från Hongisto by i Kisko!"

TIEKSMÄKI

79. Korve

Lampola RNo 2³⁰

mv. Heikki Joutsen, Hongisto, Salo

Peruskartta 202301 B

Korkeus 50-55 m

Löytö KM 15974 Hioin?

Esine on löydetty Korveen paikan luota Mustanojan talosta n. 450 m itäkaakkoon pienen metsätien pohjoispuolelta. Paikka on korkean nummen laitaa, maaperä on kivikkoista eikä asuinpaikan merkkejä näkynyt. Koko „esine” on melko epämääräinen.

80. Kairessuo

Mustanoja RNo 2²⁵

mv. Aarre Vartiainen, Hongisto, Salo

Peruskartta 202301 A

Korkeus 45-50 m

Löytö km 15975 Sukkulanmuotoinen kourutalilta

Löytöpaikka Kairessuo on Alhon talosta n. 300 m länteen. Mustanojan taloon päin vievä tie kulkee sen halki.

Alue on pelloksi raivattua, mutta silti yhä vetistä tasais-
ta maata. Tämän kourutaltan lisäksi sanottiin paikalta löydetyn
toinenkin taltta, joka ei kuitenkaan ollut tallessa. Asuinpaikas-
ta ei ole kysymys, esineet ovat ilmeisesti joutuneet aikoinaan
veteen. Ehkä tässä on ollut uhripaikka.

81. Alho RNo 2⁴

mv. Ahti Aarnio, Hongisto, Salo

Peruskartta 202301 A

Korkeus n. 45 m

Löytö: KM 3684:37 Käyräselkäisen kourutaltan kpl.

"Löytänyt Tieksmäen kylän Lampolan talon torppari Edvard Lun-
denin poika (Alhon torppa) erään puotin permannon alta!"

Alhon talo on Tieksmäenjoen länsirannalla, Salon-Kiskon maan-
tieltä^x etelään. Talon luota kääntyy länteen tie, joka vie Mus-
tanojalle ja Naarjärven rantaan.

Talon ympäristössä ei näkynyt asuinpaikan merkkejä. On mah-
dollista, että esine on kulkeutunut paikalle muualta, esim. joen
itäpuolelta, jossa on Alhon maalla asuinpaikka (n:o 7).

^x Tieksmäen kylään vievän tien varressa n. 1.7 km maantiestä --

82. Tieksmäen kansakoulu

Kiskon kunta

Peruskartta 202301 A

Korkeus 50-55 m

Löydöt: Tieksmäen kansakoulu: Poikkikirves

?

"

"

Pallonuijan puolikas

Tieksmäen kansakoulu on Hongiston kartanosta n. 1.6 km etelään, Toijasta Tieksmäelle tulevasta tiestä n. 300 m pohjoiseen. Se on rakennettu idästä länteen, Tieksmäenjoen varteen pistävälle numminiemekkeelle. Paikka on korkea, sekä etelässä että pohjoisessa on peltoaukeaa. Paikan nimi on Luostarinhaka.

Kirveen on löytänyt "U. Saloranta uutismaata raivattaessa 1911. Löytöpaikka on hiekkavaltaista rinnemaata. Kiskon pitäjän Tieksmäen kylässä koulupalsta! Nuija on saman henkilön löytämä ja luultavasti samoilta paikoilta.

Löytöpaikka on ilmeisesti koulun pohjois- ja koillispuolella oleva pelto, koska koulun palstalla ei muuta ole. Se on koilliseen viettävää hietikkoista peltoa, jossa ei näkynyt mitään asuinpaikan merkkejä.

83-85. Heikkilä

Mv. Iitto Salomaa, Hongisto, Salo

Heikkilän talon mailta on tallessa esineitä, joiden tarkemmat löytöpaikat ovat tuntemattomia. Heikkilän nykyisellä alueella on asuinpaikka Ylispakalla (n:o 8) ja myös Arkkila (n:o 10), Kulmala (n:o 11) ja Leppämäki (n:o 12) ovat ennen kuuluneet Heikkilään eli Rustholliin.

83. KM 3163:2

Kiviesineen katkelma

Heikkilän talon pellosta

84. KM 3968:8

Tasataltta

Tieksmäen rusthollin maalta santahaudasta

85. Turun museo. Linderin kokoelma n:o 158. Tasatalta
"f. i ett kärr under Keksmäki rusthåll i
Kisko!" Keksmäki on kai kopiointivirhe.

86-87. Lehtikankare RNo 1⁸

Järvisen perikunta Hongisto Salo

Peruskartta 202301 A

Korkeus 50-60 m

Löytö 86. KM 3684:35 Tasatalta

87. 3684:36 Käyräselkäinen kourutaltoa

Lehtikankareen tila on Naarjärven itärannalla, sinne vie Tieksmäen kylästä vähäinen metsätie.

Esineiden sanotaan löytyneen torpan läheisyydestä. Talon ympärillä on peltoja, joista ne ilmeisesti ovat peräisin. Talon länsi- ja eteläpuolella olevaa järveen päin viettävää peltoa saattoi tarkastella. Se on kivikkoista rinnettä eikä mitään näkynyt. Muut pellot olivat viljelyksellä.

88-98. Tieksmäki

Tieksmäeltä on paljon esineitä, joista tarkemmat löytötiedot puuttuvat. Turun museossa on yksi ("från Keksmäki by") ja Tieksmäen kansakoululla 10. Viimeksi mainituista on osa varmasti Arkkilasta (n:o 10) ja yksi Kulmalasta (n:o 11). Todennäköisesti myös Eskolasta (n:o 12) on koululle joutunut esineitä. Tuskinpa kokoelmassa on Tieksmäen koulupiirin ulkopuolelta tulleita esineitä.

tä. (Koulupiiri käsittää laajemman alueen kuin Tieksmäen kylä).

- | | | | |
|-----|-----------------------|----------------------------|--------------------------|
| 88. | Turun museo. | Linderin kokoelma n:o 154. | Kourutaltoa |
| 89. | Tieksmäen kansakoulu. | | Tasataltan jäännös |
| 90. | " | " | Nelisivuinen tasataltoa |
| 91. | " | " | Alkeellinen kirves |
| 92. | " | " | Nelisivuinen tasataltoa |
| 93. | " | " | Tasataltoa |
| 94. | " | " | Pienoiskourutaltoa |
| 95. | " | " | Alkeellinen kirves |
| 96. | " | " | Nelisivuinen kourutaltoa |
| 97. | " | " | Kourutaltoa |
| 98. | " | " | Nelisivuinen oikokirves |

METOLA

99-101. Niemelä RNo 2¹

Laineen perikunta

Peruskartta 202301 A

Löydöt 99. KM 6909 Hioin

100. 10615 Eteläsuomalainen tasataltoa

101. Turun museo(?): Nuolenkärki(?)

Niemelän talo on Naarjärven kaakkoisosassa olevan Nummenpäänlahden etelärannalla. Talo on nykyisin vain kesäpaikkana käytössä ja pellot nurmettuneet. Paikkakuntalaisilla on rannassa uima-

paikka. Lännessä olevan Pitkänjemen länsiranta on täynnä huviloita.

Hioimen löytöpaikaksi sanotaan loivasti järveen päin viettävää "hieta-ahoa", jossa olevasta pienestä kuopanteesta, "jonka siija pellossa on vielä näkyvissä", esine löytyi. Lähellä mainitaan samanlaisia kuoppia, joista yhdestä oli näkynyt hiiliä ja "ihmisen luita". Löytöpaikka on ilmeisesti talon ja järven välinen entinen pelto. Se on luoteeseen viettävää soramaata. Taltta on ehkä samoilta paikoilta, vaikka tarkempi paikanmäärittely puuttuu. Mitään asuinpaikan merkkejä ei näkynyt, joskin sellainen on mahdollinen.

Inventointimatalla kerrottiin, että Mauri Inkinen-niminen nuori mies oli löytänyt uimaretkellä sukeltaessaan järven pohjasta nuolenkärjen, joka kertoman mukaan oli toimitettu Turun museoon. En tavannut löytäjää, joten tarkemmat tiedot löydöstä jäivät saamatta. Todennäköisesti löytöpaikka on juuri Niemelän ranta.

102. Aaltonen (Suutari)

Saimi Leino Metsola, Koski as.

Peruskartta 202301 A

Korkeus n. 55 m

Löytö KM 3684:31 Liuskekärki

Aaltosen talo (ent. Suutari) on Tilkkalan talosta n. $\frac{1}{2}$ km länteen, korkean nummialueen itälaidassa. Peltosen asuinpaikka (n:o 20) on siitä n. 350 m pohjoiseen. Maasto on itään ja kaakkoon melko jyrkästi viettävää hiekkanutmen laitaa.

Esine on löydetty "torpasta n. 7 sylvä kaakkoon santaisesta

nummen syrjästä. Samoilta paikoilta on ennekin kivikaluja löydetty! Näistä muista löydöistä ei ole mitään tietoa, ellei jotkut Tilkkalan mailta löydetyiksi ilmoitetut ole täältä (ks. seuraavia). Toisaalta vanhoissa löytötiedoissa sanonta "samoilta paikoilta" voi tarkoittaa hyvinkin laajaa aluetta, esim. koko kylää.

Paikka sopisi kyllä asuinpaikaksi, mutta mitään ei näkynyt. Tarkastuskin sujui varsin hyvin, sillä pelto, josta esine kai on löytynyt, oli perunalla.

103. Tilkkala RNo 1⁴⁴

Isoniitty

mv. Urho Ojamo, Metsola, Koski as

Peruskartta 202301 A

Korkeus 34-35 m

Löytö KM 3684:30 Särkynyt poikkikirves

Löydetty Tilkkalan talon Isostaniitystä "sijaitseva n. 400 syltä luodetta kohti, hyvin tasaisesta paikasta, jossa kerrotaan aarnihaudan palavan!"

Isoniitty on Metolanjoen laaksossa joka on alavaa ja tasais. ta maata. 400 syltä Tilkkalasta vie lähelle Eskolaa.

Löytö on selvästi hajalöytö.

104. Tilkkala RNo 1⁴⁴

Saunapelto

mv. Urho Ojamo Metsola, Koski as

Peruskartta 202301 C

Korkeus n. 35-40 m

Löytö KM 3684:33

Tasataltta

Löydetty Tilkkalan talon "Saunapellosta, talosta n. 100 sylvä kaakkoon rantatöyrästä".

Ilmeisesti peräisin jostakin pellon reunasta Tilkkalasta n. 200 m eteläkaakkoon. Tilkkalasta n. 350 m etelään on Kivirinteen asuinpaikka (n:o 21).

105-109. Tilkkala (Sonni)

Nummipelto

1895 toimitti K.A. Lindström museoon 5 kiviesinettä, jotka löytötietojen mukaan ovat löytäneet J. ja A. Waagström Metsolan kylän Sonnin ratsutilan Nummipellosta. Myöhemmin Sonnin ja Tilkkalan tilat on yhdistetty. Nummipellon paikkaa en onnistunut saamaan selville. Se voi olla nummen reunassa Peltosen (n:o 20) ja Aaltosen (n:o 102) vaiheilla, Kivirinteen asuinpaikan (n:o 21) luona tai sitten Nummilan luona Tilkkalasta vajaa kilometri etelään. Kysymyksessä voisi olla asuinpaikkakin, mutta tarkempien tietojen puutteessa esineet luetellaan irtolöytöjen joukossa.

- 105. KM 3103:10 Käyräselkäinen kourutaltoa.
- 106. KM 3103:11 Alkeellinen tasataltoa
- 107. KM 3103:12 Poikkikirves
- 108. KM 3103:13 Nelisivuinen poikkikirves
- 109. KM 3103:14 Kourutaltoa

SILLANPÄÄ

110. Lepola RNo 1¹

mv. Kalle Saarinen Sillanpää, Koski as

Peruskartta 202301 C

Korkeus n. 40 m

Löydöt: ? Kiviesineitä

Appelgrenin kartalle 1909 on nykyisen Lepolan talon kohdalle merkitty: "3. Lindström saanut kiviä". Museoon ei sellaisia kuitenkaan ole tullut. (Kuten edellä on mainittu, epäilivät paikkakuntalaiset Lindströmin tietojen luotettavuutta).

Lepolan talo on aivan Sillanpään ja Metolan rajalla, Sillanpäästä 200 m luoteeseen. Se on Metolanjoen etelärannalla, vastapäätä sitä, joen pohjoisrannalla on Sorton asuinpaikka (n:o 22).

Asuinpaikan merkkejä ei näkynyt.

111. Sillanpää RNo 1¹⁸

Kotopelto

mv. Markku Olenius Metsola, Koski as

Peruskartta 202301 C

Korkeus 40-45 m

Löytö KM 15994 Tasatalta

Sillanpään Kotopelto on talon pohjois- ja luoteispuolella, Metolaan vievän tien ja Metolanjoen välillä. Maasto on pohjoiseen ja luoteeseen viettävää hietikkoista peltorinnettä. Taltta on löytynyt talosta n. 100 m luoteeseen, rinteiden alaosasta.

Asuinpaikan merkkejä ei näkynyt.

112. Sillanpää RNo 1¹⁸

mv. Markku Olenius Sillanpää, Koski as

Peruskartta 202301 C

Korkeus 40-45 m

Löytö: ? taltta

Mv. Markku Oleniuksen kertoman mukaan on Sillanpään tallin takaa, talon eteläpuolella olevalta pellolta löytynyt taltta, joka kuitenkin oli kateissa. Pelto oli viljalla eikä siinä voinut huomata asuinpaikan merkkejä.

113-114. Sillanpää RNo 1¹⁸

Saunaveräjän lohko

mv. Markku Olenius Sillanpää, Koski as

Peruskartta 202301 C

Korkeus 40-47 $\frac{1}{2}$ m

Löydöt 113. KM 5361:11 Pohjalainen kourutalilta

114. KM 7301:1 Poikkikirves

(KM 53902 Kivantöiden)

Löytö 113. on Sillanpään pellosta n. 100 m talosta kaakkoon, joen länsipuolelta (Appelgrenin kartalla 1909 n:o 2). 114. on Sillanpään Saunaveräjän lohko nimisestä pellosta, talosta n. 100 m SE Koskisen ja Myllypakan torpille vievän tien pohjoispuolelta.

Esineet on löydetty siis samalta pellolta. Se on itään ja kaakkoon viettävää peltoa Sillanpään kaakkoispuolella. Viljankasvu esti pellon tutkimisen, laiteilla ei ollut mitään havaittavissa.

KAUKURI

115-116. Liponböle (Liiponpyöli) RNo 6⁴
mv. Esko Loimijoki Kaukuri, Koski as
Peruskartta 202301 C

Liponbölen talo, joka aikaisemmin on kuulunut Toijan kylään Mommolan kartanoon ja sitten Kaukurin Härjäsen taloon, on Kiskon Kirkkojärven länsirannalla Kaukurin kylän kohdalla, kansakoulusta n. 1.1 km kaakkoon. Talo on pohjois-eteläsuuntaisen nummiharjanteen eteläpäässä.

115. KM 7301:11 Pohjalainen tasataltta

Löydetty n.s. Pyölinniitystä, joka on yllä mainitun nummiharjanteen länsipuolelta, sen ja kylän välillä. Niityn keskellä virtaa Kirkkojärveen laskeva oja pohjoisesta etelään. Alue on alavaa viljelysaukeaa (korkeus n. 30 m) eikä asuinpaikka voi siinä tulla kysymykseen.

116. KM 9362:1 Soikeateräinen kirves

Löydetty "Liponbölestä Juho Lindströmin asumuksen maalta. Paikka on karkea hiekkamultainen töyräs Kiskonjärven rannalla!" Juho Lindström oli Liponbölen torppari. Talon kohdalla aivan Kiskon Kirkkojärven rannalla on pieni pensaikkaa kasvava kumpare, joka ehkä on löytöpaikka. Toisaalta myös nummiharjanteen itäreunalla, talon pohjoispuolella on karkeahiekkaista töyrästä, joskaan se ei ole aivan järven rannassa.

Kummallakaan paikalla ei näkynyt asuinpaikan merkkejä.

117. Härjänen RNo 7¹

Peruskartta 202301 C

Löytö KM 5361:13 Pohjalainen kaksoistasatalta

Härjäsen (eli Härjän) talo on Toijasta Kosken asemalle vievän tien varressa, itäpuolella, kilometripylvästä 5/20 hiukan Koskelle päin. Talon maita on maantien kummallakin puolella, mutta vaikka paikoin on maastonsa puolesta asuinpaikaksi sopivia kohtia, ei mitään näkynyt.

118-119. Kreivi

Peruskartta 202301 C

Löydöt: 118. KM 6024:5 Pohjalainen tasatalta

119. KM 9591:2 Eteläsuomalainen tasatalta

Kreivin talo on aivan Härjän talon luona maantien länsipuolella. Löytöpaikat ovat tarkemmin tuntemattomat. 110. tuskin on asuinpaikkalöytö, se on peräisin "läheltä Kirkkojärven rantaa, savimultaisesta pellosta", ilmeisesti samalta alueelta kuin edellä (n:o 116) mainittu Pyölinniitty. Toisesta sanotaan vain, että se on "Reivilän" pellosta.

Kuten Härjäsen mailla on Kreivinkin pelloilla asuinpaikaksi sopivia kohtia, kuten esim. talosta n. 250 m etelään, maantien molemmin puolin, josta on mm otettu hiekkaa. Hyvistä tarkastusmahdollisuuksista huolimatta ei siellä mitään näkynyt.

120-122. Avaro

mv. Arvo Elovaara Kaukuri, Koski as

Pitäjäkartta 201403

Löydöt: 120. KM 10685:1 Poikkikirves
121. KM 10685:2 Pohjalainen tasataltta
122. KM 10685:3 Pohjalainen tasataltta, katk.

Avaron (eli Aurasen) talo on Metolanjoen länsipuolella Myllypakan talosta (n:o 29) n. 200 m lounaaseen ja Vuorelan talosta (n:o 34) n. 350 m pohjoiskoilliseen. Talo on alavan viljelysaukean keskellä olevalla kummulla.

Talon ympäristö oli aivan heinällä ja viljalla, joten siitä ei saanut selkoa, eikä kukaan tiennyt esineiden löytöpaikkaa. On mahdollista, että talon luona on asuinpaikka, mutta mahdollista on myös, että löydöt ovat peräisin Myllypakan asuinpaikalta, joka on aivan lähellä.

123. Huhtiniitty

mv. Oskari Toklin, Kaukuri, Koski as

Pitäjäkartta 201403

Löytö KM 9154:1 Pohjalainen tasataltta

Löytänyt Kustaa Tolström Huhurin niityltä metsästysmatkalla jänistä ampuessaan. Verifikaatissa mainitaan lisäksi että "Vuotilan" (Uotilan) talossa on samasta niitystä löydetty "kivihöylä".

Paikka, jolla nykyisin on Huhtaniitty-niminen talo, on Metolanjoen itärannalla Vuorelan taloa (n:o 34) vastapäätä. Alue on länteen viettävää nummen reunaa, joka sopisi asuinpaikaksikin. Mitään merkkejä sellaisesta ei kuitenkaan näkynyt.

124. Pyyniitty

mv. Pekka Ruotsalainen Kaukuri, Koski as

Pitäjäkartta 201403

Löytö KM 3684:27 Tasataltta

Pyyniityn talo (ent. Mustan talon torppa) on Metolanjoen länsipuolella, Toijan ja Kosken aseman väliseltä maantieltä joen länsipuolta kulkevan tien varressa, maantieltä n. 1 km.

Taltoa on löytynyt talon pellosta, tarkempi löytöpaikka on tuntematon. Pellot olivat heinällä ja viljalla, eikä niitä voinut tarkastaa.

125. Mäenpää

mv. Bruno Himberg Kaukuri, Koski as

Pitäjäkartta 201403

Löytö KM 5051:2 Tasataltta

Mäenpään talo (ent. Mustan torppa) on edellisestä, Pyyniitystä n. 400 m kaakkoon, saman tien varrella, sen itäpuolella. Talon ympärillä on kallioista metsää, pohjoispuolella peltoa.

Ei asuinpaikan merkkejä.

126. Saarikko

mv. Oskari Lindholm Kaukuri, Koski as

Pitäjäkartta 201403

Löytö KM 6080:4 Kourutalтта

"Kaukurin kylän Uotilan talon Vasaman torpan pellosta"

Vasaman torppa, nykyisin Saarikon talo on Toijasta Kosken asemalle vievän maantien varressa, sen itäpuolella n. 200 m Kesken asemalle vievän maantien varressa, sen itäpuolella n. 200 m Koskelle päin Metolanjoen sillasta. Talon luona on itään ja kaakkoon viettävää peltorinnettä. Siinä ei näkynyt mitään, vaikka tutkimismahdollisuudet olivat kohtalaiset.

127(?) → Nummi

Pitäjänskartta

Löytö KM 4102:2 Piitikari, musta

"Löytänyt torppari Kustaa Kolmesilta perunamaata kyntäessä Kaukurin kylän Uotilan talon maasta!"

Kustaa Kolmesilta on asunut Nummin torpassa aivan lähellä Perniön rajaa, Toijasta Kosken asemalle vievästä maantiestä n. 750 m pohjoiseen. Löytötiedoista ei selviä, onko esine löytynyt tämän torpan pellosta vai jostakin muualta Uotilan mailta. Esim. Kolmesillan nyk. talo, jonka luona on asuinpaikka (n:o 31) on entistä Uotilan maata, samoin Kivioja (n:o 30).

128. "Uotilan torppa"

Löytö KM 2025:7 Eteläsuomalainen tasataltta

Björck: Kiinteitä muinaisjäännöksiä Halikon kihlakunnassa. SMYA VI s. 66 "Kaukurin kylän Uotilan torpasta annettiin minulle kivinen tasataltta museoon toimitettavaksi, vaan sen löytöpaikkaa ei enää muistettu!"

Koska torpan nimeä ei ole mainittu, on mahdotonta sanoa, mistä päin esine on peräisin. Uotilan torppia on ollut Kosken asemalle vievän maantien varsilla Kaukurin kylän eteläosassa.

129-136. Kaukurin kylä

- | | | |
|------|-------------|--------------|
| 129. | KM 10045:7 | Tasataltta |
| 130. | KM 10045:8 | Kourutaltta |
| 131. | KM 10045:18 | Hioimen pala |

Vapaaherra Melliniltä lunastettuun kiviesinekokoelmaan kuuluneita esineitä. Löytöpaikkana ainoastaan Kaukurin kylä.

- | | | | |
|------|----------------------|--|---------------------------|
| 132. | Turun museo. | Linderin kokoelma n:o 180 | Pohjalainen
tasataltta |
| | | "f. 1850 på en äng under Kaukuri by i Kisko socken!" | |
| 133. | Kaukurin kansakoulu: | Nelisivuinen oikokirves | |
| 134. | " | " | : Nelisivuinen tasataltta |
| 135. | " | " | : Tasataltta |

Kaukurin kansakoulussa olevista kiviesineistä puuttuvat löytötiedot kolmesta. Ne ovat epäilemättä peräisin Kaukurin koulupiirin alueelta. Ainakin toinen taltoista lienee Sepän paikalta (n:o 38), josta muistettiin yhden taltan joutuneen koululle. Muutkin voivat olla peräisin Kaukurin asuinpaikka-alueelta.

136. "Räätäli Hellsten"

Björck SMYA VI s. 66: Saman kylän (Kaukurin) räätäli Hellsten oli löytänyt peltoa tehdessään jonkunmoisen kivisen työaseen, vaan kun se oli rikottu, eikä ollut enää kun pieni kap-

pale jäljellä, niin en ottanut sitäkään vaikka tarjottiin.

Hellstenin paikka tuntematon.

SAMMALO

137. Sammalo RNo 1¹⁴

mv. Kosti Järvinen Sammalo, Kruusila

Peruskartta 202302 C

Löytö KM 3968:5 Nelisivuinen oikokirves

"Löydetty Sammalon talon elopellosta"

Sammalon talo on Kiskon pitäjän pohjoisosassa, Hirsjärven itärannalla. Sen kohdalla on järven kapein kohta, Sammalon salmi. Talon mailla ei näkynyt asuinpaikkaan viittaavia merkkejä.

VILIKKALA

138-142. Topin talot

Kylä-Topi

Talo hävinnyt, maat jaettu

Mäki-Topi RNo 3³⁷

mv. Kosti Järvinen Sammalo, Kruusila

Peruskartta 202302 C

Korkeus 50-60 m

Löydöt:	138. KM 3867:1	Tasataltta
	139. KM 3867:2	Kiviesine
	140. 4266:2	Pieni reikäkivi
	141. 4494:2	Jäkärpäkirves
	142. 4593:8	Tasataltta

Vilikkalan Topin talot ovat Ison-Tahkon järven luoteispuolella, sen ja Hirsjärven välillä. Kylä-Topin talo on kokonaan hävinnyt, sen paikalla on kauppa. Mäki-Topi on Toijasta maantiele Helsinki-Turku vievän kylätien ja Hirsjärven välillä. Sekin on asumaton.

Esineiden löytötiedot ovat melko epämääräiset. N:ot 139-140 on löydetty Topintalon maalta Järvipellostä, n:o 143 Kylätopin järvenrantapellostä. Paikka on epäilemättä Ison-Tahkon luoteisrannalla oleva peltoalue, jota ei viljan vuoksi voinut tarkastaa. N:o 142 on Topin talon kotopellostä, n:o 141 taas "Topin maalta". Kotopelto on epäilemättä joko Kylä-Topin tai Mäki-Topin luona tien pohjoispuolella olevaa peltoaluetta.

Viimeksi mainitun talon ja tien välissä oleva hietikkoinen rinne oli tutkittavassa kunnossa (kesannolla), mutta asuinpaikan merkkejä ei näkynyt.

Epäilemättä näillä seuduin on kivikautinen asuinpaikka, lähinnä kai Ison-Tahkon järveen viettävällä peltoalueella. Koska sitä ei voitu paikallistaa, on esineet lueteltu irtolöytöinä.

143. Sirkka

Peruskartta 202302 C

Korkeus 50-55 m

Löytö KM 3867:6 Tasataltta.

Löydetty Sirkan talon Myllyniitystä.

Sirkan entisen talon paikalla on nyt Vilikkalan kansakoulu. Siitä n. 400 m eteläkaakkoon, niillä seuduin, missä Isosta-Tahkosta Hirsjärveen laskeva oja alkaa, on ollut mylly peruskartalle mer-

kityn Sirkan talon paikkeilla. Tämän myllyn luona oleva niitty on Myllyniitty, joka liittyy Topin rantaniittyihin. Paikkaa ei voinut tarkastaa viljan vuoksi.

144-146. Niemi RNo 2²²

Talousneuvos Arvo Mela Mäntsälän kartano Lohja as. y.m.

Alue tarkoitus myydä palstoiksi.

Peruskartta 202302 C

Korkeus 60-65 m

Löydöt: 144. KM 3867:3 Tasataltta

145. KM 3867:4 Kourutaltta

146. KM 3867:5 Tasataltta

Kaikki kolme ovat Niemen talon "Kotopellosta".

Talo on Vilikkalan kylätien ja Hirsjärven välillä pienen lahden koillisrannalla, Vilikkalan kansakoulusta n. $\frac{1}{2}$ km lounaaseen. Talo on autiona. Sen lounais- ja länsipuolella, lahden pohjoisrannalla on peltoaukio, ilmeisesti löytötiedoissa mainittu Kotopelto. Inventoitaessa se oli laidunmaana eikä sitä voinut tarkastaa kunnolla. Mitään ei siinä näkynyt. Se on melko jyrkästi etelään viettävää savimultaista rinnepeltoa. Maasto sopisi asuinpaikaksikin.

147. Lehtiniitty RNo 3³

Hietalan perikunta, Vilikkala Toija Salo

Peruskartta 202302 C

Korkeus 55-60 m

Löytö KM 6905:3 Vasarakirveen kanta

Löydetty "Kylä-Topin talon maalta Lehtiniityn torpan Koto-
pellosta riihen takaa, järvestä 200 m itään".

Lehtiniityn talo on Ison-Tahkon järven itäpuolella, järvestä
n. 250 m päässä. Talosta n. 125 m itään, Vilikkalasta tulevan tien
itäpuolella olevan peltoalueen keskellä on ollut riihi, joka nyt-
temmin on purettu. Löytö on ilmeisesti peräisin sen vaiheilta.

Pelto on loivaa itään viettävää hiesumaata, sen keskellä
virtaa oja pohjoiseen päin. Mitään ei näkynyt.

148. Riihisaari RNo 4²

mv. Paavo Saarinen Vilikkala Toija Salo

Peruskartta 202302 C

Korkeus 55-60 m

Löytö KM 12208 Pyöreä reikänuija.

Löytänyt Simo Saarinen Riihisaaren talon maalta, talon lou-
naispuolella olevalta pellolta.

Riihisaaren talo on Hirsjärven itärannalla Vilikkalan kansa-
koulusta n. 2 km lounaaseen. Löytöpaikka on länteen ja lounaaseen
viettävää peltorinnettä, jota ei voinut tutkia kasvillisuuden
vuoksi.

149-153. Vilikkala

Turun museossa on kolme kiviesinettä, jotka ovat peräisin
Vilikkalan kylästä (Vilikkala by i Kisko socken). Vilikkalan kansa-
koululla on kaksi esinettä, jotka luultavasti ovat Vilikkalan

koulupiirin alueelta. Vilikkalan koulu lopettaa toimintansa oppilaiden vähyden vuoksi ehkä jo 1964.

149.	Turun museo.	Linderin kokoelma	189.	Tasataltta
150.	"	"	190.	Kaksoiskourutaltta
151.	"	"	193.	Kourutaltta
152.	Vilikkalan kansakoulu.			Tasataltta
153.	"	"		Eteläsuomalainen tasataltta.

VIIARI

154. Oksanen

mv. Vieno Uusitalo Kavasto Toija Salo

Peruskartta 202301 D

Korkeus 55-60 m

Löytö KM 6302:4 Liuskekärjen katkelma.

Löydetty "Viinarin kylän Rusthollin Oksasen torpan pellosta, Hirsjärven rannasta n. 35 m E".

Oksasen torppa on ollut Hirsjärven itärannalla n 2 km järven eteläpäästä. Se on nyt hävinnyt ja paikalle on mv. Uusitalo rakennuttanut modernin kesähuvilan. Sen ja järven välillä on pieni peltoalue, josta esine on löytynyt. Mitään ei siinä näkynyt.

155. Rintala RNo 2⁶

om. Laupiaisen perikunta Viiri Toija Salo

Peruskartta 202304 B

Korkeus 50-55 m

Löytö 6905:2 Vasarakirveen kanta.

Esineen löytäjä Lauri Järvinen muisti löytäneensä esineen Viiarin Metsäkulman tien varresta "Laupiaisen paikan läheltä". Paikka on Viiarin kylän Sepän (Rusthollin) talosta n. 1.8 km pohjoisluoteeseen. Tien länsipuolella Rintalan talosta on mäen laella pieni vanha maatonut hiekkakuoppa, joka ehkä on löytöpaikka. Mitään ei paikalla näkynyt.

156. Rinne RNo 3¹

mv. Huugo Hussi Viiri Toija Salo

Peruskartta 202301 D

Korkeus 45-55 m

Löytö KM 3991:3 Nelisivuinen oikokirves

Löydetty "Rinteen torpan pellosta!"

Rinteen talo on Viiarin Sepän talosta n. 1 $\frac{1}{2}$ km luoteeseen ja n. 1 km pohjoiseen tiestä, joka Toijan sahan luota vie Sepän luo. Talon itäpuolella virtaa mutkittileva oja ete-

lään päin. Talon luona pellot viettävät loivasti itään. Kirveen löytöpaikkaa ei voinut tarkemmin saada selville, mutta isäntä kertoi joskus 1950-luvulla löytäneensä pelto-rinteestä talon pohjoispuolelta jonkin kiviesineen, joka ei ole tallessa. Alue on asuinpaikaksi sopivaa, mutta varmat löydöt puuttuvat.

157. Töykämäki RNo 3⁵¹

mv. Lauri Järvinen Toija Salo

Peruskartta 202301 D

Korkeus 50-60 m

Löytö KM 6302:3 Pohjalainen tasatalta

"Töykämäen torpan pellosta Hirsijärven rannasta n. 40 m torppaan päin".

Töykämäen talo on Toijasta Vilikkalaan vievän tien ja Hirsijärven välillä n. 150 m rannasta, Järven eteläpäästä n. 550 m. Talta on nähtävästi löytynyt lähellä rantaa olevan pellon pohjoisosasta. Asuinpaikan merkkejä ei näkynyt, vaikka

maaston puolesta sellainenkin voisi paikalla olla.

158-160. Viiarin Seppä

Peruskartta 202304 B

Viiarin kylän Sepän talon (ent. rustholli) mailta on kolme kiviesinettä, joiden löytöpaikat jäivät epäselviksi. Talon luona ei näkynyt asuinpaikan merkkejä.

158. KM 2025:6 Pohjalainen tasataltta

"Viijarin rusthollin pellosta". Björck SMYA VI s. 66.

159. KM 3991:2 Tasataltta

"Viitarin kylän Rusthollin talon pellosta"

160. KM 6382. Kourutalтта

"Rusthollin talon Kydön kuokkamaasta". Mahdollisesti Kyrö-niminen pieni peltoalue talosta n. 800 m koilliseen. Paikka on tasaista ja kosteaa maata.

161-162. Pelli

Peruskartta 202304

Löydöt 161. KM 3163:9 Eteläsuomalainen tasataltta.

162. KM 3163:10 Tasataltta

Löydetty "Viinarin kylän Pellin talon maalta"

Pellin talo on nykyään kokonaan hävinnyt ja maat jaettu. Aikoinaan se oli Hannun talon länsipuolella, rekisterinumero oli 3 (Seppä RNo 1 ja Hannu RNo 2).

TOIJA

163-164. Toijan Saha ja Mylly
veljekset Rinne Toija Salo
Peruskartta 202301 D

Löytö 163. KM 10608:2 Pohjalainen tasatalta
"Löydetty sahan alueelta joen pohjasta".

Löytö 164. KM 10695:1 Painokivi (Kellon paino?).
"Sahan alueelta Toijan ja Viinarin kylän rajalta
kivikasasta".

Saha on Hirsjärvestä Kiskon Kirkkojärveen laskevan Mommolan-
joen varressa n. 1 $\frac{1}{2}$ km Toijasta Vilikkalaan vievää tietä. Alue
on täysin rikkonainen ja pengottu.

165. Kronkki
mv. Vieno Uusitalo Kavasto Toija Salo

Peruskartta 202301 C

Korkeus 40-45 m

Löytö. Turun museo. Tasataltta

Löydetty Toijan kylästä Kronkki-nimiseltä pellolta. Alue on Toijan urheilukentältä n. $\frac{1}{2}$ km pohjoiseen, tasaista ja alavaa peltoa.

166. Krintilä (Vasama)

Peruskartta 202301 C

Korkeus 45-50 m

Löytö KM 10674:2 Reikänuijan kappale.

Löydetty "Vasaman pellosta", joka tarkoittaa Krintilän taloa. Tämä on Salon - Toijan maantien varressa eteläpuolella n. $1 \frac{1}{2}$ km Toijasta Saloon päin. Alue on tasaista lähinnä pohjoiseen viettävää peltoa.

167-169. Mommolan kartano

Lindqvistin Kotopelto

Peruskartta 202301 C

Korkeus 35-40 m

Löydöt 167. KM 3163:11 Tasataltta

168. KM 4679:2 Taltan kappale

169. Turun museo 231 Kourutalтта

Mommolan kartano on n. $\frac{1}{2}$ km lounaaseen Toijan meijeristä, Mommolanjoen ja Kiskon Kirkkojärven välille jäävässä niemikkeessä. Kar-

tanon mailta on melko paljon kiviesineitä ja jossakin sen vaiheilla on epäilemättä asuinpaikka, mutta löytötiedot ovat vail-linaiset eikä tarkempia paikallistaminen onnistunut.

Löydöt 167, 168 ja 169 ovat mahdollisesti löydetyt samalta pellolta. 168 on "Mommolan talon Kustaa Lindqvistin kotopellos-ta, n:o 167 on löytänyt A(?) Lindqvist Mommolan maalta ja 169:n löytöpaikasta sanotaan: "Mommila, pelto liki kartanoa. Lindqvist".

Tämä Lindqvistin entinen paikka on kartanosta n. 350 m länsi-lounaaseen, Toijasta Kosken asemalle vievän maantien varressa län-sipuolella, n. 600 m tienhaarasta Koskelle päin. Talon lounais-puolella on etelään päin viettävää hiekkaperäistä peltoa, joka lienee "Kotopelto". Se sopisi asuinpaikaksikin, mutta kohtalaisis-ta tutkimismahdollisuuksista huolimatta ei siitä löytynyt mitään.

170-172. Mommolan kartano.

Peruskartta 202301 C

Löydöt: 170: KM 3968:1 Hioinkivi

"Mommolan talon pellon ojasta"

171. KM 5361:8 Kourutaltoa

Mommolan kartanon maalta "erästä Kis-
kon järven puolisesta peltosarasta, joka
on n. 130-150 askelta kartanosta" Nähtä-
västi pellolta talon kaakkoispuolelta.

172. Turun museo 233. Tasataltoa

Mommolan pellosta.

- 173-174. Kesmässilta RNo 1¹⁴
mv. Paavo Ekström Toija Salo
Peruskartta 202301 C
Korkeus 30-40 m
Löydöt: 173. KM 5051:3 Alkeellinen tasataltta
? 174. Turun museo 232. Poikkikirves

Kesmässillan (peruskartalla Kesmosilta) talo on Toijasta Kosken asemalle vievän maantien varressa kilometripylvään 2/23 luona. Talo on tien eteläpuolella mäen päällä. Mäen rinteet sopisivat asuinpaikaksikin, mutta kasvillisuuden vuoksi niiden tutkiminen oli hankalaa.

Löytö 173 on "Toijaan kylän Mommolan kartanon maalta Kesmässillan torpan pellosta perunaa kaivettaessa". Nähtävästi talon läheltä. Poikkikirves n:o 174:n löytötiedot: "Kisko Mommolan pelto Ekström" tarkoittaa ehkä Ekströmiä ja esine voi siis olla Kesmässillan maalta.

KAVASTO

175. Mäntyala RNo 1³
Helka Laaksonen Toija Salo
Peruskartta 202304 B
Korkeus 30-40 m
Löytö KM 6408 Reikäkivi

Kavaston kylän Uudenkylän talon Mäntyalan torpan pellosta. Mäntyalan talo on Kurkelanjoen länsipuolella, Toijasta Suomusjärvelle vievällä maantieltä, kilometripylvään 3/15 kohdalta,

n. 300 m kaakkoon. Paikka on hiekkanutmen laitaa, pellot viettävät loivasti etelään ja kaakkoon. Ei asuinpaikan merkkejä.

KIRKONKYLÄ

176-177. Härkä RNo 1⁸²

Peruskartta 202304 A

Löydöt 176. KM 4683:2 Jäkärän tyypin kirves

177. KM 4683:3 Kourutaltoa

Löydetyt Kirkonkylän Härjän talon maalta.

Talo on keskellä kirkonkylää, kirkosta n. 150 m koilliseen.

On mahdotonta saada selville esineiden tarkempia löytöpaikkoja.

178. Pappila

Peruskartta 202304 A

Löytö KM 3103:5 Tasataltoa

Löytänyt torppari J. Kajan Pappilan niitystä 1895. Pappilan maata on mm Isossahaassa, josta on asuinpaikkalöytöjä (n:o 49).

Tämäkin esine voi olla sieltä.

Torppari Kajan asunut Kavaston kylässä.

179. Immonen

Peruskartta 202304 A

Löytö KM 4683:1 Nelisivuinen oikokirves

"Immosen talon maalta"

Immosen maata on mm Isossahaassa, josta on asuinpaikkalöytöjä.

180. Immonen

Peruskartta 202304 A

Löytö KM 4359:4 Reikäaseen kappale.

"Immusten talon kotopellosta. Kustaa Grönkvist löysi koko esineen ja rikkosi sen samallansa, mutta toista päätä ei saa ennen kuin suvella kun hän meinasi siitä hivovärkkiä tehdä". Ilmeisesti siitä on tehtykin hivovärkki, koska sitä ei ole museoon kuulunut.

Immosten talo on kirkonkylässä, pappilasta n. 250 m itään. Jos esine on sen kotopellosta, on se ehkä talon luoteispuolella olevalta pellolta. Toisaalta löytötieto voi tarkoittaa Grönkvistin omaa kotopeltoa. Kustaa Grönkvist on asunut Kiskon kirkosta n. 3 $\frac{1}{2}$ km kaakkoon, Määrjärven rannasta n. 400 m itään olevassa torpassa. Torppa, joka nyt on hävinnyt, on ollut hiekkannummella, paikan eteläpuolitse vie metsätie Määrjärven pohjoispäästä Orijärvelle ja pohjoispuolella on sähkölinja. Torpan paikan luona on hiekkakuoppia, pellot ovat metsittyneet. Asuinpaikan merkkejä ei näkynyt. Korkeus on 60-65 m. (Merkitty kartalle).

181. Riihipelto RNo 3⁴

Pentti

mv. Uuno Vanhanen Kisko

Peruskartta 202304 A

Korkeus 45-50 m

Löytö KM 6428:1 Reikäkivi

Pentin niitty, josta reikäkivi on löydetty ja joka aikaisemmin on kuulunut Immosen taloon, on Kiskon kirkosta n. 1 $\frac{1}{2}$ km kaakkoon, kirkonkylältä Määrjärven pohjoispäähän ja Orijärvelle vievän metsätien varressa. Riihipellon talosta se on n. 300 m luoteeseen. Kasvillisuus esti loivasti etelään viettävän rinteen tarkastamisen.

HAAPANIEMI

182. Haapala

mv. Kalle Haapala Kisko

Pitäjänkartta 201403

Löytö KM 10296 Tasataltta

"Löytänyt Kalle Haapala Kiskon pitäjän Ison-Kiskon Liipolan kylässä olevan palstansa puutarhamaasta päärakennuksen ja navetan välistä hiekkamaata kuokkiessaan ehkä n. 20 sm syvästä!"

Varsinaista Liipolan kylää ei Kiskossa ole. Löytöpaikka on Haapaniemen aluetta. Se sijaitsee Isosta Kiskonjärvestä pohjoiseen kaapeiden salmien kautta pistävän Liipolanlahden ja siitä etelään olevan lahden välille jäävän niemen eteläreunassa Kiskon kirkosta n. 4 $\frac{1}{2}$ km etelälounaaseen. Paikka soveltuisi asuinpaikaksikin, mutta merkkejä sellaisesta ei näkynyt.

KAIJALA

183. Koivuniemi

Pitäjänkartta 201403

Löytö KM 6866:4 Kourutaltoa

Löydetty "Vendelinin talon Koivusen torpan pellosta". Koivusen torppa = Koivuniemi. Talo on Kiskon Kirkkojärven itärannalla, Kiskon kirkosta n. 4 $\frac{1}{2}$ km lounaaseen. Pellot olivat viljalla eikä niiden tarkastamisesta ollut tulosta.

184. Vanha Kytö

mv. Juho Hyytiäinen Kaijala Kisko.

Pitäjänkartta 201403

Löytö KM 2794:49 Kourutaltoa

"Funnen vid upplöjning af en äng å Högbergs Torp "Kyrro" Marjaniemi (en gård vid Kisko Kyrksjöns S strand ej långt (circa 7 verst) från Koskis Bruk) Kisko socken. Ängen dock långt från sjön!"

"Kyrron" torppa lienee Vanhan Kydön (paikkakuntalaiset sanovat Kyrön) nykyinen talo. Se on n. 2 km Marjaniemestä eteläkaakkoon, metsän keskellä olevan laajan viljelysaukean laidassa. Kirkkojärveen tulee matkaa n. 1 km.

Varsinkin alueen koillisosassa maasto on asuinpaikaksi sopivaa, eteläsuuntaan viettävää hiekkanutmen reunaa. Mitään ei paikalta kuitenkaan löytynyt, vaikka tarkastusmahdollisuudet olivat melko hyvät.

185. Marjaniemi

ks n:o 51

Löytö KM 3103:15 Käyräselkäinen kourutaltoa

Löytänyt G. Högman "Marjaniemen kylän niityltä!" Esine voi olla Marjaniemen talon luota (n:o 51) tai Kydön niityltä (n:o 184), mutta Marjaniemeen on kuulunut muitakin alueita.

KURKELA

186-187. Mäntysilta

mv. Jaakko Teuri Kurkela Salo

Peruskartta 202304 B

Korkeus 45-50 m

Löydöt: 186. KM 3829:4 Kourutaltan pala

187. KM 4289 Reikäkivi

186: Mäntysillan talon pellosta. 187. Mäntysillan talon maalta Hakaniitystä n. 1 m syvältä. Edellistä löytöä on mahdotonta paikallistaa eikä Hakaniittyäkään tunnettu. Talon mailla on asuinpaikak-
sikin sopivia alueita, esim. talosta n. 200 m etelään oleva kaak-
koon viettävä peltorinne. Mitään ei siinäkään näkynyt. Heikkilän
Lammashaka (n:o 57) on tästä n. 150 m etelään.

Mv. Teuri kertoi jostakin talon pellosta löytäneensä taltan, mutta etsiskelyistä huolimatta se jäi tällä kertaa kateisiin.

188-189. Heimola

Peruskartta 202304 D

Korkeus 50-55 m

Löydöt: 188. KM 3987:1 Pohjalainen kourutaltta

189. KM 3987:2 Poikkikirves

Kurkelän kylän Heikolan talon "pykninkiasemalta!"

Aikaisemmin ovat Kurkelan kylän talot olleet yhdessä ryhmässä nykyisten Lihdon ja Ali-Pipon talojen vaiheilla.

Silloin on Heikolankin talo, joka nykyisin on lähempänä Toijaa, ollut Lihdon luona maantien länsipuolella nykyisen Heimolan talon kohdalla. Edellä on jo mainittu, että osa nykyisistä Lihdon maista oli aikaisemmin Heikolan, (ks. n:o 61).

Esineet 188-189 ovat ilmeisesti Heimolan kohdalta, Paikka on kallioista mäkeä ja on mahdollista, että esineet ovat kulkeutuneet sinne muualta.

190-192. Ali-Pipo RNo 1⁴³

mv. Pentti Aarnio Kurkela Salo

Peruskartta 202304 D

Nykyinen Ali-Pipon tila käsittää entiset Yli-Pipon ja Ali-Pipon. Talo on Kurkelan järven luoteisrannalla, kaakkoon siitä jyrkästä mutkasta, jonka Toijasta Suomensjärvelle vievä maantie tekee Kurkelan kylässä. Talon peltöjen kummaltakin puolen on löydetty asuinpaikkaan viittaavia merkkejä. Idässä on Lihdon pelto (n:o 61), josta löytöjä tuli aivan Ali-Pipon rajan läheltä. Lännessä taas on Peltola ja siellä tuli joku kvartsi myös Ali-Pipon maalta (ks n:o 58).

Ali-Pipon peltöjen tarkastuksen esti vilja. Vanhoista löytö-

tiedoista eivät tarkemmat löytöpaikat selviä.

- Löytö 190. KM 3103:3 Pohjalainen tasataltta
"L. isäntä J. Ahlstedt Ali-Pipon pellosta!"
191. KM 3937:6 Tasataltta
"Kurkelan Ylipipon kesämaalta".
192. KM 6190:49 Kirveen kanta
"Alipipon rusthollin maalta!"

Björck SMYA VI s. 66: "Kurkelan kylän Alapipon vanhalla vaarilla oli ollut vanha kivinen työase, jonka löytöpaikkaa ei muistettu ja joka oli^{jo} kadonnut."

193. "Uusi Heikkilä"
Peruskartta 202304 D
Löytö KM 3829:6 Eteläsuomalainen tasataltta.

"Uureen heikkilän malta löyretty pellon ojasta Kiskon pitäjstä Kurkelan kylästä!"

Paikka tarkoittaa Uutta Heikkilää, joka talo on ollut Ali-Pipon vaiheilla kylän ollessa yhdessä ryhmässä. (Nykyinen Heikkilä on Vanha Heikkilä). Löytö liittyyne siis Lihdon ja Ali-Pipon löytöihin.

- 194-197. Heikkilä
mv. Antero Lietzen Kurkela Salo
Peruskartta 202304 B

- Löydöt: 194. KM 3829:5 Nelisivuinen oikokirves
"Vanhan Heikkilän kesäpellosta löydetty".
195. KM 3968:2 Kourutaltoa
196. KM 3968:3 Tasataltoa
"Heikkilän talosta asuinrakennuksen muuria hajoitettaessa".
197. KM 3987:3 Hioinkivi
"Heikkilän talon niittyästä"

Heikkilän talon maalla on parikin kivikautista asuinpaikkaa, Hangasoja (n:o 54) ja Lammashaka (n:o 57). Yllä luetelluista löydöistä voivat 194 ja 197 olla jommasta kummasta. 195 ja 196 ovat nykyisen (?) talon muuria hajoitettaessa ja todennäköisesti sekundaarisia.

198. Heikola RNo 3⁵

Joksuonniitty

mv. Eero Hammar Kurkela Salo

Peruskartta 202304 B

Löytö 4341:4 Käyräselkäinen kourutaltoa

Heikolan talo on nykyisin n. 1 $\frac{1}{2}$ km varsinaisesta Kurkelan kylästä Toijaan päin (vrt n:ot 61 ja 188-189), maantien varressa. Talon kohdalla Kurkelanjoen pohjoisrannalla on Joksuonniitty niminen niittyalue joka jatkuu joen varressa Hangasojan kohdalle asti (vrt n:o 54). Taltoa on ilmeisesti löydetty Heikolan osasta tätä niittyä.

Björck mainitsee kertomuksessaan SMYA VI s. 66 kerrottuaan Hangasojan torpasta saamastaan kiviaseesta (ks n:o 54), että "saman rusthollin (siis Heikolan) toisessaki torpassa oli ollut "ukkosen nalkki", vaan sen oli saanut eräs Kärkölän tehtaan herroista".

199-200. Päivölä RNo 2³² (Flink)

mv. Sulo Elonen Kurkela Salo

Peruskartta 202304 B

Korkeus 40-45 m

Löydöt: 199 KM 6302:1 Etelä-suomalainen tasataltta

200 KM 6302:2 Etelä-suomalainen tasataltta

Löydöt peräisin "Lihdon talon Flinckin torpan Pyölinmaan pellosta, torpasta n. 72 m joelle päin".

Flinckin torppa, nykyinen Päivölä, on Toijasta Suomusjärvelle vievän maantien pohjoispuolella n. 4 $\frac{1}{2}$ km Toijasta, Hangasojan asuinpaikasta (n:o 54) n. 300 m länteen.

Talo on nummen reunassa maantiestä n. 250 m. Sen luona olevat pellot viettävät lounaaseen, etelään ja itään. Alue on asuinpaikaksi sopivaa, mutta viljelyksen vuoksi ei talon lähellä olevia alueita voinut tutkia. Alempana olevat pellot olivat kynnöksellä, mutta mitään ei siellä näkynyt.

201. Joenpelto RNo 2²⁴

mv. Juhani Ahonen Joenpelto Toija

Peruskartta 202304 B

Korkeus n. 30 m

Löytö KM 16022 Poikkikirves

Joenpellon talo on Toijasta Suomusjärvelle vievän maantien ja Kurkelanjoen välillä Puostan asuinpaikasta (n:o 46) n. $\frac{1}{2}$ km koilliseen. Esine on löytynyt pellolta talosta n. 100 m itään. Löytöpaikka on alavaa joen rantapeltoa ja tulee tuskin kysymykseen asuinpaikkana, vaikka aluetta ei voitukaan tarkastaa. Myöskään talon ympäristössä ja siitä Puostaan päin nummen reunassa ei näkynyt asuinpaikan merkkejä.

YLÖTKYLÄ

202-205. Kaumäki RNo 2¹⁷

vuorineuvos Viima Helsinki

velj. Alho Kisko

Peruskartta 202304 B

Löydöt: 202. KM 2794:51 Pohjalainen kourutaltoa
203. KM 3919:1 Tasataltoa
204. KM 3919:2 Tasataltoa
205. KM 3919:3 Luontainen kiviliuska

Kaumäen talo (nykyisin autiona) on Ylötkylässä Kavastolla Kurkelaan Kurkelanjoen kaakkoispuolella kulkevan tien itäpuolella n. 650 m etelään kohdasta missä Aneriojoki yhtyy Kurkelanjokeen. Se on korkean mäen kaakkoisosassa.

Esineiden löytötiedot ovat niukat: 202 on "Kautmäen talon maasta", 203-205 taas "Kaumäen talon maalta perunamaan ojaa kaivettaessa". Viimeksi mainittu löytöryhmä voisi merkitä asuinpaikkaa, mut-

ta talon lähistöltä ei löytynyt merkkejä sellaisesta.

206-207. Olla RNo 1¹⁵

mv. Eero Sallanmaa Kurkela Salo

Peruskartta 202304 B

Löydöt 206. KM 3103:4 Pohjalainen kourutaltoa

207. KM 3103:18 Nelisivuinen oikokirves

Ollan talo on Kavastolta Kurkelaan vievän tien varressa sen länsipuolella n. 1 km etelälounaaseen paikasta, missä Aneriojoki yhtyy Kurkelanjokeen. Ainakin nykyiset Ollan niityt ja pelot ovat talon länsipuolella Kurkelanjoen varressa. Asuinpaikan merkkejä ei lähistöllä näkynyt.

208. Koivukoski RNo 2¹⁶

Riitapelto

mv. Aito Suutari Kurkela Salo

Peruskartta 202304 B

Korkeus 45-50 m

Löytö KM 6024:1 Nelisivuinen oikokirves

"Löydetty "Pitkän talon Riitapellostä".

Riitapelto on Kavastolta Kurkelaan vievän tien itäpuolella, Ahdistonjärven koillispuolella Koivukosken talosta n. 100 m etelään. Pelto on notkelmassa, jonka pohjalla virtaa oja. Asuinpaikan jälkiä ei näkynyt.

209. Vähätalo RNo 2⁷

Peruskartta 202304 A

Löytö KM 3103:16 Nelisivuinen oikokirves

Löytänyt O. Davidsson torppansa pellosta "Yläkylän Kauppmäen talon maalta" Davidssonin torppa on nykyinen Vähätalo, joka sijaitsee Ylötkylän eteläosassa, Kiskon kirkosta n. 3.6 km itäkoilliseen. Paikalla on itään viettävää peltoa, mutta mitään ei siinä näkynyt.

210. Tanner RNo 2⁸

Peruskartta 202304 A

Löytö KM 3103:17 Jäkärälän tyypin kirves

Löytänyt E. Vallin torppansa pellosta "Ylötkylän Kauppmäen talon maalta" Paikka on nykyinen Tannerin talo, joka on edellisestä, Vähätalosta, n. 450 m eteläkaakkoon. Asuinpaikan merkkejä ei ollut näkyvissä.

SORTTILA

211. ?

Löytö KM 2794:59 Eteläsuomalainen tasataltta.

Löydetty "mäelle heitetyistä romuista Sortilan kylässä" Saatu vouti Eklofilta Karjalohjan Lönnhammarista.

Täysin mahdoton paikallistaa.

LEILÄ

212. Rauhala

mv. Jalmari Lönnkvist Kärkelä Kisko

Peruskartta 202304 C

Löytö KM 5855:3 Ristinuija

Verif: "Kiskon Pitäjään Kärkölän kartanon maalta Rauhalan torpan takapellosta. Löytänyt Torpan poika Aksel Löngvist. Löytöpaikkaan on torpasta 100 metteriä ilman suunta 20 astetta etelästä ittään päin. (Lisäys toisella käsialalla:) Ennen löydetty esineitä, mutta menneet hukkaan. Löytöpaikasta noin 350 m S (Kärkölän joen rannalle)!"

Rauhalan talo on Kurkelanjärveen etelästä laskevan Kärkelänjoen itäpuolella, joesta n. 700 m itään ja Kärkelän kartanosta n. 1 km pohjoiseen. Talo on hiekkanutmen laidassa, sen lounaispuolella avautuu peltoaukio.

Löytötietojen perusteella on tarkempi paikanmäärittely vaikeaa. Talonväen tietojen mukaan on Takapelloksi nimitetty Kärkelän joen varressa olevaa peltoa talosta $1\frac{1}{2}$ - 2 km luoteeseen. Tämä alava pelto tuskin on kuitenkaan löytöpaikka. Ilmeisesti ei pellon nimien kannata kiinnittää huomiota, vaan on katsottava, että löytö on pellolta talosta n. 100 m etelään. Maasto talon lähetyvillä sopisi asuinpaikaksikin, mutta mitään siihen viittaavaa ei löytynyt. Tosin kasvillisuus haittasi tutkimusta.

213. Pyymäki RNo 8¹

mv. Oiva Harju Kärkelä Kisko

Peruskartta 202304 C

Korkeus 35-40 m

Löytö KM 6080:1 Eteläsuomalainen tasataltta

Löydetty "Kärkölän ruukin maalta pyypellosta"

Pyypelto on Kärkelän kartanosta n. 1 $\frac{1}{2}$ km länsilounaaseen olevan Pyysuon eli Haapasuon luoteispuolella. Suo on viljelysaukean keskellä oleva pyöreähkö soistunut lampi tai pieni järvi. Pelto on loivasti siihen päin viettävää etupäässä melko alavaa savimaata. Sen keskellä lähellä suon reunaa on pieni hiekkainen mäki-kumpare, jonka päällä on Pyymäen talo. Mitään asuinpaikan merkkejä ei näkynyt. Talon luona tutkimismahdollisuudet olivat kohtalaitset, muualla heikot.

214-215. Kärkelä

Peruskartta 202304 C

Kärkelän kartano ja entinen ruukki ovat aivan Kiskon ja Karjalohjan rajalla, Kurkelanjärveen etelästä laskevan Kärkelänjoen rannalla. Kartanolla on Kiskon puolella ollut laajat alueet omistuksessa eikä seuraavista löydöistä voi enää tietää, mistä päin ne ovat.

214. KM 3122:4 Tasa-kourutalтта

"Jonas Martelin Kärkölän (Kärkelän) ruukin pellosta"

215. Turun museo 7544. Tasataltta

"Kärkäis bruk".

216. Uusitalo

mv. Eero Saari Leilä Kisko

Topografikartta 201406 - 479/6677

Korkeus 50-60 m

Löytö KM 10801 Tasa-kourutaltoa.

Löydetty "Kiskon pitäjän Leilän kylän Leilän talon maalta läheltä Seljänalan järven rantaa, n. 60 m päässä vesirajasta entisen rantatörmän päältä, polulta joka vie Leilän pyykinpesu- ja karjanjuottopaikalta Leilän taloon!"

Leilän talo = Leilän Uusitalo. Talo on lähellä Karjalohjan rajaa Kiskosta Karjalohjalle vievän maantien länsipuolella olevan miltei umpeenkasvaneen Leilälammen lounaispuolella. Löytöpaikka on talosta n. 300 m etelään, Seljänalan järven pohjoisosan pohjoisrannalla. Paikka on jyrkästi etelään viettävää laidunta, maaperä on kivikkoista soraa. Taltta on löytynyt polulta, joka rannasta nousee kapean pensaikkokielekkeen kaakkoispuolta ja jossa näkyy varsin korkealla vanhaa rantatörmää.

Asuinpaikan merkkejä ei näkynyt, vaikka löytöpaikan läheltä laidunaukion itäpuolella olevassa metsikössä on sorakuoppiakin.

JYLY

217. Kauppila RNo 1²⁶

om. Oy Fiskars Ab

Peruskartta 202304 C

Korkeus 55-60 m

Löytö KM 5058:1 Kirveen kappale

Löydetty "Kauppilan talon salin alta kivijalkaa tehtäessä multa-
maasta"

Kauppilan talo on Jylyjärven eteläpuolella, nummialueen itä-
reunassa, Kotikosken talosta (ks n:o 65) n. 50 m koilliseen.

Sen luota ei löytynyt mitään, mutta Kotikosken maalla on asuin-
paikka.

218-219. "Kauppilan Jokiniitty"

Peruskartta 202304 C

Korkeus 35-40 m

Löydöt 218. KM 3101:6 Tasataltta

219. KM 3101:7 Tasataltta

"Kauppilan talon Jokiniityn ojasta Jylyn kylässä!"

Kauppilan Jokiniitty lienee se niittyalue, joka Jylynjärven
eteläpäästä pistää etelään ja jonka laitaa Kiskosta Kärkelän kaut-
ta Karjalohjalle vievä maantie kulkee. Sen länsipuolella on jyrk-
kä peltorinne, jonka yläosassa ovat mm Kauppilan ja Kotikallion
talot. Myös itäpuolella maasto nousee jyrkästi.

Niitty on tasaista alavaa maata, jonka keskellä virtaa oja
Jylynjärveen. Asuinpaikkaa siellä tuskin on, esineet ovat voineet
kulkeutua sinne ylempää. Vai olisiko kysymyksessä uhri?

ORIJÄRVI

220. ?

Löytö KM 2794:22 Kourutaltan kappale

Löytöpaikka tuntematon. "Erhållen 1879 af "Pump Lindström" å Orijärvi - arbetare! Epävarmaa, onko ollenkaan Orijärveltä. Lahjoittanut E. von Julin.

Björck sanoo, SMYA VI s. 66, että "Orijärven kylän Högbergin torpassa oli myöskin ollut vanha kivinen työase, vaan se oli kadonnut eikä sen löytöpaikkaakaan enää muistettu. Saman kylän vaski-kaivannon porausmestarin pojalla oli ollut jonkinmoinen kivinen työkalu, vaan senkin oli saanut Fiskarin omistaja herra von Julin!"

Högbergin torppaa ei löytynyt. Jälkimmäinen esine voisi olla vaikkapa yllämainittu löytö 220.

TARKEMPI LÖYTÖPAIKKA TUNTEMATON

Kiskosta on useita kiviesineitä sekä Kansallismuseossa että muualla, joiden löytötiedoissa ilmoitetaan vain, että ne ovat Kiskon pitäjältä. Muutamia on myös sellaisia, joiden löytöpaikkojen nimet ovat täysin tuntemattomia aina kylää myöten, joten on epävarmaa, ovatko ne Kiskosta ollenkaan. Ainakin Kiskosta löydetyiksi merkityt KM 2025:8, vasarakirveen teräosa "saatu Lujapajan kylästä" sekä Turun museossa olevat kaksi kourutaltoa, poikkikirves ja oikokirves, jotka on löydetty "från Tuohitto by i Kisko" ovat varmasti Perniöstä. (Linderin kokoelma n:ot 191-192 ja 194-195).

221. "Hiilula, Kopola"

Löytö KM 6190:43 Kovasin

Verif: "funnet af torparen Stenfelt å Kopola torp af Hiilula hemman i Kisko socken!"

Kiskossa ei tiettävästi ole Hiilulaa tai Kopolaa. Paikka ei ole Kiskossa tai sitten nimet ovat vääntyneet tuntemattomiksi.

222. Turun museo, Linderin kokoelma n:o 83 Kourutaltoa

Löydetty "under en badstugutomt på Haisio torp i Järvenpää by af Kisko socken!"

223. Turun museo, Linderin kokoelma n:o 84. Nelisivuinen oikokirves. Saatu "från Haitola torp i Järvenpää by af Kisko socken!"

Järvenpään kylää ei Kiskossa ole, eikä siellä tunneta Haision tai Haitolan torppaa.

224. KM 518. Suoraselkäinen reikäkirves.

"Funnen i Kisko socken och förärad af brukspatron E. von Julin 1863".

225. KM 4723:1 Alkeellinen tasatalta.

Löydetty Kiskosta, Kiikasta tai Suomensjärveltä.

226. KM 6190:45 Oikokirveen katkelma.

"Kiskosta!"

227. KM 9362:10 Kourutaltoa.

"Löydetty maantiensorasta Tieksmäen tieltä. Saatu palstallinen Urpo Salorannalta Mäenalan palstalta Sillan-

pään kylässä!"

Mäenala on Tieksmäen kylässä Toijasta Tieksmäelle vievän tien eteläpuolella. Esine on ilmeisesti löydetty tieltä talon paikkeilta ja lienee tullut tielle soran mukana.

Sora on voitu tuoda Tieksmäen, Toijan tai Sillanpään mailla olevista sorapaikoista.

228. KM 9982:2 Eteläsuomalainen tasataltta

Saatu Kiskosta jostakin pikkupaikasta. Tuojakaan ei tiennyt talon nimeä eikä löytöpaikkaa.

229. Oulun museo 575 (1697) Tasataltta

" " 994 (1698) Tasataltta

Lahjoittanut peltiseppä Joel Salmisaari 1905. Kiskon pitäjältä.

230. Turun museo, Linderin kokoelma n:o 196 Poikkikirves

231. " " " " n:o 197 Kourutaltta

232. " " " " n:o 198 Kourutaltta

233. " " " " n:o 199 Oikokirves

234. " " " " n:o 200 Kourutaltta

235. " " " " n:o 201 Oikokirves

236. " " " " n:o 202 Oikokirves

237. " " " " n:o 203 Tasataltta

"från Kisko socken!"

II. P r o n s s i k a u s i.

Pronssikautisia kiinteitä muinaisjäännöksiä ei Kiskosta ole tavattu. Ne kivikot, joita kävin tarkastamassa, osoittautuivat luonnonmuodostumiksi (ks sivu 133). Koska paikkakunnalta kuitenkin on löytynyt pronssiesine, on mahdollista, että sieltä vielä keksitään muitakin tähän aikaan liittyviä paikkoja.

Irtolöytö

KURKELA

238. Liuhto RNo 7³⁴

mv. Jorma Hammar Kurkela Salo

Peruskartta 202304 D

Löytö KM 3101:11 Pronssitikarin kärkikatkelma.

Löydetty Liuhdon "Kärennokan pellostä!"

Kärennokan pelto on nykyisin tuntematon, sitä ei tiennyt edes Liuhdon vanha emäntä. Ei järven rannassakaan ole sopivaa niemeä, jolla voisi ajatella olleen tällainen nimi.

III. R a u t a k a u s i.

Myöskään rautakaudelta ei Kiskossa ole kiinteitä muinaisjäännöksiä. Ainoat rautakautiset löydöt ovat neljä soikeaa tuluskiveä.

TIEKSMÄKI.

239. KM 12554 Soikea tuluskivi

Löydetty Tieksmäen kylästä Tieksmäenjoen varrelta pellostä.

TOIJA

240. Mommola

Lindqvistin Kotopeltoista

Löytö KM 4679:1 Soikean tuluskiven puolikas.

Löytöpaikka ks n:o 167-169.

241. Melleri

Peruskartta 202301 C

Löytö KM 6190:44 Soikea tuluskivi

Mellerin talon maalta.

Talo on lähellä Toijan kylän keskusta maantien eteläpuolella, Mommolanjoen itärannalla.

KURKELA

242. Aarike RNo 2³⁵

Peruskartta 202304 B

Löytö KM 12166. Soikea tuluskivi.

Aariken tilan maalta "n. 250 m Hankasojan tilan asuinrakennuksesta" ja n. 20 m syvältä.

Aariken talo on Toijasta Suomensjärvelle vievän maantien pohjoispuolella, kilometripylvästä 5/13 luoteeseen $\frac{1}{2}$ km. (Peruskartta. Vanhalla pitäjäkartalla se on merkitty n. 100 m tiestä, Jokisivun taloa vastapäätä.

IV. HISTORIALLISTIA JA AJALTAAN EPÄMÄÄRÄISIÄ MUINAIS-
JÄÄNNÖKSIÄ.

A. Linnanrauniot.

243. Haapaniemen linna

Peruskartta 202301 C

Haapaniemen kartanon päärakennuksen luona on kivistä rakennetun keskiaikaisen aateliskartanon jäännökset, jotka on restauroitu II maailmansodan jälkeen.

B. Kuopat.

244. Hongisto

mv. Jorma Suurpää Hongisto Salo

mv. Matti Roni Hongisto Salo

Peruskartta 202301 D

Sen mäen länsireunalla, jonka eteläpäässä on kivikautinen asuinpaikka n:o 1, on joukko maatuneita kuoppia metsikössä. Ne ovat Hongiston kartanon ja M. Ronin tilojen rajalla, Hongiston läheltä pohjoiseen vievän tien ja siitä itään mäen yli lähtevän tien välisessä kulmauksessa teiden haaran koillispuolella. Kuoppia on toistakymmentä, niitä on sekä pyöreitä että pitkänomaisia. Alue on pensaikkoista metsää.

245. Kurkela

Mäntysilta

Björck SMYA VI s. 65: "Kurkelan kylän Mäntysillan rusthol-
lin metsässä, noin neljän virstan vaiheilla kylästä itään päin,
Tyyrispään suon ja erään kallion välissä, löytyy 20-30 välillä ri-
vittäin haudan kaltaisia syvennyksiä. Suurimmat niistä ovat 2-3
sylen pituisia ja $1\frac{1}{2}$ sylvä leveät. Muutamia niistä annoin op-
paani kaivaa kolmesta kohti kutakin, vaan en muuta löytänyt,
kuin jok'ainoan toisesta päästä vähän hiiliä!"

Mäntysillan talossa ei tästä paikasta tiedetty mitään. Neli-
sen virstaa itään Kurkelasta vie Suomusjärven rajoille, eikä Män-
tysillan talolla ole siellä ollut maita. Myöskään Tyyrispään
suosta en saanut mitään tietoja.

246. Kurkela

Heikola

"Kannikan kirkko"

Björck SMYA VI s. 65-66: "Samasta kylästä (tarkoittaa Kurkelaa)
viisi virstaa kakoa päin, Heikolan rusthollin metsässä, Kannikan
järven rannalla ja erään kallion, jota kutsutaan "Kannikan kir-
koksi", vieressä sanottiin löytyvän samallaisia haudan muotoisia
syvennyksiä, joita en käynyt katsomassa. Kansa arveli niiden ol-
leen esi-isiemme nauris-kuoppia!"

Kannikanjärvi l Kannikkajärvi on Kurkelan Lihdon talosta n.
3 km itäkaakkoon, metsäalueen keskellä lähellä Suomusjärven rajaa.
Kuoppia ei löytynyt, ei myöskään "Kannikan kirkkoa!"

247. Sorttila

Sortti

Sortinnummi

mv. Onni Nuolivirta Hannu Suomensjärvi

Peruskartta 202304 D

50 5502

Sortinnummi on pieni mäki Kurkelanjärven eteläpuolella, Kurkelasta Kärkelään vievän tien itäpuolella, aivan tien varressa. N. 100 m siitä lounaaseen, tien toisella puolella on Uusitalo.

Mäen pohjoisosa on kalliota, muuten se on hiekkaa ja soraa. Sen päällä ja rinteissä on parisenkymmentä soikeata ja pyö-
ätä kuoppaa, kaikki matalia ja maatuneita. Lisäksi paikalla on
vanha sorakuoppa.

248. Jyly

Tuoharo RNo 1¹

om. Vihermaa - Kinnari Kärkelä Kisko

Peruskartta 202304 C

50 5503

Tuoharon talo sijaitsee Haapasuon eli Pyysuon lounaispuolella, Kärkelän kartanosta n. 2 $\frac{1}{2}$ km lounaaseen. Talon ja suon välillä, talosta n. 200 m koilliseen on hiekkaharjanne, jonka päässä on vanha saharakennus. Tällä harjanteella on paljon kuopanteita rakennuksesta luoteeseen päin. Kuopat ovat etupäässä pitkänomaisia. Paikalta on otettu hiekkaakin, mutta kuopat ovat tuskin siinä syntyneet.

Ks A. Karnakoski: Pikkuhuomioita Pyysuon rantamilta Kiskon pitäjässä. SM 1919 s. 23-24.

(Muita kirjoituksessa mainittuja kuoppa-paikkoja ei nyt löytynyt).

C. "Renkaat kalliiossa"

249. Kaukuri

Oromäki

Kaukurin kylän Oromäessä kerrotaan olleen rautarenkaita.

Tarinan mukaan on suolalaiva joskus uponnut Metolan kylän maille silloin kun jokea on vielä päässyt purjehtimaan.

D. Kivistä ladottuja uuneja.

250. Hongisto

Peruskartta 202301 B/D

Hongiston kartanon mailla, Muurlan rajalla olevasta Lammi-järvestä vajaan 1 km itään on nummella lähellä ns Piruntullia, solan kautta kulkevan metsätien pohjoispuolella pari kivistä ladottua uunia. Ne lienevät miilunpolttajien tekemiä. Samanlainen, liuskakivistä tehty uuni on myös

251. Haapaniemi, Alimmainen

Pitäjänskartta.

Alimmaisen talo on Ison Kiskonjärven Liipolanlahden pohjoispuolella Kiskon kirkolta Kosken asemalle vievän tien varressa, n. 3 km kirkolta. Uuni on talon lähellä metsikössä.

E. Uhrilähde ja aarrelähde.

252. Hongisto Pyymäki

Peruskartta 202301 B

V. Saariluoma 1/XII 15. N:o 731: "Tieksmäen Pyymäen Jokkisten torpan luona on pyhä lähde, parantava voima"

Jokkinen (ks n:o 4) on Tieksmäen kylässä, aivan Hongiston rajalla. Sen naapurina Hongiston puolella on Pyymäki (n:o 2-3).

Jokkisen vanha isäntä mv Kustaa Vienola kertoi, että Pyymäen ja Jokkisen talojen välillä on Pyymäen maalla ennen ollut lähde, joka kuitenkin on joskus täytetty. Hän ei tiennyt mitään sen parantavista ominaisuuksista.

253. Kurkela Ali-Pipo

Peruskartta 202304 D

Kurkelan kylän Ali-Pipon talon maalla, talosta n. 200 m lounaaseen on alavalla rantaniityllä aarrelähde, joka on syvä ja runsasvetinen. Isonvihan aikana kyläläiset olivat upottaneet rahansa siihen kuparisessa viinakattilassa. Ylös he eivät niitä enää saaneet eivätkä ole onnistuneet siinä myöhemmätkään yrittäjät. Lähde lienee se "Luhdanlähde", jonka Tallgren mainitsee olevan "Kurkelan rannassa". (Varsinais-Suomen esihistoria s. 125).

F. Kvartsikallio.

254. Kirkonkylä

Mäkijärvi

Peruskartta 202304 A

Korkeus 80 m

Valokuvat: 32 ja 33.

N. 1 $\frac{1}{2}$ km koilliseen Kiskon kirkosta on metsän keskellä pieni lampi, Mäkijärvi. Sen lounaisrannalla on pieniä kallionnyppylöitä. Kalliossa on ainakin kahdessa nyppylässä kvartsi-suonia, joista on lohottu (tai lohkeillut) kvartssia. Kalliolla ja sen juurella on kvartsiinsirpaleita, mutta niiden joukosta ei löytynyt mitään varmoja merkkejä ihmisen työskentelystä.

G. Ruuhia.

Ruuhien jäännöksiä on löytynyt Kiskosta useita, vaikka ne ovat yleensä hävinneet myöhemmin. Edellämainitun Mäkijärven rannassa oli kuitenkin vielä näkyvissä useitakin ruuhia tai jäännöksiä, jotka olivat tulleet näkyviin kun järven pintaa oli las-kettu. Kovin vanhoja ne eivät olleet päätellen siitä, että muutamissa näkyi rautanauvoja. Kiskon museota varten oli täältä tarkoitus kuljettaa ainakin yksi.

Naarjärven rannasta on löydetty myös yksipuuisia ruuhia (V. Myrskyn kirjeet 6/VI ja 14/VI 1915 Perniön kotelossa).

Leilän kylän Rauhalan (ks n:o 212) isäntä Jalmari Lönnkvist kertoi Kärkelän joesta löytyneen polttamalla tehdyn ruuhen, joka oli joutunut polttopuiksi.

Haapaniemen kylän maalta, Isosta Kiskonjärvestä pohjoiseen pistävän Liipolanlahden itäpuolella olevan alimmaisena Tyrjänjärven rannasta on löytynyt myös ruuhen kappale.

H. Luonnonmuodostumia.

Kivikot.

Kiskosta on mainittu kiviraunioita useilta paikoilta. Ne osoit-
tautuivat kuitenkin - mikäli niitä löytyi - luontaisiksi.

Hongisto

Varsanummi (Peruskartta 202301 B) on Muurlan rajalla olevan
Lammijärven itäpuolella oleva nummialue. V. Myrskyn mukaan (1917)
siellä on ollut "pieni ja kauneista kivistä koottu" kivistä kiviröykkiö.
Sellaista ei löytynyt, ei myöskään mitään varsinaista pirunpeltoa,
vain hajanaista kivikkoa.

Myrskyn mainitsemaa "Laajamäkeä" ei tunnettu. Olisiko se
Laviamäki (peruskartta 202302 C) joka on Varsanummen itäpuolella.
Paikka jäi käymättä.

Lautkallionmäki (Myrsky) on Hongistojoen itäpuolella kartanos-
ta n. 2-2 $\frac{1}{2}$ km pohjoiskoilliseen. (Peruskartta 202301 D)

~~J. Luonnonkivikoita. (Kuoppia ja "kuvia" kallioissa)~~

Vaihemäellä, Hongiston kartanosta vajaan 1 km itäkoilliseen
(Peruskartta 202301 D) oli Pyymäen emäntä kuullut olevan jonkun
"muistomerkin". Itse hän ei ollut ^{sitä} nähnyt eikä osannut sanoa,
minkälainen sen piti olla. Mäellä ei näkynyt mitään normaalista
kivikosta poikkeavaa.

Tieksmäki

Pyymäki (peruskartta 202301 B) on Hongiston kylän samannimi-

sen talon (n:o 2-3) lounaispuolella, Jokkisesta (n:o 4) länteen. Sen laella olevassa notkelmassa on suurikivinen pirunpelto, jonka keskellä on suuri siirtolohkare.

Metola

Hangasmäki (peruskartta 202301 A) on Tilkkalan talon maalla. Talosta länteen kapean peltoaukean toisella puolella. Siellä on kaksikin luontaista kivikkoa, joita on kaiveltu. Toinen on kallioiden välisessä matalassa notkelmassa kolmiomittausmerkistä 30 m NW, toinen merkistä n. 50 m NO.

Vilikkala

Ahvenlammen länsipuolella olevalla vuorella (peruskartta 202301 D) on pirunpelto lammen kapeimmasta keskikohdasta n.150 m länteen.

Kaijala

Björck SMYA VI s. 62: "Kiskon järven rannalla Kosken tehtaalla alaisella maalla on yksi kivikasa, jota sanottiin "jättiläisten" paiskaamaksi ("jättekast)". Tallgren, Varsinais-Suomen esihistoria s. 125: "Hiidenkiuas "Kajalan kylästä virstan päässä".

Nämä tiedot tarkoittanevat pirunpeltoa, joka on Rironahteella, Kiskon kirkolta Kosken asemalle vievän tien länsipuolella. Paikka on Kiskon kirkosta n. 6 km lounaaseen. Sen kohdalta tie kääntyy lounaaseen, kun taas suoraan etelään menee metsätie Kydön alueelle. Kivikon ja tien välillä on suuri sorakuoppa.

J. Kuoppia ja "kuvia" kallioissa ja kivissä.

Kiskosta on muutamilta paikoilta tietoja kallioissa olevis-

ta kuopista ja kuvioista. Niitä ei nykyisin nähtävästi tunneta, en ainakaan tavannut ketään, joka olisi tiennyt niistä. Ilmeisesti ne ovat olleet luonnon töitä.

Björck SMYA VI s. 62: "Orijärven Perhen pellolla löytyy suuri kivi, jossa on padan muotoinen syvennys, "nähtävästi ihmiskäden muodostama", vaan josta ei tiedetty sen enempää". Tallgrenin mukaan (Varsinais-Suomen esihistoria s. 125) se on luonnon työtä. Ilmeisesti paikka on Perheentuvan talon maalla Orijärven pohjoisrannalla (Topografikartta 201406 - 475/6679). En tavannut ketään, joka olisi tiennyt kiven sijainnin paremmin.

Saariluoma: "Määrjärven rannassa on pirun kuva kalliossa. Siltä kovalta puuttuu toinen jalka. Se on sammaltunut. Kuva on syvennys kalliossa ja miehen muotoinen.

Kajalan kylässä on Haarinmäessä hevosen, lehmän ja lampaan jälkiä kalliossa. Myös kanttisia ja pyöreitä kuvia on siellä kalliossa".

Näiden kuvioiden jäljille en päässyt. Tallgrenin mukaan (m.t. s. 125) ne lienevät luonnon työtä.

K. "JÄPINKANKARE"; muita paikannimiä.

Kurkela

255. Jäpinkankare

Ala-Pipo

mv. Pentti Aarnio Kurkela Salo

Peruskartta 202304 D

Valokuvat 24 ja 31

Löydöt KM 16016:1-3. Luuta, kvartsi

Björck, SMYA VI s. 62; kertoo tarinan "jättiläisämmästä", jonka poika hukkuu Kurkelanjärveen. Siitä vihastuneena ämmä aikoi täyttää järven hiedalla ja kantoi sitä helmassaan nummesta, mutta rannassa helma repesi ja hiekka valui maahan. Ämmän aie jäi sikseen, mutta rantaan jäi savipeltojen keskelle hiekkakumpu.

Tämä kumpare on Kurkelanjärven rannassa, Ali-Pipon talosta n. 250 m kaakkoon. Sen luota menee tie Ali-Piposta rantaan. Kumpareen nimi on Jäpinkankare, mikä viitannee mainittuun tarinaan (Jäppi = jättiläinen, esim. Lönnrotin sanakirja).

Kumpare on alavalla rantatasanteella savikon keskellä oleva sora- ja hiekkakumpare, jonka laiteilla on savimaata. Suurimmaksi osaksi se on nykyisin jo hävinnyt hiekan otossa. Jäljellä on pohjoisosa ja hiukan kaakkoislaitaa. Länsipuolelta menee mainittu Ali-Pipon rantatie. Kumpare lienee ollut pyöreähkö ja sen läpimitta n. 30 m.

Pohjoisosasta pistää kumpareen alkuperäiseen keskikohtaan kieleke, josta pinta on melko paksultti kuorittu pois. Tämän kielekkeen kärjestä pienen männyn juurien alta löytyi palamattomia luita (16016:3). Kumpareen itäosasta taas löytyi palaneelta luulta vaikuttava siru (16016:1). Paikalta löytyi myös kvartsinsirpale (16016:2).

Kuoritun alueen pohjois- ja itäosassa näkyi 0 - 20 sm syvyydellä palomaata ja hiiltä, sen itälaidassa oli myös rapautuneen tiilen jätteitä. Mahdollisesti paikalla on tehty tiiliä ja palojäljet voivat olla peräisin siitä. Muualla näkyi hiekkakerroksissa ruostehiekkaa.

Inventointi ei selvittänyt, onko paikalla jotain muinaistieteellistä merkitystä.

Metsola.

Tilkkalan talon Isoniityllä (ks n:o 103) on kerrottu aarnihaudan palavan (verif. KM 3684:30)

Hiidensilta.

J.R. Aspelin 1855 (top. arkisto): Isossa Kiskonjärvessä on Kosken ruukin alainen Marjaniemi ja siinä silta - Hiidensilta". Paikkaa ei löytynyt. Marjaniemi on Kiskon Kirkkojärven eikä Ison Kiskonjärven rannalla.

Kannikan kirkko. Ks. n:o 246.

Kattelhauta.

Kattilamainen peltolaakso Tieksmäen kylän Ojalan talon eteläpuolella. (Peruskartta 202301 A).

Kirkkoniemi.

Kiskon Kirkkojärven itärannalla n. 3 km nykyisestä kirkosta lounaaseen. "Kiskon ensimmäisen kirkon paikka (ks Björck SMYA VI s. 63 alaviite).

Koismäki.

Mäki Sillanpään alueella talosta n. 1 km etelään. Kummituksia. (Peruskartta 202301 C).

Luostarinhaka.

Tieksmäen kansakoulun luona. (Peruskartta 202301 A).

Papinkangas.

Kajalan kylän ja Pohjan pitäjän Skogbölen välillä. Siellä on

kiskolaisille ensi kertaa saarnattu. (Björck, SMYA VI s. 63 alaviite).

Pirunkaapinmäki

Mäki Ylötkylässä Kurkelanjoen itärannalla (Peruskartta 202304 B)

Piruntulli.

Kahden korkean vuoren välinen sola Hongiston kylän Pohjoisosassa, Lamminjärven ja Hirsjärven välisessä maastossa. Sen kautta kulkee metsätie Hongistosta Hirsjärven rantaan. Paikasta ei ole päässyt läpi heittäemättä pirulle tullimaksua, esim. 5 penniä (A. Kuusola, Muurla).

Pyhälampi.

Lampi Kiskon ja Suomusjärven rajalla (Kurkelan ja Leilän rajalla).

Raatosaari.

Pieni kalliosaari Kiskon Kirkkojärvessä Haapaniemen kohdalla. Hornien aikana kaksintaistelupaikka (Björck, SMYA VI s. 64). Peruskartta 202301 C.

Samppanokka.

Niemi Kiskon Kirkkojärvessä, Haapaniemestä n. 1 km SW. (Peruskartta 202301 C).

29385



← HONGISTON JA TIEKSMÄEN
KYLÄN RAJA

1. PYYMÄEN TALO KUVATTU JOKKISEN
RIIHEN PAIKALTA POHJOISEEN. ASUINPAIKKA
N:o 2 TALON LUONA RINTEELLÄ, N:o 3 KUVAN
KESKIVAIHEILLA, N:o 4 KUVANOTTOPAIKALLA.

29386



2. TIEKSMÄEN HEIKKILÄN YLISPAKKA
(N:o 8) KUVATTU ARKKILAN ASUIN-
PAIKALTA (N:o 10).

LITTYY
INVENTOINTI:
KERTOMUKSEEN
1963

29387

29388

29389



3. PANORAAMA TIEKSMÄEN KYLÄSTÄ, VASEMMALTA: NUMMENPÄÄ (n:o 14), METSÄN KESKELLÄ HÄÄMÖTTÄÄ MÄNTYLÄN VALKEA TALO; IHALA (n:o 13), ASUINPAIKKA TALON EDESSÄ RINTEESSÄ; LEPPÄMÄKI (n:o 12) ASUINPAIKKA TALON LÖUNAISSPUOLELLA. (a. LEPPÄMÄEN TALO, b. NAVETTA); KULMALA (n:o 11), ASUINPAIKKA SAUNAN JA TALON TAKANA (c. KULMALAN TALO, d. NAVETTA). KUVATTU SIVARONJOJAN VARRETTA. PERÄTTU OJA KULKEE KUVAN POIKKI. (JATK.)

KISKO
TIEKSMÄKI



3. (JATK.) d. KULMALAN NAVETTA; ARKKILAN ASUINPAIKKA (n:o 10) METSÄN REUNASSA RINTEESSÄ (TALO METSÄN TAKANA); HEIKKILÄN YLISPAKKA (n:o 8), SEN EDESSÄ VIRTAA KYRÖN OJA VASEMMALTA OIKEALLE; e. HEIKKILÄN TALO TIEKSMÄENJOEN ITÄRANNALLA; HUMALAKANKARE (n:o 9) PELTORINNE MUUNTAJASTA OIKEALLE; f. LAMPOLAN TALO.

29393



4. NUMMENPÄÄ (N:o 14) VASEMMALLA, ASUINPAIKKA RINTEELLÄ. VALKEA KULMALAN TALO NUOLEN KOHDALLA. 19. ARKKILAN ASUINPAIKKA. KUVATTU TIEN LAIDASTA ETELÄSTÄ.

29394



5. PELTOSEN TALO NUOLEN KOHDALLA. ASUINPAIKKA 20 PELTORINTEELLÄ. KUVATTU TILKKALAN LUOTA TIELTÄ LUOTEeseen.

29395

29396



6. 15. METSOLAN HEIKKILÄN NIITYNPÄÄN PELTO, HEIKKILÄN TALO PUJIDEN TAKANA KUVAN KESKIVAIHEILLA. 17. ASUINPAIKKA SIVARO I PELTORINTEESSÄ, a. SIVARON NAVETTA, b. PÄÄSKYVUOREN NAVETTA. KUVATTU TIELTÄ, ASUINPAIKAN N:o 18 (SIVARO II) KOHDALTA KOILLISEEN.

29397



7. SILLANPÄÄN SORTTO (n:o 22) ASUIN-
PAIKKA VAALEASSA PELTORINTEESSÄ KUVAN
KESKIVAIHEILLA. ETUALALLA METSOLANJOKI.
KUVATTU SILLAN LUOTA LUOTEESEEN.

29398



8. SILLANPÄÄN SEPPÄ (n:o 26).
KUVATTU SILLANPÄÄN LUOTA KOILLI-
SEEN. ↓ JOKIALHO, ↓↓ MÄKIRINNE, ↓↓↓
NIEMELÄ. → ← METSOLANJOKI.

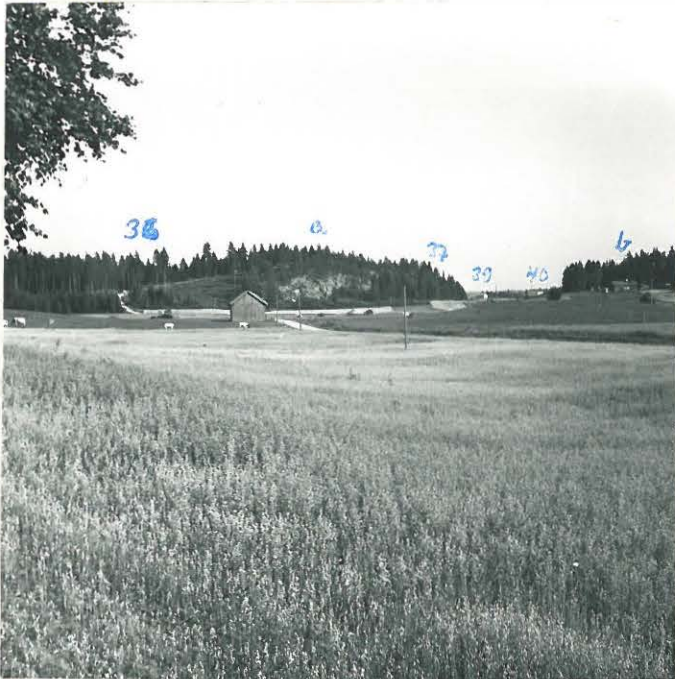
29399

29400



9. SILLANPÄÄN SEPÄN ALUE. ↓ KIVELÄ, ↓↓ JOKIALHO, ↓↓↓ MÄKI-
RINNE, ↓↓↓↓ NIEMELÄ ELI VANHA SEPÄN TORPAN PAIKKA. 25. KUOPPA-
NUMMI. ← METSOLANJOKI. KUVATTU ETELÄSTÄ SUUNNILLEE SAMALTA
SUUNNALTA KUIN ÄYRÄPÄÄN KUVA VUOTA 1917 (k. 5210).

29401

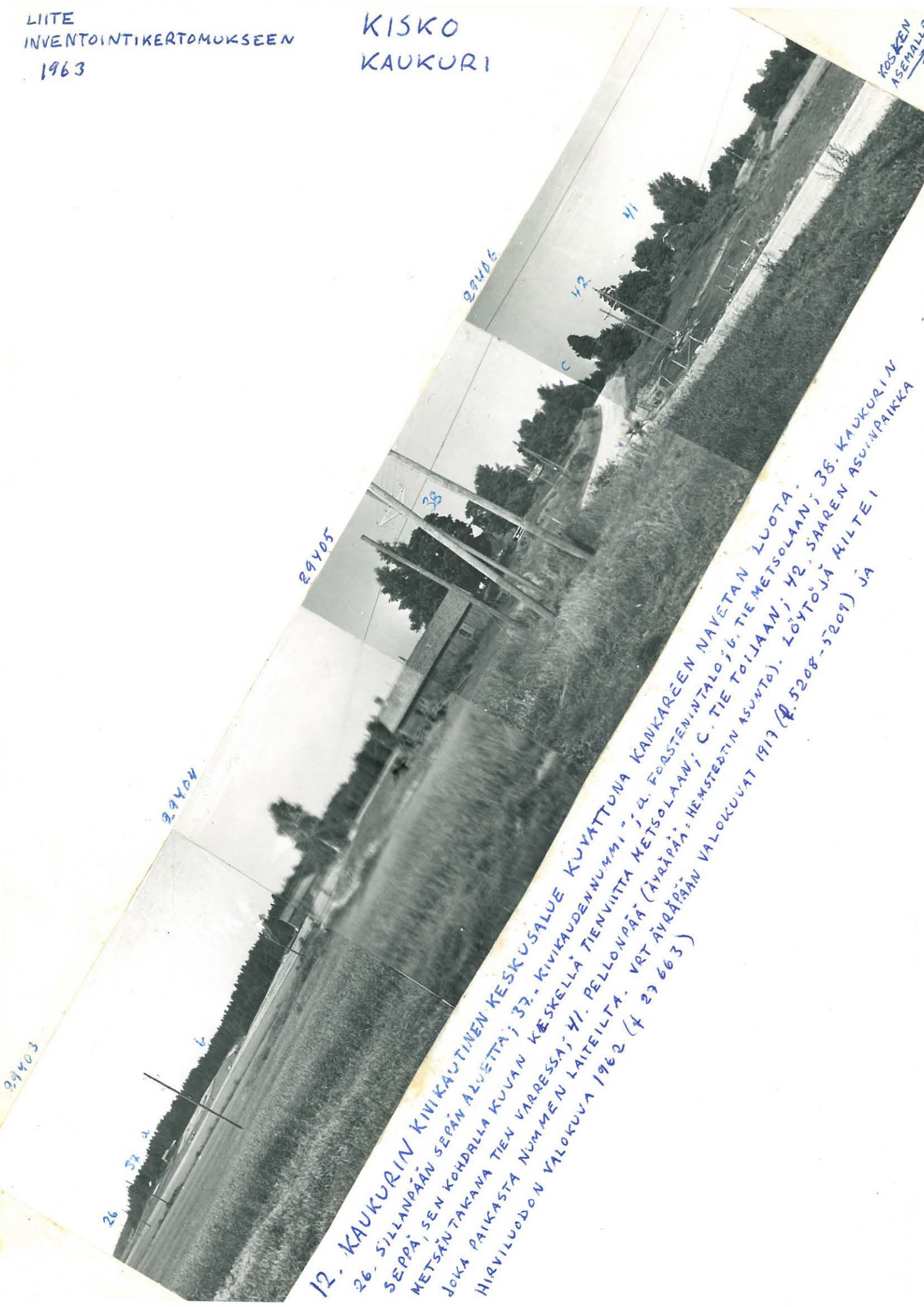


10. KUVA SILLANPÄÄN SEPÄN LUOTA
KAAKKOON. ETUALALLA SEPÄN PELTOJA.
36. NUMMENNITTYN AHDE; a. ROITMÄKI; 37.
"KIVIKAUDEN NUMMI" METSÄN TAKANA; 39. KANKARE;
40. KAUKURIN KANSAKOULU; b. HAKANNITTYN TALO.

29402



11. KAUKURIN SEPPÄ (n:o 38). ALUE
KUVATTU PIHALTA POHJOISEEN. VAS.
"SUO"; METSÄ TAUSTALLA SAAREN TALON.



29405

29406

29404

12. KAUKURIN KIVIKAUTINEN KESKUSALUE KUVATTUNA KANKAREEN NAVETAN LUOTA. 26. SILLANPÄÄN SEPÄN ALUETTA; 32. KIVIKAUDENNUMMI; 37. FORSTENINTALO; 41. PELLONPÄÄ (ÄYRÄPÄÄ); 42. SAAREN ASUINPAIKKA
SEPPÄ, SEN KOHDALLA KUVAN KESKELLÄ TIENVARRESSA; 41. PELLONPÄÄ (ÄYRÄPÄÄ); 42. SAAREN ASUINPAIKKA
METSÄNTAKANA TIEN VARRESSA; 41. PELLONPÄÄ (ÄYRÄPÄÄ); 42. SAAREN ASUINPAIKKA
JOKA PAIKASTA NUMMEN LAITEILTA. VRT 29 663
HIRVILUODON VALOKUVA 1962 (P. 5208-5209) JA

26

32

38

41

42

43

29427



29. SORTTILAN ASUINPAIKKA (n:o 63) JA
 SORTINNUMMI⁽²⁴⁷⁾ KUVATTUINA KAAKOSTA, RAN-
 TAAN VIEVÄLTÄ TIELTÄ. KURKELANJÄRVEN TOI-
 SELLA PUOLELLA LIHDON ASUINPAIKKA (61)

29428



30. JYLYN KOTIKALLIO (HAVIA), KAUPPILA (64)
 JA JAAKKOLA (65). ASUINPAIKKA n:o 65
 PELLON YLÄOSASSA KOTIKALLION KOHDALLA

29407



13. KOLMESILLAN TALO JA HIEKKA-
KUOPPA KUVATTUNA MAANTIEN ITÄ-
PUOLELTA, KUMPAREELLA OLEVAN LADON
LUOTA, ASUINPAIKKA (n:o 31) KUOPAN
REUNALLA. ↓

29408



14. ASUINPAIKKA N:o 33. LÖYTÖJÄ
HIEKKAKUOPAN LAIDALTA, METSÄRAN-
NANTALO OIKEALLA. KUVATTU ETELÄSTÄ.

29409



15. VUORELAN TALO VAS. ASUINPAIKKA
(N:o 34) SIITÄ OIKEALLA PELLON YLÄOSASSA.
→ METSOLANJOKI. KUVATTU HUHTINIITYN
TALON LUOTA (KS. N:o 123)

29410



16. MAANIITY (N:o 35). METSOLAN TALO
NUOLEN KOHDALLA, SEN KOHDALTA
PELLON LAIDALTA HIOINLAATAN KAPPALE
KM 16004:1. KUVATTU NIITYN HALKIKULKE-
VALTA TIELTÄ POHJOISEEN.

29411



17. KAUKOSSUO (n:o 44). TALO VASEMMALLA METSIKÖSSÄ. ASUIN-PAIKKA SIITÄ OIKEALLA METSÄN REUNASSA JA PELLOLLA. KUVATTU IDÄSTÄ

29412



18. NUMMILA. LÖYTÖALUE (n:o 44) VASEMMALLA METSÄN REUNASSA, a-b, TALO OIKEALLA, c. KUVATTU ETELÄSTÄ, SAAREN TALON ULKORAKENNUSTEN VAIHEILTA.

29413



19. NUMMILA, LÖYTÖALUETTA PELLON YLÄOSASSA, TALTTA KM 16027:1 OJAN, KAIVAJAN ↓ KOHDILTA. KUVATTU PELLON LAIDASTA KOILLISESTA.

29414

29415



20. PUOSTA (n:o 46). TALO VASEMMALLA, LÖYTÖJÄ SEN YMPÄRILTÄ JA METSÄNREUNASTA PELTORINTEEN YLÄOSASTA. OIK. KURKELANJOEN LAAKSO. KUVATTU TALON ETELÄPUOLELTA.

29416

29417



21. ISOHAKA (N:o 49). ↓ KILOMETRI PYL-VÄS 3/15; ↓↓ MÄNTYRINTEEN TALO. → ← MAANTIE. KUVATTU HAUTAUSMAAN LÄHELTA ITÄÄN.



22. MARJANIEMI (n:o 51) KUVATTU ETELÄSTÄ, KVARTSIN KM 16033 LÖYTÖPAIKKA X. VAS. KISKON KIRKKOJÄRVI.

29418

29419

29420



23. JOKIRINTEEN ASUINPAIKKA, TALO VASEMMALLA METSIKÖSSÄ. PARAS LÖYTÖALUE KELLARISTA ALASPÄIN MERKITTU, OIKEALLA ANERIOJOKI. (AS. P. N:o 52)

KURKELA
KISKO

M. Hänninen 1962

29421



29422



24. KURKELAN KYLÄÄ KUVATTUNA KURKELANJÄRVEN ITÄRANNALTA YLÖJÄRVEN TALON LUOTA. a. KURKELANJOEN ALKU; 255 JÄPINKANKARE RANNASSA; 59. SILTAPYÖLIN ASUINPAIKKA AINTEESSÄ; 58. PELTOLAN ASUINPAIKKA URHEILUKENTÄN TAKANA; b. ALI-PIPO; c. HEIMOLA; d. LIUHTO; 61 LIUHDON LÖYTÖALUE

29423

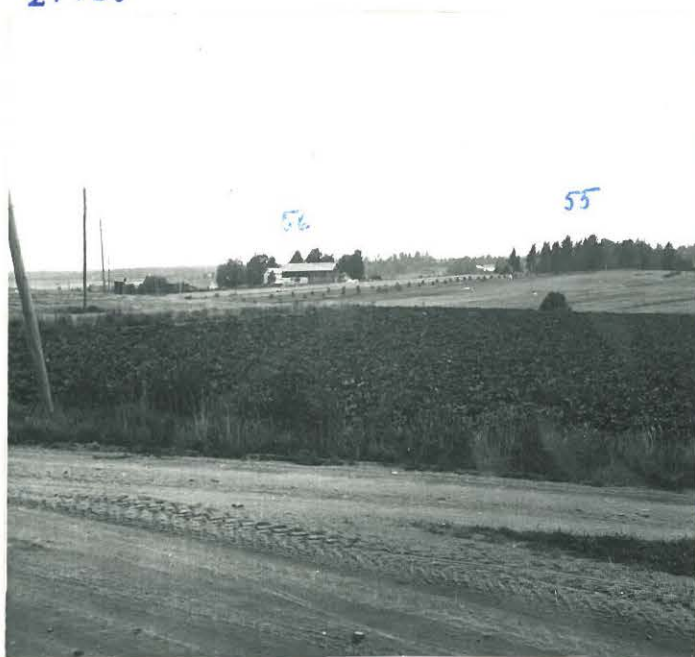


29424



25. ALI-PIPO (VAS) JA LIUHTO (KESK.) KUVATTUINA KURKELANJÄRVEN RANNASTA JÄPINKANKAREEN (n:o 255) LUOTA POHJOISEEN, LÖYTÖPELTO (n:o 61) NUOLIEN MERKITSEMÄ

29425



← KURKELANJOKI

26. KOSKELA (n:o 56) KUVATTU KURKELAN-
JOEN YLI LÄNTEEN YLÖTKYLÄN TIEN MUTKASTA
KARAN TALON LUOTA. LÖYTOPELTO NAVETAN
EDESSÄ, KOIVUSILLAN ASUINPAIKKA (n:o 55)
METSIKÖN TAKANA.

29426



← KURKELANJOKI

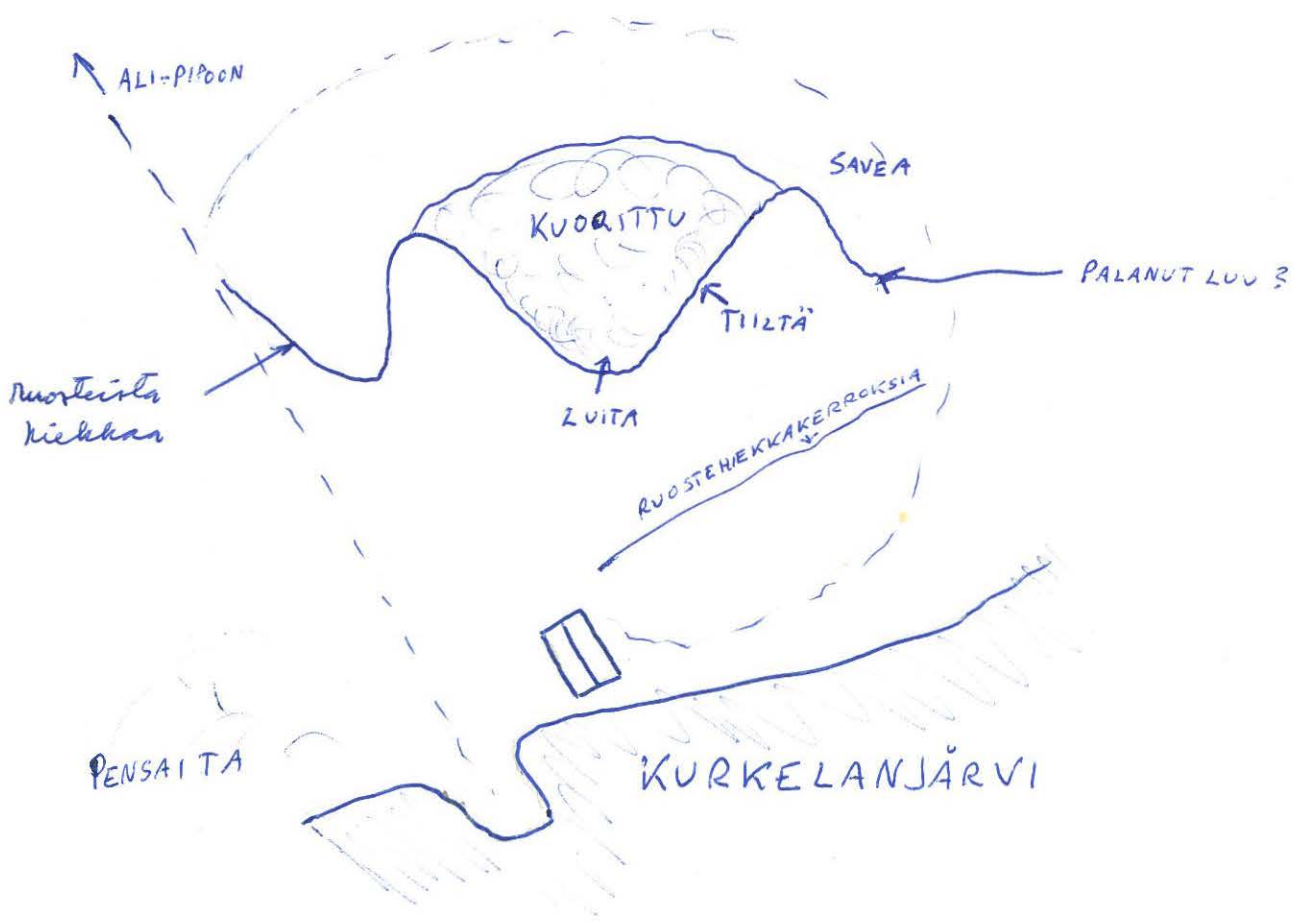
27. HEIKKILÄN LAMMASHAKA (n:o 57)
JA TALO (a) KUVATTUINA KURKELANJOEN
ETELÄPUOLELTA, YLÖTKYLÄN TIEN MUTKASTA
KARAN TALON LÄHELTA.

KISKO
KURKELA
JÄPINKANKARE
(N:o 255)

29429



31. JÄPINKANKARE KUVATTU LÖUNAASTA.
MÄNNYN JUURISTA NUOLEN KOHDALTA LUITA.



1963

KISKO
KIRKONKYLÄ
MÄKIJÄRVI

N:o 254

29430



32. KVARTSISUONI KALLIOSSA
MÄKIJÄRVEN RANNALLA

29431



33. KVARTSISUONI KALLIOSSA
MÄKIJÄRVEN RANNALLA